

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ
ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

Διπλωματική Εργασία

**Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΟΡΥΦΗΣ ΤΟΥ
ΝΑΤΟ ΣΤΟ ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙ (2008)**

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΘΩΜΑ ΑΡΓΙΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ :ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΤΖΙΑΜΠΙΡΗΣ

ΠΕΙΡΑΙΑΣ 2013

Η Ελληνική εξωτερική πολιτική και η Σύνοδος Κορυφής του NATO στο Βουκουρέστι (2008)

Σημαντικοί Όροι: Βαλκανική Πολιτική, Μακεδονικό Ζήτημα, Ρεαλισμός, NATO

Περίληψη

Η εξωτερική πολιτική που εφαρμόζει η Ελλάδα συναρτάται με τη γεωπολιτική θέση της ελληνικής επικράτειας. Δεδομένου ότι η χώρα ανήκει στο υποσύστημα των Βαλκανίων, η σχέση της με τα γειτονικά σε αυτήν κράτη, είναι καθοριστική για το ρόλο που καλείται να αναλάβει στη βαλκανική περιφέρεια.

Η κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού, είχε ως αποτέλεσμα την αναδιάρθρωση του διεθνούς συστήματος, κάτι που δεν άφησε ανεπηρέαστη την περιφέρεια. Στα βόρεια σύνορα της Ελλάδας, δημιουργήθηκαν νέα κράτη από τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας. Η θέση της χώρας μας στη νέα αυτή πολιτική πραγματικότητα, επηρεάστηκε από την επανεμφάνιση του μακεδονικού ζητήματος, με τη νέα του μορφή, δηλαδή ως διμερές πρόβλημα μεταξύ Ελλάδας και Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας, όσον αφορά την ονομασία της δεύτερης.

Η Ελλάδα επέλεξε να εφαρμόσει μια πολιτική που θα προωθούσε τα συμφέροντά της και το ρόλο που καλείται να έχει ως «κράτος-οδηγός» στα Βαλκάνια. Αυτή η πολιτική βασίζεται στη ρεαλιστική προσέγγιση των διεθνών σχέσεων, που πρεσβεύει ότι τα κράτη πρέπει να συμπεριφέρονται με τρόπο ορθολογικό, προβαίνοντας στο σωστό υπολογισμό κόστους – οφέλους και επιλέγοντας τη στρατηγική εκείνη που θα παρέχει τα μέγιστα οφέλη προς το συμφέρον του κράτους.

Ωστόσο, η εφαρμογή αυτής της πολιτικής θα ήταν πιο αποτελεσματική για τη χώρα μας εφόσον επιλυθεί η ονοματολογική διαφορά με την ΠΓΔΜ. Η Ελλάδα έθεσε βέτο στην προοπτική πλήρους ένταξης της γείτονος, στο θεσμό του NATO, κάνοντας σαφές πως η επίλυση αποτελεί απόλυτη προϋπόθεση για την ευρω-ατλαντική πορεία της Π.Γ.Δ.Μ. Αν και η χώρα μας καταδικάστηκε στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης για το βέτο, κατάφερε να αναγάγει τη διμερή αυτή διαφορά, σε ζήτημα που άπτεται ολόκληρης της Ατλαντικής Συμμαχίας, διασφαλίζοντας με τον τρόπο αυτόν τη θέση και τα συμφέροντά της.

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ θερμά τον καθηγητή μου κ. Αριστοτέλη Τζιαμπήρη που παρά τις δυσκολίες που αντιμετώπισα, με βοήθησε στην ολοκλήρωση του μεταπτυχιακού μου και μου εμπιστεύτηκε το θέμα αυτό, καθώς και την οικογένειά μου, η οποία με στήριξε και με στηρίζει σε κάθε επιλογή μου.

Ευχαριστώ ιδιαίτερα τη διοίκηση του Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιά για την κατανόηση και την υποστήριξη κατά την περίοδο που εργαζόμουν και αδυνατούσα να είμαι συνεπής στη συγγραφή του πονήματος αυτού.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	2
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1</u>	
1.1 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ.....	8
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2</u>	
2.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	15
2.2 ΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ.....	21
2.3. Η ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ.....	24
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3</u>	
3.1 ΟΙ ΑΠΟΠΕΙΡΕΣ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ ΤΟΥ ΜΑΘΙΟΥ ΝΙΜΙΤΣ.....	28
3.2 Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΟΡΥΦΗΣ ΤΟΥ ΝΑΤΟ ΣΤΟ ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙ.....	32
3.3 ΝΟΜΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ –Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΧΑΓΗΣ.....	34
3.4 . Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ Π.Γ.Δ.Μ.....	37
3.5 ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ.....	40
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4</u>	
4.1 ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΡΕΑΛΙΣΜΟΣ.....	44
4.2 Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ.....	47
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5</u>	
5.1 ΒΑΣΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΕΠΙΛΟΓΟΣ	53
<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:</u>	
ΠΙΝΑΚΕΣ.....	61
ΧΑΡΤΕΣ.....	64
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	68

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι η κριτική αποτίμηση και ανάλυση της Ελληνικής εξωτερικής πολιτικής όπως αποτυπώθηκε σε σχέση με το ζήτημα της διαχείρισης της αίτησης εισδοχής της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας ¹(ΠΓΔΜ) στην Ατλαντική Συμμαχία (ΝΑΤΟ). Πρόκειται για ένα θέμα που εντάσσεται άμεσα στο πλαίσιο της βαλκανικής πολιτικής της Ελλάδας και που προσκρούει στο χρονίζον ζήτημα της ονομασίας της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας, το οποίο αποτελεί το «αγκάθι» στις σχέσεις των δύο χωρών, θέμα με αυξημένο βαθμό δυσκολίας, διότι εξακολουθεί να βρίσκεται εν εξελίξει, εντός των διεθνών θεσμών.

Ένας από τους πλέον επικρατέστερους μύθους της σύγχρονης Ελληνικής κοινωνίας είναι και η άποψη ότι η Ελληνική εξωτερική πολιτική λειτουργεί χωρίς σχέδιο και χωρίς στρατηγική. Άβουλη, με αδυναμία αντίληψης διεθνών τάσεων και εξελίξεων η χώρα καταλήγει να συμπαρασύρεται σε τετελεσμένα γεγονότα και αποτελέσματα χωρίς να έχει τη δυνατότητα να τα επηρεάσει.

Η κάτωθι ανάλυση που επιχειρείται, υποστηρίζει ότι η Ελλάδα όχι μόνο δεν λειτουργεί κατ' αυτόν τον τρόπο, αλλά επιπρόσθετα κατά την περίοδο 1992 και έπειτα, ακολουθεί μια εξωτερική πολιτική με γνώμονα το εθνικό συμφέρον, βασιζόμενη στις επιταγές της ρεαλιστικής προσέγγισης. Είναι γεγονός ότι η συνέχιση της άσκησης μιας επιτυχούς ρεαλιστικής πολιτικής προσκρούει στα εμπόδια που θέτει η οικονομική κρίση τα τελευταία χρόνια, παρόλα αυτά η Ελλάδα μπορεί με προσεκτικές κινήσεις και σχέδιο, όχι μόνο να διατηρήσει τα κεκτημένα της σε διεθνές επίπεδο, αλλά και να αξιοποιήσει την λεγόμενη «έξυπνη ισχύ»² (smart power), ώστε να εξισορροπήσει τις απώλειες που υφίσταται λόγω της δεινής θέσης στην οποία έχει περιέλθει.

Η αστάθεια που προκλήθηκε στη βαλκανική χερσόνησο μετά την κατάρρευση της ΕΣΣΔ³ το 1991 και το κενό ισχύος που δημιουργήθηκε στην περιοχή, προκάλεσε σοβαρό ζήτημα ασφάλειας, που εκφράστηκε μέσα από τον εθνικισμό, την εμφάνιση μειονοτικών ζητημάτων και τα αιτήματα αλλαγής συνόρων. Σε μια τέτοια συγκυρία,

---

¹ Στο εξής Π.Γ.Δ.Μ

² Στις διεθνείς σχέσεις, ο όρος έξυπνη ισχύς αναφέρεται στο συνδυασμό της σκληρής και ήπιας ισχύος. Το Κέντρο Στρατηγικών και Διεθνών Σπουδών την ορίζει ως «μια προσέγγιση που υπογραμμίζει την αναγκαιότητα μιας ισχυρής στρατιωτικής δύναμης, αλλά επενδύει επίσης σε συμμαχίες, συνεργασίες, και τα θεσμικά όργανα σε όλα τα επίπεδα για την επέκταση της επιρροής και εδραίωσης της νομιμότητας των δράσεων»

³ Η Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών, συντομογραφικά αποκαλούμενη Ε.Σ.Σ.Δ. και συνηθέστερα Σοβιετική Ένωση

αξίζει να εξεταστεί ο τρόπος που χειρίστηκε η Ελλάδα την βαλκανική της πολιτική, ούσα το μόνο «υγιές» κομμάτι αυτής της περιφέρειας.

Η Ελλάδα, ενταγμένη στους ευρωπαϊκούς και ευρώ-ατλαντικούς θεσμούς αλλά και η πιο ανεπτυγμένη χώρα στη περιφέρεια της βαλκανικής χερσονήσου, καλείται να διαδραματίσει ένα ρόλο και να χαράξει μια πολιτική εντός των πλαισίων των οργανισμών στους οποίους είναι μέλος, που θα της προσδώσει επιπλέον οφέλη και θα διατηρεί μια αναβαθμισμένη διεθνή εικόνα. Η πολιτική που ακολουθεί η χώρα μας όσον αφορά την διαφορά της με την Π.Γ.Δ.Μ, αποτελεί απτή απόδειξη της εμπέδωσης από πλευράς Ελλάδας του ρόλου της στα Βαλκάνια, καθώς εξετάζοντας τον τρόπο που χειρίζεται αυτό το ζήτημα, καταλήγουμε σε συμπεράσματα που επιβεβαιώνουν τη ρεαλιστική θεώρηση των διεθνών σχέσεων, καθώς και τα σφάλματα στα οποία μπορεί να υποπέσει μια κυβέρνηση εάν βασίζει την εξωτερική της πολιτική σε υποκειμενισμούς, συναισθήματα ή προσωπικές επιλογές.

Στο πρώτο κεφάλαιο αναλύεται και αξιολογείται συνοπτικά η εξωτερική πολιτική που ακολουθεί η Ελλάδα στα Βαλκάνια γενικά αλλά και προς την ΠΓΔΜ ειδικότερα ,καθ' όλη τη διάρκεια της ύπαρξης του ζητήματος της ονομασίας, ώστε να γίνουν κατανοητοί οι στόχοι και οι επιδιώξεις της χώρας μας στη συγκεκριμένη περιφέρεια.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μια σύντομη αναδρομή στην ιστορία της περιοχής της Μακεδονίας, η οποία καταδεικνύει τη γεωγραφική σημασία της για τα κράτη των Βαλκανίων μέσα από τις διεκδικήσεις των γειτονικών λαών όπως οι Βούλγαροι και οι Σέρβοι και αναδεικνύει την χρονίζουσα ύπαρξη του θέματος.

Στη συνέχεια εξετάζεται το σύγχρονο μακεδονικό ζήτημα που ανακύπτει μετά τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας το 1991, σε συνάρτηση με την ελληνική εξωτερική πολιτική στα Βαλκάνια. Αυτή χαρακτηρίζεται από δύο φάσεις: την περίοδο 1992-1995, όπου αναπτύσσεται μια πολιτική αντιπαράθεσης εκ μέρους της Ελλάδας (με εξαίρεση την σύντομη περίοδο 1991-1992) και τη δεύτερη περίοδο από το 1995 κι έπειτα που σηματοδοτείται από την υπογραφή της Ενδιάμεσης Συμφωνίας και χαρακτηρίζεται ως περίοδος εξομάλυνσης των σχέσεων των δύο χωρών. Η εξέταση αυτών των περιόδων κρίνεται σημαντική για την αποκόμιση διδαγμάτων αλλά και τον εντοπισμό των σφαλμάτων στην εφαρμογή μιας εξωτερικής πολιτικής που μεγιστοποιεί τα οφέλη για ένα κράτος.

Το επόμενο κεφάλαιο αναφέρεται στη Σύνοδο Κορυφής του ΝΑΤΟ στο Βουκουρέστι το 2008. Αναπτύσσονται οι διαμεσολαβητικές προσπάθειες του Μάθιου Νίμιτς και ο ρόλος των Η.Π.Α στην προσπάθεια εξεύρεσης λύσης, προκειμένου η Πρώην Γιουγκοσλαβική δημοκρατία της Μακεδονίας να καταστεί μέλος του ΝΑΤΟ.

Τα αποτελέσματα της Συνόδου ήταν τόσο πολιτικά, δηλαδή να καταστεί το ζήτημα της επίλυσης του ονοματολογικού ζητήματος, νατοϊκός όρος για την ένταξη της ΠΓΔΜ, όσο και νομικά. Συγκεκριμένα, εξετάζεται η προσφυγή της ΠΓΔΜ κατά της Ελλάδος στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, ως ένα άρρηκτα συνδεδεμένο αποτέλεσμα και φυσικό επακόλουθο της Συνόδου, καθώς και οι επιπτώσεις της Δικαστικής απόφασης για τη χώρα μας.

Εν συνεχεία, κρίνεται σκόπιμη η ανάλυση του θεωρητικού υπόβαθρου της εξωτερικής πολιτικής καθώς και η αναφορά στις αρχές του πολιτικού ρεαλισμού που διέπουν την ελληνική εξωτερική πολιτική από το 1995 κι έπειτα προκειμένου να διαπιστωθεί η χρησιμότητα της συγκεκριμένης θεωρητικής προσέγγισης για ένα κράτος που την εφαρμόζει. Ωστόσο δεν μπορεί να παραβλεφθεί ο ρόλος των διεθνών οργανισμών. Τόσο το ΝΑΤΟ όσο και το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης έχουν ενεργή ανάμειξη στη συγκεκριμένη διαφορά και έχει σημασία να εξεταστεί κατά πόσον οι συνέπειες της άναρχης δομής του διεθνούς συστήματος μπορούν να επηρεαστούν από την ύπαρξη διεθνών θεσμών.

Η εργασία ολοκληρώνεται με μια σύντομη αναφορά στα ζητήματα που προκύπτουν στην εφαρμογή της ελληνικής εξωτερικής στα Βαλκάνια λόγω των περιορισμών που θέτει η οικονομική κρίση στην Ελλάδα καθώς και την αποτύπωση των βασικών συμπερασμάτων και διδαγμάτων που προκύπτουν από το χειρισμό του ζητήματος της Ονομασίας της Π.Γ.Δ.Μ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ

Το τέλος του Ψυχρού Πολέμου δημιούργησε μια νέα πραγματικότητα στην περιοχή των Βαλκανίων. Στο περιφερειακό υποσύστημα της Ελλάδας δημιουργήθηκε αστάθεια και μια σωρεία νέων κρατών που προέκυψαν από τη διάλυση της Γιουγκοσλαβικής ομοσπονδίας, τα οποία αναζητούσαν «ταυτότητα» μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και του κομμουνισμού. Μετά τη διάλυση του Συμφώνου της Βαρσοβίας, τα κράτη των Βαλκανίων, με εξαίρεση την Ελλάδα, παρουσίασαν κάποια κοινά χαρακτηριστικά. Καταρχήν, κλήθηκαν να μεταβούν από ένα ολοκληρωτικό καθεστώς σε καθεστώς δημοκρατίας, έχοντας να αντιμετωπίσουν ένα κενό ασφαλείας από την απώλεια του φυσικού τους «προστάτη». Η ανασφάλεια αυτή είχε διπλό αποτέλεσμα : πρώτον την επιδίωξη για την ένταξή τους στους Δυτικούς θεσμούς, και ειδικά στο ΝΑΤΟ και δεύτερον, την άνοδο του εθνικισμού. Επιπλέον, κλήθηκαν να μεταβούν από μια κρατικά ελεγχόμενη και σχεδιαζόμενη οικονομία, στην ελεύθερη οικονομία της αγοράς.

Σε αυτή την περιφέρεια, η Ελλάδα ήταν το μόνο κράτος των Βαλκανίων που απολάμβανε σταθερότητα, οικονομική ανάπτυξη και δημοκρατία. Επιπλέον, ήταν ενταγμένη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το ΝΑΤΟ, κάτι που ενίσχυε τη διεθνή της θέση και λειτουργούσε υποστηρικτικά για το βαλκανικό της ρόλο. Συνεπώς, έχοντας αυτά τα συγκριτικά πλεονεκτήματα έναντι των νέων γειτόνων της, αυτό που θα ήταν λογικό επόμενο είναι να ακολουθήσει μια εξωτερική πολιτική ώστε καταστεί μια χώρα-ηγέτης στην περιφέρεια, που θα υποστηρίξει και θα παρέχει βοήθεια στις χώρες αυτές καθώς ήταν ο μόνος σταθεροποιητικός παράγοντας στη περιοχή και μπορούσε να παράσχει εγγυήσεις για το μέλλον των νεοσύστατων κρατών στα βόρεια σύνορά της.

Η Ελλάδα θα μπορούσε να αποτελέσει το συνδετικό κρίκο για την ένταξή τους στους διεθνείς οργανισμούς και να τους εξασφαλίσει την πορεία προς τη σταθερή δημοκρατία και την οικονομική ανάπτυξη, έχοντας την υποστήριξη των εταίρων της, καθώς μετά τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας οι Η.Π.Α ακολούθησαν τη στρατηγική διεύρυνσης στα Βαλκάνια, επιδιώκοντας να καλύψουν το στρατηγικό κενό της Σοβιετικής Ένωσης.

Παρόλα αυτά, η χώρα μας την κρίσιμη περίοδο 1991-1995, ακολούθησε μια μαξιμαλιστική πολιτική απέναντι στην ΠΓΔΜ και αυτοεγκλωβίστηκε στο «Μακεδονικό ζήτημα», χάνοντας την ευκαιρία να εκμεταλλευτεί τα συγκριτικά της

πλεονεκτήματα στην περιοχή.

Είναι γεγονός, πως η ελληνική κυβέρνηση, έβλεπε πράγματι το θέμα της ονομασίας ως μείζον, γιατί θεωρούσε ότι μέσα από αυτό εκφράζεται αλυτρωτισμός και επεκτατικές βλέψεις. Το δόγμα της « Μεγάλης Μακεδονίας» είχε ξεκινήσει επί ηγεσίας Τίτο, του οποίου πρόθεση ήταν να θεμελιώσει μελλοντικές εδαφικές διεκδικήσεις της Γιουγκοσλαβίας στην ευρύτερη περιοχή της Μακεδονίας και να εξασφαλίσει διέξοδο στο Αιγαίο πέλαγος. Συγκεκριμένα, το 1944 είχε αναγγείλει δημόσια ότι στόχος του ήταν να επανενώσει «όλα τα τμήματα της Μακεδονίας που διασπάστηκαν το 1912-12 από του βαλκάνιους ιμπεριαλιστές».⁴ Η στρατηγική σημασία της περιοχής ήταν γνωστή σε όλα τα Βαλκανικά κράτη που μάχονταν κατά καιρούς γι' αυτή. Ωστόσο, η ιδέα της Επανενώσεως των μακεδονικών εδαφών υποκρύπτει την διεκδίκηση εδαφών που είναι «κατεχόμενες» από τις γειτονικές χώρες.⁵ Εφόσον, η Ελλάδα εύλογα θεώρησε ότι απειλείται η ασφάλεια και η εδαφική της ακεραιότητα ήταν λογικό να προασπίζει το εθνικό της συμφέρον. Αυτή η ανασφάλεια ήταν η αιτία της «σκοπιανοποίησης» της βαλκανικής μας πολιτικής, κάτι που εκ των υστέρων απεδείχθη λάθος.

Η εξωτερική πολιτική της χώρας στα Βαλκάνια την περίοδο 1992-1995, θεωρείται ανεπιτυχής. Δεν απέφερε κανένα θετικό αποτέλεσμα καθώς βασίστηκε σε λανθασμένη διάγνωση του διεθνούς περιβάλλοντος.

Η αδιαλλαξία είχε τα εξής αποτελέσματα:

1^ον απομόνωσε διπλωματικά την Ελλάδα ως αδιάλλακτη, καθώς δεν αφήναμε περιθώρια εξεύρεσης λύσης μέσω μεσολάβησης.

2^ον χάθηκε χρόνος σε μια πολιτική που δεν απέφερε κανένα απολύτως αποτέλεσμα, και κατέστησε την Ελλάδα μέρος του βαλκανικού προβλήματος, αντί για παράγοντα επίλυσής του, ρόλος για τον οποίο η Ελλάδα είχε όλες τις προϋποθέσεις.

3^ον ζημίωσε ιδιαίτερα τη διεθνή εικόνα της χώρας, καθώς μέτρα που ελήφθησαν τη συγκεκριμένη περίοδο όπως το εμπάργκο, προκάλεσαν την απόρριψη μας από τους εταίρους μας και το σκεπτικισμό τους όσον αφορά το ρόλο μας στα Βαλκάνια.

Ήταν λάθος να εστιάσει σε μια ενδεχόμενη απειλή που προερχόταν από ένα ασθενές κράτος αντί να επενδύσει στον ηγετικό ρόλο της στα Βαλκάνια, κάτι που

⁴ Υπουργείο Εξωτερικών «Το ζήτημα του ονόματος της ΠΓΔΜ», www.mfa.gr/to-zitima-tou-onomatos-tis-pgdm

⁵ Υπουργείο Εξωτερικών «Το ζήτημα του ονόματος της ΠΓΔΜ», www.mfa.gr/to-zitima-tou-onomatos-tis-pgdm/

ήταν σαφώς συναφές με τη ρεαλιστική πολιτική καθώς διασφάλιζε το εθνικό συμφέρον της χώρας και μεγιστοποιούσε την ισχύ της. Το ζήτημα της ονομασίας δε θα έπρεπε να απορροφήσει τη χώρα από τους βαλκανικούς της στόχους καθώς θα μπορούσε να γίνεται προσπάθεια επίλυσης του παράλληλα, όπως συνέβη μετά το 1995.

Η υπογραφή της Ενδιάμεσης Συμφωνίας έδωσε στην Ελλάδα την ευκαιρία να επανεξετάσει υπό το ρεαλιστικό πρίσμα την πολιτική που ακολουθούσε καθώς της παρείχε κάποια εχέγγυα ώστε να αποβάλει το φόβο και να νιώσει πιο ασφαλής. Η μεταβατική συμφωνία απεγκλώβισε τη χώρα από τη μαξιμαλιστική θέση, και τη βοήθησε να αντιληφθεί ψύχραιμα το εθνικό της συμφέρον και τους συσχετισμούς στην περιφέρεια των Βαλκανίων και συνεπώς να ακολουθήσει μια πολιτική πιο συμβατή με τα συμφέροντα τόσο τα δικά της όσο και των εταίρων της.

Με την εξομάλυνση των σχέσεων με την ΠΓΔΜ, μεταξύ των ετών 1995-2000, η Ελλάδα έγινε ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της ΠΓΔΜ και ο μεγαλύτερος επενδυτής στη χώρα. Έφτασε στη τρίτη θέση ως χώρα προορισμού των εξαγωγών της ΠΓΔΜ και στη δεύτερη ως χώρα προέλευσης των εισαγωγών της. Κατά την περίοδο 1995-2001 «ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης των ελληνικών επενδύσεων ήταν 223,55%, ενώ ως το Μάρτιο του 2001 οι εξαγωγές της Ελλάδας στα Σκόπια αποτελούσαν το 25% των εξαγωγών μας στα Βαλκάνια και από τις ελληνικές επενδύσεις στη γειτονική χώρα είχα δημιουργηθεί 5.000 θέσεις εργασίας»⁶.

Οι ελληνικές επιχειρήσεις έχουν επενδύσει περισσότερα από 460 εκατομμύρια Ευρώ δημιουργώντας περισσότερες από 8,000 θέσεις εργασίας στους τομείς της ενέργειας, των επικοινωνιών, των ΜΜΕ, και στον τραπεζικό τομέα. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Εξωτερικών οι σημαντικότερες εταιρείες ελληνικών συμφερόντων που επενδύουν στην ΠΓΔΜ είναι: ΟΤΕ, Ελληνικά Πετρέλαια, Εθνική τράπεζα της Ελλάδας, Alpha Credit Bank, Titan, Michailides Tobacco, Alpha Channel, Balkandrew Holding, ELVISKO

7

Έκτοτε ,η Ελλάδα με μια σειρά πρωτοβουλιών ιδιαίτερα στον οικονομικό τομέα, επέτυχε να αναβαθμίσει τον περιφερειακό της ρόλο και να δημιουργήσει σχέσεις οικονομικής εξάρτησης με τα Δυτικά Βαλκάνια. Συγκεκριμένα, το Εθνικό Σχέδιο Οικονομικής Ανασυγκρότησης των Βαλκανίων, αποτέλεσε μια δυναμική προσπάθεια της Ελλάδας να παίξει το ρόλο που της αναλογεί στην περιφέρεια,

⁶ Τζιαμπήρης Α. « Ευρωπαϊκή Ένωση και Μακεδονικό Ζήτημα, Ίδρυμα Μουσείου Μακεδονικού Αγώνα
<http://www.imma.edu.gr/imma/history/19.html#sthash.nXeOpMJC.dpuf>

⁷ Υπουργείο Εξωτερικών, Γενική Γραμματεία Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων και Αναπτυξιακής Συνεργασίας ,
<http://www.agora.mfa.gr/>

καθώς επρόκειτο για μια αναπτυξιακή βοήθεια προς τις χώρες αυτές που έχει ως στόχο τον εκσυγχρονισμό των υποδομών, την προώθηση των παραγωγικών επενδύσεων, τη στήριξη των δημοκρατικών θεσμών και του κράτους δικαίου, την ενίσχυση του κοινωνικού κράτους, καθώς και την κατάρτιση του εργατικού και επιστημονικού δυναμικού των επωφελούμενων χωρών.

Συγκεκριμένα, η Ελλάδα προχώρησε σε δυναμικότερες κινήσεις τον Ιούλιο του 2002 οπότε και προχώρησε στη σύνταξη και υπογραφή στα Σκόπια διμερούς συμφωνίας μεταξύ Ελλάδας - ΠΓΔΜ. Πρόκειται για ένα πενταετές συνολικό αναπτυξιακό σχέδιο, το οποίο συμπληρωμένο από διεθνείς οργανισμούς, χρηματοοικονομικά ιδρύματα και άλλους διμερείς δωρητές, αποσκοπεί στην ανασυγκρότηση των βαλκανικών χωρών και στην κατεύθυνσή τους προς αναπτυξιακούς στόχους.

Το Ελληνικό Σχέδιο Οικονομικής Ανασυγκρότησης Βαλκανίων υπογράφηκε από τα δυο συμβαλλόμενα μέρη στις 30 Ιουλίου 2002. Αποτελείται από 11 άρθρα και θέτει ως στόχους του:

- A) τον εκσυγχρονισμό των υποδομών και ιδιαίτερα στους τομείς της ενέργειας και των μεταφορών
- B) την προώθηση παραγωγικών επενδύσεων
- Γ) τον εκσυγχρονισμό της Δημόσιας Διοίκησης και αυτοδιοίκησης
- Δ) την υποστήριξη δημοκρατικών θεσμών/ συνεργασία κοινοβουλίων
- Ε) την υποστήριξη του κράτους Δικαίου και του κράτους Πρόνοιας
- ΣΤ) την αντιμετώπιση οικονομικών ανισοτήτων
- Ζ) την υποστήριξη της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης του διοικητικού και επιστημονικού δυναμικού.

Η σημασία του ΕΣΟΑΒ είναι τεράστια και για τις δυο πλευρές. Η Ελλάδα αποτελεί σημαντικό παράγοντα πολιτικής και οικονομικής σταθερότητας στο ασταθές βαλκανικό περιβάλλον. Το κλίμα που επικρατεί στην περιοχή των Βαλκανίων και ειδικότερα στην ΠΓΔΜ αυξάνει τις ευθύνες της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής για την περιοχή και η Ελλάδα αναδεικνύεται ως ο μοναδικός πόλος σταθερότητας με δεδομένες τη συμμετοχή της στο σύνολο των δομών της ευρωπαϊκής περιφερειακής οργάνωσης και το σεβασμό στη δημοκρατική λειτουργία των θεσμών και του πολιτικού συστήματος.

Οι βασικοί στόχοι της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής μπορούν να συνοψισθούν σε τρεις:

- i) οικονομική και πολιτική ανάπτυξη
- ii) σταθεροποίησης και διαπεριφερειακή συνεργασία

iii) ενσωμάτωση των χωρών της περιοχής στο ευρύτερο σύστημα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης⁸

Η Ελλάδα ,λοιπόν, πρέπει να φανεί αντάξια των χαρακτηρισμών που της έχουν προσδώσει ως «δύναμη Ειρήνης και Σταθερότητας στην περιοχή». Οι στόχοι της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής δεν θα πρέπει να είναι μόνο βραχυπρόθεσμοι αλλά και μακροπρόθεσμοι έτσι ώστε να μην γίνει η Ελλάδα μέρος της βαλκανικής κρίσης αλλά εκείνων των δυνάμεων που θα συμβάλουν στη λύση του προβλήματος.

Ο ρόλος της Ελλάδας αναγνωρίζεται επισήμως, με την εγκατάσταση των δυο εδρών: α) του οργανισμού Ανασυγκρότησης των Βαλκανίων και β) του Συμφώνου Σταθερότητας, στη Θεσσαλονίκη. Το Σύμφωνο Σταθερότητας αλλά και οι αποφάσεις του Ελσίνκι δημιούργησαν νέα δεδομένα για την Ελλάδα⁹. Παράλληλα ο μη-κρατικός τομέας αναδεικνύεται καθοριστικός στην άσκηση εξωτερικής πολιτικής, χρηματοδοτούνται προγράμματα που υποβάλουν οι ελληνικές μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και αφορούν σε ένα ευρύ φάσμα δράσεων που αφορούν τα Βαλκάνια. Το υπουργείο εξωτερικών επενδύει κάθε χρόνο 4 δις. δραχμών σε διμερή αναπτυξιακή βοήθεια σε τρίτες χώρες. Αυτή λοιπόν η διμερής αναπτυξιακή βοήθεια και ανθρωπιστική βοήθεια είναι ένας από τους βασικούς μοχλούς άσκησης της εξωτερικής πολιτικής¹⁰.

Σημαντική, επίσης, επιδίωξή του αποτελεί και η υποστήριξη του ευρωπαϊκού προσανατολισμού των ληπτριών χωρών, με της περιοχής της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.¹¹ Η επίσημη θέση της ελληνικής κυβέρνησης όσον αφορά τα Βαλκάνια είναι η αμέριστη υποστήριξη στην ευρωπαϊκή προοπτική των Βαλκανίων, η επιδίωξη της σταθερότητας, ασφάλειας και ανάπτυξης της περιοχής στη βάση της καλής γειτονίας και μέσω της πλήρους ενσωμάτωσης των χωρών αυτών στους ευρωπαϊκούς και ευρωατλαντικούς θεσμούς.

Οι άξονες γύρω από τους οποίους περιστρέφεται η περιφερειακή πολιτική της Ελλάδας είναι οι εξής:

Πρώτον, ανάπτυξη της περιοχής μέσω της πλήρους αξιοποίησης των υφιστάμενων περιφερειακών σχημάτων, αλλά και των μηχανισμών της ΕΕ. Η ελληνική συνεισφορά, στο πλαίσιο των οικονομικών δυνατοτήτων της Ελλάδας,

⁸ Ιωακείμης Π.Κ.(2000) Τα Βαλκάνια μετά το τέλος του πολέμου του Κοσσυφοπεδίου, ΕΛΙΑΜΕΠ, Ι. Σιδέρης, σελ 130

⁹ Σίσκος Ε. (2001), Η οικονομική συνεργασία του Ευξείνου Πόντου και η Περιφερειακή Οικονομική Ολοκλήρωση των χωρών της Κοινοπολιτείας των Ανεξαρτήτων χωρών, Παπαζήση, σ. 193-198

¹⁰ Καθημερινή, Άρθρο του ΥΠ.ΕΞ. Γιώργου Παπανδρέου «Για μια συνολική βαλκανική προσέγγιση», 16/1/2000

¹¹ Υπουργείο Εξωτερικών: «Περιφερειακή πολιτική:

Ε.Σ.Ο.Α.Β,http://www.mfa.gr/images/docs/periferiaki_politiki/esoav_gr.pdf

κινείται στο δίαυλο του Εθνικού Σχεδίου Οικονομικής ανασυγκρότησης Βαλκανίων, του Συμβουλίου Περιφερειακής Συνεργασίας αλλά και των διαφόρων σχημάτων συνεργασίας διμερούς και τριμερούς συνεργασίας που προωθεί η Ελλάδα με εταίρους και κράτη της περιοχής.

Δεύτερον, ενίσχυση του πολιτικού ρόλου της Διαβαλκανικής Συνεργασίας¹², ώστε οι βαλκανικές χώρες να συμμετέχουν στην αντιμετώπιση των προκλήσεων στην περιφέρεια. Η Διαβαλκανική Συνεργασία είχε το ρόλο λειτουργίας ως προθάλαμος για τη διαδικασία ένταξης των χωρών αυτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Γενικά η Ελλάδα συνέβαλε στην προσέγγιση των Βαλκανικών χωρών για να διασφαλιστεί η ασφάλεια στην περιοχή. Επί προεδρίας της Ελλάδας στην Ε.Ε το 2003 υιοθετήθηκε η «ατζέντα της Θεσσαλονίκης», σύμφωνα με την οποία η Ε.Ε δεσμεύτηκε για τη προσέγγιση των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων και της Ένωσης¹³.

Απτή απόδειξη της μεταστροφής αυτής στην εξωτερική μας πολιτική αποτελεί το γεγονός ότι η Ελλάδα έγινε διαλλακτική ως προς την ΠΓΔΜ, εγκατέλειψε την απόλυτη θέση της προηγούμενης περιόδου και αποδέχθηκε σε διαπραγματευτική βάση μια σύνθετη ονομασία, αποδεικνύοντας ότι έχει αντιληφθεί πλήρως τη ρεαλιστική πολιτική που καλείται να εφαρμόσει στα Βαλκάνια. Η ΠΓΔΜ μπορεί να αποτελέσει ένα προπύργιο για την οικονομική διείσδυση της χώρας μας στα Βαλκάνια αλλά και ένα κράτος- ανάχωμα (Buffer zone) που απομακρύνει την Ελλάδα από επικίνδυνες περιοχές και συρράξεις ενώ μπορεί να απορροφήσει πρόσφυγες και διάφορα προβλήματα¹⁴

Η πολιτική της Ελλάδας υπαγορεύτηκε από τις ρεαλιστικές αρχές καθώς προς το εθνικό συμφέρον ήταν πρώτον, η διατήρηση της ισορροπίας στην περιοχή και η εδαφική ακεραιότητα της ΠΓΔΜ. Δεύτερον, η ενδυνάμωση της θέσης μας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και τέλος, η ύπαρξη ενός μικρού και συμμαχικού κράτους στα βόρεια σύνορα μας παρά η δημιουργία μιας μεγάλης δύναμης που θα απειλούσε τη θέση μας, κάτι που επιδίωκαν οι Αλβανοί με το δόγμα της Μεγάλης Αλβανίας. Οποιαδήποτε μεταβολή, θα ακύρωνε τη προνομιακή θέση της χώρας, και πιθανώς θα ήγειρε ζητήματα αμφισβήτησης συνόρων και μεγαλοϊδετικών οραμάτων.

---

¹² Η Διαδικασία Συνεργασίας Νοτιοανατολικής Ευρώπης (SEECP) αποτελεί, από ιδρύσεως της πρωτοβουλίας το 1996, το μόνο «γηγενές» σχήμα συνεργασίας, προερχόμενο αποκλειστικά από τις χώρες της ΝΑ Ευρώπης (μέλη της, εκτός από την χώρα μας, είναι η Αλβανία, ΠΓΔΜ, Σερβία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Τουρκία, Βοσνία & Ερζεγοβίνη, Κροατία, Μολδαβία και το Μαυροβούνιο.)

¹³ Υπουργείο Εξωτερικών «Περιφερειακή πολιτική : Δυτικά Βαλκάνια», <http://www.mfa.gr/exoteriki-politiki/periferiaki-politiki/dytika-valkania.html>)

¹⁴ Τζιαμπήρης Α.Κ., « Διεθνείς σχέσεις και μακεδονικό ζήτημα» ΕΛΙΑΜΕΠ σελ 129

Παρά την συμβιβαστική πρόθεση της Ελλάδας προκειμένου να προαχθούν τα συμφέροντα της στην περιοχή, το ζήτημα της ονομασίας παραμένει εκκρεμές, αποτελεί ένα αγκάθι που στέκεται εμπόδιο στην ευρω-ατλαντική προοπτική της ΠΓΔΜ, ωστόσο είναι σημαντικό να επιλυθεί ώστε να υπάρξει πλήρης εξομάλυνση των σχέσεων μας και να μη δημιουργούνται στο μέλλον εστίες προστριβών.

Η Ελλάδα υποστηρίζει επίσημα την ευρωπαϊκή και ευρω-ατλαντική προοπτική της ΠΓΔΜ και σύμφωνα με το ΥΠΕΞ «με ελληνική συναίνεση η ΠΓΔΜ απέκτησε καθεστώς υποψήφιας χώρας στην ΕΕ και έφτασε στα πρόθυρα ένταξης στο ΝΑΤΟ». ¹⁵ Προϋπόθεση όμως για την Ευρω-ατλαντική πορεία ενός υποψήφιου κράτους είναι να σέβεται και να εφαρμόζει τις θεμελιώδεις αρχές στις οποίες βασίζεται ο οργανισμός στον οποίο επιδιώκει την ένταξή του. Η ΠΓΔΜ, αντιθέτως, αντί να εκτιμά την ελληνική προσπάθεια και υποστήριξη, ακόμα και σήμερα σκληραίνει συνεχώς τη στάση της και προβαίνει σε προκλητικές συμπεριφορές και ενέργειες και δεν έχει ανταποκριθεί προς το παρόν ανάλογα στις ελληνικές κινήσεις και προσπάθειες.

Τον Οκτώβρη του 2012 η χώρα μας προσπάθησε να δώσει ώθηση στη διαδικασία επίλυσης μετά από την πρόταση του έλληνα υπουργού εξωτερικών για υπογραφή μνημονίου κατανόησης που θα θέσει τις βάσεις για την οριστική επίλυση. Στην επιστολή του, ο Υπουργός εξωτερικών πρότεινε ότι οποιαδήποτε πρόταση πρέπει να εμπεριέχει σαφή και οριστικό προσδιορισμό του ονόματος που δεν θα αφήνει περιθώρια αμφιβολιών σχετικά με τη διάκριση μεταξύ του εδάφους της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας και περιοχών σε γειτονικές χώρες, ειδικότερα, της περιοχής της Μακεδονίας στη βόρεια Ελλάδα και ότι το συμφωνημένο όνομα θα χρησιμοποιείται έναντι όλων (*erga omnes*) και για όλους τους σκοπούς.

Ενώ η ανταπόκριση διεθνώς υπήρξε θετική, στην απάντησή της, η πλευρά της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας, αν και ευχαριστεί για την ελληνική πρωτοβουλία, επαναλαμβάνει της πάγιες θέσεις της και επί της ουσίας αντιπαρέρχεται πλήρως την ελληνική πρόταση.¹⁶

Η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας δεν έχει μέχρι στιγμής ανταποκριθεί στις κινήσεις της Ελλάδας και εμμένει κατά τρόπο αδιάλλακτο στην αρχική θέση της, την οποία προσπαθεί να επιβάλει *de facto* διεθνώς, με αποτέλεσμα να μην έχει σημειωθεί ουσιαστική πρόοδος στις διαπραγματεύσεις που διεξάγονται επί 19 χρόνια υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών.

¹⁵Υπουργείο Εξωτερικών « το ζήτημα του ονόματος της ΠΓΔΜ», <http://www.mfa.gr/to-zitima-tou-onomatos-tis-pgdm/>

¹⁶ Καθημερινή «Η ΠΓΔΜ αρνείται την πρόταση» 2-11-12

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Στη παρούσα ενότητα θα αναπτυχθούν τα ιστορικά δεδομένα αλλά και ο ρόλος της Γιουγκοσλαβίας στο Μακεδονικό ζήτημα. Η ονομασία Μακεδονία (συγκεκριμένα στα τέλη του 19^{ου} αιώνα) δήλωνε την περιοχή η οποία αναφερόταν στα δυτικά από τις λίμνες Οχρίδα και Πρέσπα μέχρι τον ποταμό Νέστο ανατολικά, και από τα βουνά του Σαρ, της Ρίλας και της Ροδόπης από βορρά μέχρι την Πίνδο, τον Όλυμπο και το Αιγαίο προς νότο¹⁷.

Η περιοχή αυτή είναι ενδιαφέρουσα μορφολογικά σε σχέση με την ύπαρξη πλούσιων εδαφών, λιμνών, βουνών, ποταμών και στην αρχαιότητα διασχίζονταν από τρεις κύριες οδούς, τις κοιλάδες του Αξιού και του Στρυμόνα που συνέδεαν την κεντρική Ευρώπη με το Αιγαίο και τη ρωμαϊκή Εγνατία οδό που διερχόμενη από το Μοναστήρι και τη Θεσσαλονίκη έφθανε στη Κωνσταντινούπολη¹⁸.

Είναι φυσικό επόμενο λόγω της γεωστρατηγικής θέσης και της μορφολογίας της περιοχής, να προσέλκυσε πολλούς διαφορετικούς λαούς, οι οποίοι επιδίωξαν να αποκτήσουν σημαίνοντα ρόλο στη περιοχή, λαοί όπως οι Πέρσες, οι Κέλτες, οι Ρωμαίοι, οι Γότθοι, οι Πρωτοβούλγαροι, οι Άβαροι, οι Σλάβοι, οι Οστρογότθοι, οι Βούλγαροι, οι Άραβες, οι Φράγκοι, οι Ενετοί, οι Καταλανοί, οι Αλβανοί, οι Βλάχοι, οι Σέρβοι και τέλος οι Τούρκοι. Κατά τη βυζαντινή περίοδο οι Σλάβοι αναμίχθηκαν με τους κατοίκους των Βαλκανίων και από την ένωση των δυο λαών προήλθαν οι πρόγονοι των σημερινών Μακεδόνων.

Με βάση τα παραπάνω γίνεται κατανοητό ότι από το 500 μ.Χ μέχρι και σήμερα, δεκατέσσερις ολόκληρους αιώνες μετά, οι Σλάβοι παίρνοντας τη θέση των κατοίκων της περιοχής, μετονομάστηκαν σε Μακεδόνες καθώς ζούσαν στη συγκεκριμένη περιοχή¹⁹.

Μετά το πέρας της Γαλλικής Επανάστασης, υπήρξε στην Ευρώπη μια ευρύτερη εθνική αφύπνιση, η οποία μεταπλάστηκε σε μια εθνικιστική τάση, σε ένα

---

¹⁷ Βακαλόπουλος, Κ.Α.(1999) Εθνοτική Διαπάλη στη Μακεδονία (1894 – 1904), Η Μακεδονία στις παραμονές του Μακεδονικού Αγώνα, Εκδόσεις Ηρόδοτος, Θεσσαλονίκη, σελ. 311

¹⁸ Εθνολογική σύσταση της Μακεδονίας στις αρχές του 20ού ΑΙΩΝΑ δίκτυο Ελλήνων, από <http://www.hellinon.net/EthnologikiMakedonia.htm>

¹⁹ Κατσάνος, Κ.(2009) Το μακεδονικό και η Γιουγκοσλαβία : Πλήρη τα απόρρητα γιουγκοσλαβικά έγγραφα 1950-1967, Εκδόσεις Κυριακίδη Αφοί, Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών

εθνικιστικό κίνημα το οποίο εκδηλώθηκε με εξεγέρσεις και επαναστάσεις.

Στο τέλος του 19^{ου} αιώνα ,όταν δηλαδή η κυριαρχία των Οθωμανών άρχισε να αμφισβητείται και το Οθωμανικό κράτος άρχισε να παρακμάζει, υπήρξε μια τάση για κινητοποιήσεις ευρύτερα στη περιοχή από τους Μαυροβούνιους, από τους Σέρβους, τους Έλληνες, τους Βούλγαρους και τους Ρουμάνους. Αποτέλεσμα της κατάστασης αυτής ήταν να οργανωθούν και να αναπτυχθούν νέα εθνικά κράτη στην επικράτεια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, τα οποία διεκδικούσαν τα εδάφη τους από τους Τούρκους²⁰.

Το βασικό μέσο επέκτασης των νεοσύστατων κρατών στα Βαλκάνια ήταν η διαδικασία διεκδίκησης πληθυσμιακών ομάδων που συνέχισαν να ανήκουν στο Οθωμανικό κράτος, με στόχο μέσω της προσάρτησης τους να γίνει και η προσάρτηση των εδαφών τους. Στο χώρο που ζούσαν οι Μακεδόνες, η διαδικασία απορρόφησης των πληθυσμών είχε ως αποδέκτη τους εθνικά Μακεδόνες²¹. Η προπαγάνδα των κρατών που διεκδικούσαν τη περιοχή, γινόταν με διάφορα μέσα, τα οποία σχετίζονταν με την εκπαίδευση των παιδιών μέσα από την ίδρυση σχολείων, μέσω του ένοπλου αγώνα και της τρομοκράτησης των εγχώριων πληθυσμών.

Η Βουλγαρία και η Σερβία επιδίωξαν να απορροφήσουν, να οικειοποιηθούν τους Μακεδόνες, ως αλύτρωτους σέρβικους και βουλγάρικους πληθυσμούς, λόγω των γλωσσικών ομοιοτήτων που υπήρχαν στη περιοχή.

Οι Έλληνες λόγω του ότι δεν είχαν γλωσσική συγγένεια χρησιμοποίησαν ως μέσο επηρεασμού των πληθυσμών την εκκλησία. Για το ελληνικό κράτος όσοι κάτοικοι ήταν πιστοί στο Πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης και δεν είχαν ενταχτεί στη Βουλγαρική εξαρχία θεωρούνταν ως Έλληνες, ανεξάρτητα αν ήταν σλαβόφωνοι, ελληνόφωνοι, αλβανόφωνοι, τουρκόφωνοι ή βλαχόφωνοι.

Η πολιτική που ακολούθησε η Ελλάδα προκάλεσε την αντίδραση των Βουλγάρων, με αποτέλεσμα να ξεκινήσει μια διαμάχη μεταξύ των δυο χωρών για το αν ο εθνικά Μακεδόνας κάτοικος θα υπάγεται στο Πατριαρχείο ή στην Εξαρχία.

Με τον όρο Βουλγαρική εξαρχία θεωρείτο η σύσταση μιας αυτόνομης Ορθόδοξης Εκκλησίας με την υποστήριξη του Σουλτάνου στις 28 Φεβρουαρίου/12 Μαρτίου του 1870, ο οποίος αναγνώρισε τη κατάσταση που διαμορφώθηκε στη περιοχή της Βουλγαρίας ενώ αποδέχτηκε και το διωγμό των

---

²⁰ Σιούσιουρας, Π.(2010)Το μακεδονικό ζήτημα και η ελληνική εξωτερική πολιτική Γεωπολιτικές επιδιώξεις, διεθνείς δίκαιο και το ζήτημα της εξόδου στη θάλασσα, Εκδότης Ποιότητα

²¹ Σιούσιουρας, Π.(2010)Το μακεδονικό ζήτημα και η ελληνική εξωτερική πολιτική Γεωπολιτικές επιδιώξεις, διεθνείς δίκαιο και το ζήτημα της εξόδου στη θάλασσα, Εκδότης Ποιότητα

Ελλήνων κληρικών²².

Ο ανταγωνισμός των Ελλήνων με τους Βούλγαρους εκφράστηκε μέσα από βίαιες συγκρούσεις, εκτελέσεις, πυρπολήσεις ολόκληρων χωριών και πάντα με θύματα άμαχους Μακεδόνες. Οι Ρουμάνοι από την άλλη εστίασαν στα συγγενικά γλωσσικά ρεύματα, τους Βλάχους της Μακεδονίας, ενώ προχώρησαν και στην ίδρυση σχολείων όπου διδάσκονταν η ρουμανική γλώσσα. Κάτι αντίστοιχο είχαν ήδη κάνει η Ελλάδα και η Βουλγαρία με δικά τους σχολεία.

Το 1873 ιδρύθηκε η βουλγαρική Εσωτερική Μακεδονική Επαναστατική Οργάνωση γνωστή ως Κομιτάτο, το οποίο το 1887 χρηματοδοτήθηκε με 4 εκατομμύρια χρυσά φράγκα από το κρατικό προϋπολογισμό της Σερβίας. Στόχος της συγκεκριμένης οργάνωσης ήταν η απελευθέρωση της Μακεδονίας από τους Τούρκους με το σύνθημα «Η Μακεδονία στους Μακεδόνες» καθώς και να στηρίξει τη διατήρηση της βουλγαρικής εθνικής ταυτότητας στις ευρωπαϊκές οθωμανικές κτήσεις. Τα μέλη ορκίζονταν ότι θα διαχωρίζουν τους Βούλγαρους από τους Έλληνες. Η οργάνωση πετυχαίνοντας τους στόχους της θα επιδίωκε και την ένωση της Μακεδονίας με τη Βουλγαρία. Η όλη κίνηση της βουλγαρικής προσπάθειας, σχετικά με το Μακεδονικό Ζήτημα κορυφώθηκε το καλοκαίρι του 1903.

Η εξέγερση του Ίλιντεν στις 2 Αυγούστου του 1903, που αποτελεί σταθμό στην εξέλιξη των γεγονότων, έγινε απ' άκρη ως άκρη της Μακεδονίας, με σημαντικότερα κέντρα το βόριο άκρο της σημερινής πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας, της περιοχή της Οχρίδας και τις περιοχές Φλώρινας, Καστοριάς, Έδεσσας, Δράμας και Τζουμαγιάς²³. Η εξέγερση αυτή οδήγησε στη καταστροφή πολλών ελληνικών κοινοτήτων στη περιοχή και κατέδειξε τη σοβαρότητα των Βουλγάρων ως αντιπάλων στη Μακεδονία. Το θετικό ήταν πως προκάλεσε μεγάλο σοκ στους Έλληνες ώστε να δημιουργήσουν μια πιο αποφασιστική και καλύτερα οργανωμένη προσπάθεια στη Μακεδονία, με στόχο να αποδυναμώσουν τη βουλγαρική στρατιωτική δράση.²⁴

Με βάση την απογραφή από τον Τούρκο Γενικό Διοικητή του βιλαετίου Θεσσαλονίκης, Χιλμή Πασά, το 1904 στα βιλέτια της Θεσσαλονίκης, του Μοναστηριού και του Κοσσυφοπεδίου η σύσταση του πληθυσμού ήταν: Μωαμεθανοί (1.729.000), Έλληνες (647.932), Βουλγαρίζοντες (527.784), Σέρβοι

²² Γκολίτσης, Δ.(1992) Τα χωριά Βορειοανατολικά της λίμνης της Καστοριάς (1870-1908), ήτοι από τη σύσταση της βουλγαρικής εξαρχίας μέχρι το Νεοτουρκικό Κίνημα, Εκδόσεις Αποστόλη Δούκη, σελ. 3

²³ Gewehr, W.M. (1997), *The Rise of Nationalism in the Balkans, 1800-1930*, Archon books

²⁴ Τζιαμπήρης, Α.Κ.(2003), *Διεθνείς Σχέσεις και Μακεδονικό Ζήτημα*, ΕΛΙΑΜΕΠ, σελ 21-25

(167.601), Εβραίοι (48.270) και Ρουμανίζοντες Βλάχοι (30.116). Ένας στους τρεις κατοίκους της μετέπειτα ελληνικής Μακεδονίας μιλούσε Σλαβομακεδονικά. Το 1904 ξεκινά ο Μακεδονικός αγώνας.²⁵ Είχε προηγηθεί η υπογραφή της Συνθήκης του Βερολίνου την 1^η Ιουλίου του 1878 η οποία προέβλεπε τη συμφωνία της Ελλάδας με την Οθωμανική Αυτοκρατορία αναφορικά με την χάραξη των συνόρων της Θεσσαλίας και της Ηπείρου, κάτι που ποτέ δεν έγινε αφού το πρωτόκολλο της Συνθήκης, με τις ασάφειες, άφηνε πολλές εκκρεμότητες στο θέμα της τακτοποίησης των συνόρων και έδωσε την αφορμή συγκρούσεων ανάμεσα στα ενδιαφερόμενα για την Μακεδονία, κράτη.²⁶ Η επικράτηση των ελληνικών αντάρτικων σωμάτων δεν επέφερε ως άμεσο κέρδος τη Μακεδονία επειδή μεσολάβησε το Νεοτουρκικό κίνημα του 1908, το οποίο μετά την επικράτησή του οδήγησε στην απώλεια πολλών κεκτημένων των μειονοτήτων, εμπόδισε όμως να χαθούν οι περιοχές που αποτέλεσαν αργότερα την Ελληνική Μακεδονία.

Το κίνημα των Νεότουρκων ήταν αρνητικό για όλα τα χριστιανικά έθνη που κατοικούσαν στην Μακεδονία, γιατί δυσκόλευε την ίδρυση εθνικών κρατών, εφόσον ο απώτερος σκοπός του, ήταν εκτός από τον εκσυγχρονισμό της Αυτοκρατορίας, ο εξοθωμανισμός της μέσω της κατάργησης των δικαιωμάτων και προνομίων των διαφόρων εθνοτικών ομάδων. Ακολούθησαν οι δύο Βαλκανικοί Πόλεμοι κατά τους οποίους η Μακεδονία διαμελίστηκε στα τρία και προσαρτήθηκε από την Σερβία, την Ελλάδα και την Βουλγαρία. Η Συνθήκη του Βουκουρεστίου που σηματοδότησε τη λήξη του Δεύτερου Βαλκανικού Πολέμου το 1913 έδωσε στην Ελλάδα το 51,5% επί του μακεδονικού εδάφους, διπλασιάζοντας την επικράτειά της.

Με το τέλος των Βαλκανικών πολέμων ξεκινά ο πρώτος παγκόσμιος πόλεμος με αφορμή τη δολοφονία του πρίγκιπα της Αυστρίας Φερδινάνδου Α'. Το 1918 ο πόλεμος ολοκληρώνεται όμως οι Έλληνες συνεχίζουν με την εκστρατεία στη Μικρά Ασία, η οποία καταλήγει στις 2 του Σεπτεμβρίου του 1922 σε ήττα των Ελλήνων και στη συνδιάσκεψη της Λοζάνης. Οι Τούρκοι εκδηλώνουν υπερβολικές απαιτήσεις, οπότε και οι Έλληνες στρέφονται στους γείτονες Βούλγαρους και Σέρβους προκειμένου να βρεθούν σύμμαχοι ώστε να αντικρουστούν τα αιτήματα των Τούρκων, όμως και για τους δυο το Μακεδονικό ζήτημα παραμένει εκκρεμές και θέτουν όρους που η Ελλάδα δεν δέχεται.

---

²⁵ Ο Μακεδονικός αγώνας ήταν ένοπλη αντιπαράθεση στις αρχές του 20ου αιώνα που διήρκεσε περίπου 4 χρόνια (1904-1908) και διεξήχθη στη Μακεδονία (τότε μέρος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας) μεταξύ κυρίως Βουλγάρων, Ελλήνων, Σέρβων, Τούρκων, ακόμα και των Ρουμάνων για τη διεκδίκησή της.

²⁶ Τζιαμπήρης, Α.Κ.(2003), Διεθνείς Σχέσεις και Μακεδονικό Ζήτημα, ΕΛΙΑΜΕΠ, σελ 21-26

Οι Σέρβοι και οι Βούλγαροι ζήτησαν να αναγνωριστεί η Θεσσαλονίκη σαν Σερβικό έδαφος, κυριαρχικές παραχωρήσεις στη σιδηροδρομική γραμμή Θεσσαλονίκης-Γευγελή, αναγνώριση σε σερβική μειονότητα των σλαβόφωνων της Δυτικής Μακεδονίας. Οι Έλληνες αρνούνται και το Μάρτη του 1924, η Σύνοδος της Βαλκανικής Κομμουνιστικής Ομοσπονδίας αναγνωρίζει την Ενιαία και ανεξάρτητη Μακεδονία.

Μετά τους βαλκανικούς πολέμους και συγκεκριμένα πριν το 1923 το Μακεδονικό ζήτημα συζητήθηκε στη Β΄ Διεθνή²⁷, η οποία έθεσε το ζήτημα ίδρυσης ενός ανεξάρτητου μακεδονικού κράτους ,κάτι που δεν έγινε ποτέ μια και μετά το πέρας των πολέμων και την ανταλλαγή των πληθυσμών το 1923, δεν τέθηκε ξανά το συγκεκριμένο ζήτημα²⁸.

Η αναδιάρθρωση των πληθυσμών το 1923 ισχυροποίησε το ελληνικό στοιχείο στην περιοχή, ειδικά και με την τοποθέτηση στη περιοχή 700.000 Μικρασιατών προσφύγων και την απομάκρυνση των Τουρκόγλωσσων. Παρόλα αυτά το πρόβλημα συνέχισε να απασχολεί τη Β' Διεθνή και αργότερα και την Γ' Διεθνή, με σκοπό τη δημιουργία ανεξάρτητου κράτους.

Κατά τη διάρκεια της Γερμανικής Κατοχής στην Ελλάδα, ορισμένοι Σλαβόφωνοι πληθυσμοί στην Ελληνική Μακεδονία προσχώρησαν ομαδικά στα αντάρτικα ένοπλα τμήματα της σλαβομακεδονικής οργάνωσης ΣΝΟΦ (δηλαδή Σλαβομακεδονικό Λαϊκό Απελευθερωτικό Μέτωπο), η οποία ήταν παρακλάδι του Ε.Α.Μ²⁹.

Μετά το πέρας του εμφύλιου στην Ελλάδα πολλές χιλιάδες Μακεδόνων εκδιώχθηκαν στην Γιουγκοσλαβία ως κομμουνιστές. Κατά τη γενική αμνήστευση που εξέδωσε το ελληνικό κράτος προς τους πρώην πολίτες του Ελληνικού κράτους που εκδιώχθηκαν από τους εστίες του μετά τον εμφύλιο πόλεμο, αρκετοί δεν μπόρεσαν ούτε τότε να επιστρέψουν στην πατρογονική τους εστία μια και απόφαση της ελληνικής κυβέρνησης επισήμανε πως δικαίωμα επαναπατριsmού έχουν μόνο οι Έλληνες πρώην πολίτες του ελληνικού κράτους και όχι οι μη Έλληνες στο γένος, πρώην πολίτες του ελληνικού κράτους. Οι

---

²⁷ Η πολιτική διεθνής αποτελούσε έναν οργανισμό πολιτικών κομμάτων ή στελεχών τα οποία στόχευαν στο συντονισμό των δράσεων τους για ένα συγκεκριμένο σκοπό. Υπήρξε μεγάλη παράδοση στους σοσιαλιστές οι οποίοι οργανώνονταν σε διεθνής βάση, ο Κάρλ Μάρξ καθοδήγησε τη Διεθνή Ένωση Εργατών που ύστερα έγινε γνωστή ως Πρώτη Διεθνή. Όταν η πρώτη διεθνής διαλύθηκε το 1876, έγιναν προσπάθειες αναβίωσης της οργάνωσης με αποτέλεσμα την ίδρυση της δεύτερης διεθνούς, η οποία λόγω των διαφωνιών του πρώτου παγκοσμίου πολέμου διαλύθηκε το 1916.

²⁸ Τσώπρος, Κ.(1992) Αναμνήσεις Μελένοικο-Θεσσαλονίκη, εκδόσεις ΙΜΧΑ, σελ. 38

²⁹ Κατσάνος, Κ.(2009) Το μακεδονικό και η Γιουγκοσλαβία : Πλήρη τα απόρρητα γιουγκοσλαβικά έγγραφα 1950-1967, Εκδόσεις Κυριακίδη Αφοί, Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών

συγκεκριμένοι μπόρεσαν να επιστρέψουν στην Ελλάδα μόνο μετά τη μεταπολίτευση και κυρίως κατά τη δεκαετία του 1980³⁰.

Τα πράγματα στην Τιτοϊκή Γιουγκοσλαβία για τους Μακεδόνες, είναι εντελώς διαφορετικά. Μετά το καθεστώς τρομοκρατίας και την έλλειψη δικαιωμάτων για τους Μακεδόνες του Σερβικού Βασιλείου, όπως ακριβώς και στο Ελληνικό και Βουλγαρικό Βασίλειο, ο Γιοσιπ Μπρος Τίτο, Πρόεδρος της πρώην Γιουγκοσλαβίας της οποίας τμήμα αποτελούσε η Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Μακεδονίας, αναγνώρισε πλήρως το μακεδονικό έθνος, και ως εκ τούτου στην Ομοσπονδιακή Λαϊκή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας, συμπεριέλαβε ως ισότιμο ομόσπονδο κράτος μέλος, την Λαϊκή Δημοκρατία της Μακεδονίας, με πρωτεύουσα τα Σκόπια. Ωστόσο αυτό δεν ήγειρε σοβαρές ανησυχίες, δεδομένου ότι οι ελληνικές κυβερνήσεις το αντιμετώπιζαν ως ένα «κομμάτι» της Γιουγκοσλαβίας και όχι σαν αυτόνομο κρατίδιο.

Με την έναρξη της περιόδου του Ψυχρού Πολέμου και μέχρι τη λήξη του, το μακεδονικό ζήτημα περιήλθε σε αδράνεια καθώς η Ελλάδα και οι γείτονες της, βρέθηκαν σε αντίπαλα στρατόπεδα και οποιαδήποτε αλυτρωτική διεκδίκηση μπορούσε να αποβεί μοιραία. Η ειρηνική περίοδος κράτησε από το 1950 έως το 1989 και στη διάρκειά της παρατηρήθηκε κάποια βελτίωση στις διμερείς σχέσεις των Βαλκανικών κρατών.

Η διάλυση της Γιουγκοσλαβίας ξεκίνησε το 1991 με τη Κροατία και τη Σλοβενία να κηρύσσουν την ανεξαρτησία τους. Στη συνέχεια (8 Σεπτεμβρίου 1991)κατόπιν διενέργειας δημοψηφίσματος, το ίδιο έπραξε και η Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας. Η ΠΓΔΜ αποτελεί τη μόνη περίπτωση απόσχισης με ειρηνικό τρόπο. Η δημιουργία ανεξάρτητου κράτους έφερε στο προσκήνιο ένταση μεταξύ των κρατών της Ελλάδας και της Δημοκρατίας της Μακεδονίας, γνωστό ως ζήτημα της ονομασίας της ΠΓΔΜ.

Με βάση τα παραπάνω γίνεται κατανοητό ότι το Μακεδονικό Ζήτημα, αποτελεί στη διεθνή πολιτική σκηνή το εδαφικό πρόβλημα στην ευρύτερη περιοχή της Μακεδονίας που εκφράστηκε μέσω των ζητημάτων εθνικών μειονοτήτων. Συνοπτικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η περίπτωση της ΠΓΔΜ αποτελεί ένα σύμπτωμα αναδιάρθρωσης του διεθνούς συστήματος.

---

³⁰ Σπυριδων Σ.(2004) Όψεις του Μακεδονικού Ζητήματος στο 20ο αιώνα, Βάνιας

2.2 Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

Η διάλυση της Γιουγκοσλαβίας και τα προβλήματα που ανέκυψαν από αυτή, υπήλθαν στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας³¹ (μετέπειτα ΚΕΠΠΑ) που ήταν αποκλειστικά υπεύθυνη για την επίλυση αυτών. Αρχικά η Ε.Π.Σ τάχθηκε υπέρ της ενωμένης Γιουγκοσλαβίας, κάτι που προσπάθησε να επιτύχει με διάφορους τρόπους, όπως η προσφορά οικονομικών κινήτρων προκειμένου να διατηρηθεί η ενότητα της ομοσπονδίας.³² Τον Ιούνιο του 1991 ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ζακ Ντελόρ, επισκέφθηκε το Βελιγράδι και υποσχέθηκε στους Γιουγκοσλάβους την παροχή οικονομικής βοήθειας, ενώ στις 24 Ιουνίου υπογράφηκε το τρίτο Χρηματοδοτικό Πρωτόκολλο μεταξύ της Κοινότητας και της Γιουγκοσλαβίας, το οποίο ανέρχονταν σε 730 εκατομμύρια ECU.

Ωστόσο ο πόλεμος που ξεκίνησε τον Ιούνιο του 1991 απέδειξε ότι η διατήρηση της ενότητας της ομοσπονδίας ήταν αδύνατη. Στα πλαίσια πολλαπλών συνόδων της Ε.Π.Σ για τα θέματα που αφορούσαν τη Γιουγκοσλαβική κρίση και στις 27 Αυγούστου το 1991, ο υπουργός εξωτερικών της Ελλάδας, Αντώνης Σαμαράς υπέβαλε μνημόνιο στο οποίο διατυπώνονταν η ανησυχία της κυβέρνησης όσον αφορά τη Γιουγκοσλαβική Μακεδονία και τα πιθανά προβλήματα που θα ανέκυπταν από τη διακήρυξη της ανεξαρτησίας της. Το μνημόνιο καθιστούσε σαφές πως η Ελλάδα δεν έβλεπε θετικά μια τέτοια εξέλιξη.

Στη διάρκεια της αρχικής φάσης της διάλυσης της Γιουγκοσλαβίας (μεταξύ Ιουνίου 1991 - Ιανουαρίου 1992) η Ελλάδα ακολούθησε μια πολιτική συνεργασίας στα πλαίσια της Ε.Π.Σ για τα θέματα που προέκυπταν και στήριξε

---

³¹ Η Κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ), ιδρύθηκε ως ο δεύτερος από τους τρεις Πυλώνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992 και επεκτάθηκε από τη Συνθήκη του Άμστερνταμ το 1999. Διαδέχτηκε την Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία. Η ΚΕΠΠΑ θεωρεί το ΝΑΤΟ ως υπεύθυνο για την εδαφική άμυνα της Ευρώπης, ενώ η ΕΕ από το 1999 είναι υπεύθυνη για την διατήρηση της ειρήνης, τη διατήρηση των συμφωνιών κ.ά Σύμφωνα με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, Άρθρο 1.1, οι στόχοι της ΕΕ σε θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας είναι η εξής: η διαφύλαξη των κοινών αξιών, των θεμελιωδών συμφερόντων και της ανεξαρτησίας της Ένωσης, η ενίσχυση της ασφαλείας της Ένωσης και των κρατών μελών της υπό όλες τις μορφές της, η διατήρηση της ειρήνης και η ενίσχυση της διεθνούς ασφαλείας, σύμφωνα με τις αρχές του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, καθώς και σύμφωνα με τις αρχές της Τελικής Πράξης του Ελσίνκι και τους στόχους του Χάρτη των Παρισίων, η προώθηση της διεθνούς συνεργασίας, η ανάπτυξη και η εδραίωση της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου, καθώς και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών. με την καθιέρωση συστηματικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών για την άσκηση της πολιτικής τους, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1.2, με τη σταδιακή εφαρμογή, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1.3, κοινών δράσεων στους τομείς στους οποίους τα κράτη μέλη έχουν σημαντικά κοινά συμφέροντα.

³² Τζιαμπήρης, Α.Κ.(2003), Διεθνείς Σχέσεις και Μακεδονικό Ζήτημα, ΕΛΙΑΜΕΠ, σελ 43

τόσο την αρχική απόφαση του Ιουνίου 1991 για τη διατήρηση της ενότητας της ομοσπονδίας, όσο και τη μετέπειτα διακήρυξη του Δεκέμβρη 1992 που επισημοποιούσε την αποδοχή της διάλυσης της Γιουγκοσλαβίας. Τη ελληνική αυτή στάση ερμηνεύει η θεωρία του θεσμισμού, που πρεσβεύει ότι η συνεργασία στα πλαίσια ενός θεσμού (στην προκειμένη περίπτωση της Ε.Π.Σ), είναι αποτέλεσμα των «αγαθών» και των ανταμοιβών που παρέχει στα συνεργαζόμενα κράτη ο θεσμός αυτός. Η Ελλάδα είχε συμφέρον να επιδείξει συνεργατική διάθεση, καθώς προσέβλεπε να επιτύχει κάποιους στόχους στην επερχόμενη Σύνοδο Κορυφής του Μάαστριχτ. Συγκεκριμένα, η Ελλάδα επεδίωκε να λάβει χρηματικές ενισχύσεις από τα διαρθρωτικά Ταμεία καθώς και να επιτύχει την ένταξή της στη Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση.³³ Και οι δύο αυτοί στόχοι επετεύχθησαν ως ανταμοιβή της ελληνική συνεργασίας στο γιουγκοσλαβικό ζήτημα.

Στις 17 Ιανουαρίου 1992 η χώρα μετέβαλλε τη στάση της έπειτα από μια επιστολή που παρέδωσε ο Αντώνης Σαμαράς στους ομολόγους του της Ε.Π.Σ. Στην επιστολή γινόταν σαφές ότι η Ελλάδα δε θα δεχόταν ονομασία για το νέο κράτος , στην οποία θα περιλαμβανόταν με οποιοδήποτε τρόπο, η λέξη «Μακεδονία». Αυτό σηματοδότησε την υιοθέτηση της μαξιμαλιστικής θέσης για το ζήτημα της ονομασίας. Τόσο η κυβέρνηση Κ. Μητσοτάκη όσο και η επόμενη του Ανδρέα Παπανδρέου, ήταν προσκολλημένες στη θέση αυτή την οποία έθεταν ως μη διαπραγματεύσιμη. Αυτό οδήγησε αναπόφευκτα σε απόρριψη των προσπαθειών διεθνούς διαμεσολάβησης για εξεύρεση λύσης.

Η πρώτη πρόταση που κατατέθηκε για την εξεύρεση μιας λύσης το 1992, ήταν το Πακέτο Πινέρο, το οποίο παρά το γεγονός ότι ρύθμιζε ζητήματα όπως το απαραβίαστο των συνόρων, την αποχή από τη χρήση βίας και την συμφωνία ότι δεν θα υπάρχουν διεκδικήσεις στην επικράτεια άλλου κράτους, απορρίφθηκε αμέσως γιατί πρότεινε ως όνομα το «Νέα Μακεδονία», κάτι το οποίο περνούσε την ελληνική «κόκκινη γραμμή» και προκάλεσε την αντίδραση του Υπουργού Εξωτερικών³⁴.

---

33 Ιδρύθηκε το 1954 όταν αναθεωρήθηκε η Συνθήκη των Βρυξελλών για την Ευρωπαϊκή Ασφάλεια και Άμυνα του 1948 για τη δημιουργία της "Δυτικο-Ευρωπαϊκής Ένωσης". Αποτελεί τη μοναδική Ευρωπαϊκή Συνέλευση για θέματα ασφάλειας και άμυνας. Βασικός σκοπός της ίδρυσής της είναι η διασφάλιση της διαφάνειας και δημοκρατικής λογοδοσίας μέσω της άσκησης κοινοβουλευτικού ελέγχου, στο επίπεδο των εθνικών κοινοβουλίων, επί της πολιτικής των κρατών που μετέχουν στη Δ.Ε.Ε όσον αφορά τα θέματα Ευρωπαϊκής Ασφάλειας και Άμυνας (ΕΠΑΑ), τα οποία παραμένουν στη σφαίρα των κρατών. Καταργήθηκε το Μάρτιο 2010 καθώς τις αρμοδιότητες της ανέλαβε η Ευρωπαϊκή Ένωση.

34 Σκυλακάκης Θ., 1995,σελ. 284

Παρόμοια τύχη είχαν και οι δύο επόμενες προτάσεις, Robin O' Neil (τέλος 1992) και το σχέδιο Vans- Owen (Μάιος 1993) που απορρίφθηκαν καθώς ήταν ασύμβατες με την πολιτική της Ελλάδας. Η πρώτη πρότεινε το όνομα «Δημοκρατία της Μακεδονίας(Σκόπια)» για όλες τις διεθνείς χρήσεις ενώ στο σχέδιο Vans - Owen προτεινόμενη ήταν η ονομασία «Nona Makedonijia» στα σλαβικά, ώστε να είναι εμφανής ο διαχωρισμός από την αρχαία Μακεδονία. Αυτή ήταν και η τελευταία προσπάθεια που έγινε στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μετά από αυτή την αποτυχία, το ζήτημα της ονομασίας επιχειρείται μέχρι και σήμερα να επιλυθεί εντός του Ο.Η.Ε

Παράλληλα, την ίδια περίοδο η ελληνική κυβέρνηση στα πλαίσια της πολιτικής αντιπαράθεσης, έλαβε πρόσθετα μέτρα με σκοπό να ασκήσει πίεση στη ΠΓΔΜ. Τον Αύγουστο του 1992 ,ο πρωθυπουργός Κ. Μητσοτάκης αποφασίζει να επιβάλλει εμπόριο στα πετρελαϊκά προϊόντα και στην ίδια κίνηση προέβη και ο πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου το 1994, ελπίζοντας να αναζωπυρώσει το ενδιαφέρον των εταίρων προς την εξεύρεση λύσης. Η κυβέρνηση Παπανδρέου απαγόρευσε τη διακίνηση αγαθών από και προς την ΠΓΔΜ και έκλεισε το Γενικό Προξενείο της Ελλάδας στα Σκόπια.

Το πλέον αξιοσημείωτο της συγκεκριμένης περιόδου, είναι η συμμετοχή του λαού σε ένα θέμα εξωτερικής πολιτικής για το οποίο εκφράζεται και συμμετέχει στη διαμόρφωση αποφάσεων. Το συλλαλητήριο της Θεσσαλονίκης το Φεβρουάριο του 1992, αποτέλεσε την μεγαλύτερη έκφραση αποδοχής και ομόφωνης υιοθέτησης της μαξιμαλιστικής πολιτικής που ακολουθούνταν από την κυβέρνηση, σύμφωνα με την οποία ο όρος «Μακεδονία» δεν έπρεπε να περιλαμβάνεται στο όνομα του νέου κράτους³⁵. Το συλλαλητήριο «εγκαινίασε» τον παράγοντα «λαός» ως πολύ σημαντικό παράγοντα στις διπλωματικές προσπάθειες της χώρας.

Καθώς όμως η ακολουθούμενη πολιτική κρίνεται εκ του αποτελέσματος συγκριτικά με το σκοπό που επιδιώκεται, διαπιστώνεται ότι η μαξιμαλιστική θέση της Ελλάδας, κατέληξε σε αποτυχία. Η χώρα αυτοεγκλωβίστηκε στην μαξιμαλιστική θέση και με την πολιτική αντιπαράθεσης στερήθηκε μια ικανοποιητική συμφωνία στα ευρωπαϊκά πλαίσια. Επιπλέον, δε μπόρεσε να αξιοποιήσει τα συγκριτικά οικονομικά πλεονεκτήματα που είχε. Τα οικονομικά μέτρα (εμπόριο), έβλαψαν μεν την ΠΓΔΜ, αλλά δε κατάφεραν να μεταβάλλουν την αδιάλλακτη στάση της στο θέμα της ονομασίας. Αντιθέτως, αποτέλεσαν πλήγμα για τη διεθνή εικόνα της Ελλάδας παρουσιάζοντας την ίδια ως επιθετική

---

³⁵ Τζιαμπήρης, Α.Κ.(2003),Διεθνείς Σχέσεις και Μακεδονικό Ζήτημα, ΕΛΙΑΜΕΠ σελ 69

και παράγοντα αστάθειας και οδηγώντας τη χώρα μέχρι το Δ.Ε.Κ³⁶.

Βασική αρχή στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής είναι η σαφής ιεράρχηση προτεραιοτήτων, κινδύνων και απειλών που βασίζεται στην ορθολογική – ρεαλιστική σκέψη και στη διάγνωση του διεθνούς περιβάλλοντος. Από αυτό εξαρτάται το μέλλον και η πορεία ενός κράτους στο διεθνές σύστημα και γι' αυτό αποτελεί σοβαρό ατόπημα, να ασκείται εξωτερική πολιτική στη βάση του συναισθήματος, του υποκειμενισμού ή των λαϊκών παθών.

2.3 ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ

Η Ενδιάμεση Συμφωνία, που υπογράφηκε στη Νέα Υόρκη στις 13 Σεπτεμβρίου 1995, ήταν το αποτέλεσμα των έντονων πιέσεων που άσκησαν οι Η.Π.Α. τόσο προς την Ελλάδα όσο και προς την ΠΓΔΜ.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες ενέτειναν τις πιέσεις για την άρση του ελληνικού εμπάργκο και συγκεκριμένα υπήρξαν αντιδράσεις από εξέχουσες προσωπικότητες της Αμερικανικής πλευράς. Αρχικά έχουμε την αντίδραση στις 4 Σεπτεμβρίου του 1995 από τα Σκόπια του τότε υφυπουργού Εξωτερικών των ΗΠΑ Ρίτσαρντ Χόλμπρουκ, και λίγες μέρες αργότερα από την Αθήνα ο τότε αμερικάνος πρέσβης Τόμας Μίλερ εκφράζεται αρνητικά για τη πολιτική που ακολουθεί η τότε Ελληνική κυβέρνηση. Η Ουάσιγκτον στα πλαίσια του λεγόμενου «ευρωπαϊκού ανοίγματος» προς τις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και κυρίως αναπτύσσοντας το εμπόριο, και επιδιώκοντας να διατελέσει παράγοντα σταθερότητας στην περιοχή εντείνει τις προσπάθειες της να μεταπεισει την Ελλάδα³⁷.

Το ζήτημα ωστόσο που υπήρξε πριν την υπογραφή της Συμφωνίας, ήταν εάν θα επιλεχθεί ένα «μεγάλο πακέτο», το οποίο θα προέβλεπε και την επίλυση του

---

³⁶ Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πρώην Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (γνωστό και ως Ευρωπαϊκό Δικαστήριο) είναι το ανώτατο δικαιοδοτικό όργανο (όργανο της δικαστικής εξουσίας) στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η αρμοδιότητά του είναι να ελέγχει την εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Δικαίου από τα όργανα της Ένωσης και από τα κράτη-μέλη. Έτσι: κρίνει τη νομιμότητα πράξεων των ευρωπαϊκών οργάνων (του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης) μετά από προσφυγή κράτους-μέλους ή άλλου οργάνου της Ε.Ε., κρίνει τη συμμόρφωση κράτους-μέλους με το Ευρωπαϊκό Δίκαιο μετά από προσφυγή της Επιτροπής ή άλλου κράτους-μέλους, ερμηνεύει κανόνες του Ευρωπαϊκού Δικαίου μετά από προδικαστικό ερώτημα εθνικού δικαστηρίου, εκδικάζει αναιρέσεις κατά αποφάσεων του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

³⁷ Υπουργείο Εξωτερικών. 26/09/2007. «Ενσταση Μ.Α. της Ελλάδος στη Γ.Σ. των Η.Ε. για στάση του Προέδρου της Γ.Σ. όσον αφορά ονομασία ΠΓΔΜ (Ν.Υόρκη, 25/09/2007)», www.mfa.gr/www.mfa.gr/Articles/e

ζητήματος της ονομασίας ή ένα «μικρό πακέτο» που θα εξασφάλιζε μεν την εξομάλυνση των σχέσεων μεταξύ των δύο μερών, αλλά θα άφηνε το θέμα του ονόματος για το μέλλον. Εν τέλει αποφασίστηκε να αφηθεί στην άκρη το ζήτημα της οριστικής επίλυσης της ονομασίας όχι μόνον γιατί ήταν αναγκαία η ενίσχυση των διμερών σχέσεων, αλλά γιατί δεν υπήρχε και η βούληση να αναληφθεί το πολιτικό κόστος μιας τόσο δύσκολης απόφασης.

Η ενδιάμεση συμφωνία καθόριζε τα ακόλουθα³⁸:

1. Τον σεβασμό των υπαρχόντων συνόρων.
2. Την υποχρέωση της Ελλάδας να αναγνωρίσει τα Σκόπια με την προσωρινή ονομασία της ΠΓΔΜ.
3. Την υποχρέωση της ΠΓΔΜ να προχωρήσει σε άμεση αλλαγή του συμβόλου.
4. Την άμεση αλλαγή του νέου χαρτονομίσματος της με την απεικόνιση του Λευκού Πύργου της Θεσσαλονίκης.
5. Η ΠΓΔΜ θα πρέπει να διακηρύξει ότι τα επίμαχα άρθρα στο Σύνταγμά της δεν ερμηνεύονται ως διεκδίκηση ελληνικού εδάφους αλλά ούτε και ως ανάμειξη στις εσωτερικές υποθέσεις της Ελλάδας.
6. Η ΠΓΔΜ πέτυχε τη λήξη του εμπάργκο

Επίσης, στο άρθρο 11 της Συμφωνίας προβλέπεται ότι η Ελλάδα δεν θα εναντιωθεί σε αιτήσεις εισόδου της ΠΓΔΜ σε διεθνείς, πολυμερείς και περιφερειακούς οργανισμούς και θεσμούς στους οποίους η πρώτη είναι ήδη μέλος. Το ενδιαφέρον είναι πως η Ελλάδα επιφυλάσσεται να εναντιώνεται σε τέτοιους διεθνείς μηχανισμούς, στο βαθμό που η ΠΓΔΜ αναφέρεται σε αυτούς με όνομα διαφορετικό από αυτό που έχει υιοθετήσει η παράγραφος 2 απ. 817 Σ.Α. (δηλαδή ΠΓΔΜ).

Είναι σημαντικό ότι η συμφωνία έχει μεταβατικό χαρακτήρα και προσβλέπει προς μια οριστική λύση. Αποτέλεσε μια εγγύηση και για τα δύο μέρη ότι ανεξάρτητα από διεθνείς και εσωτερικές μεταβολές, οι δεσμεύσεις της συμφωνίας θα ισχύσουν και δεν θα αναιρεθούν από δυσχέρειες που θα προκύψουν είτε στο θέμα του ονόματος, είτε στο γενικό περιβάλλον των σχέσεων³⁹.

³⁸ /10/2007. «Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας & Ελλάδα: Το ζήτημα του ονόματος», www.yplex.gov.gr/www.mfa.gr/GoToPrintable.aspx?UICulture=el-GR&GUID, 10

³⁹ Ροζάκης Ε. (1996)., Πολιτικές και νομικές διαστάσεις της μεταβατικής συμφωνίας της Νέας Υόρκης μεταξύ Ελλάδας -ΠΓΔΜ, Σιδέρης σελ. 18-19

Η Ενδιάμεση συμφωνία δεν επέλυε το φλέγον ζήτημα της ονομασίας το οποίο είχε δυσχεράνει σε τέτοιο βαθμό τις σχέσεις των δύο μερών ωστόσο είχε ιδιαίτερα θετικά αποτελέσματα στις οικονομίες των δύο χωρών, καθώς στην πενταετία που ακολούθησε η Ελλάδα έγινε ένας εκ των μεγαλύτερων επενδυτών και εμπορικών εταίρων στη ΠΓΔΜ και αποτέλεσε και μεγάλη αγορά για τις εξαγωγές της ΠΓΔΜ.⁴⁰

Η Συμφωνία απεγκλώβισε την Ελλάδα από την μαξιμαλιστική της θέση, εγκαινιάζοντας την επαναπροσέγγιση των δύο χωρών στη βάση του ορθολογισμού και της σωστής εκτίμησης των συμφερόντων της χώρας μας.

Η μεταβολή αυτή στην ελληνική εξωτερική πολιτική εκφράστηκε έμπρακτα ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της εθνοτικής κρίσης που ταλάνισε το νέο κράτος. Τον Αύγουστο του 2001 ξέσπασε κρίση στη χώρα ανάμεσα σε Αλβανούς αυτονομιστές και του κρατικού στρατού, στα δυτικά της ΠΓΔΜ όπου διαμένουν κυρίως Αλβανοί και μουσουλμάνοι, οι οποίοι επιδίωκαν τη αναβάθμισή τους μέσω συνταγματικών διατάξεων. Οι εχθροπραξίες έλαβαν τέλος με την Συμφωνία της Οχρίδας (13 Αυγούστου), η οποία προβλέπει σειρά μέτρων συνδιαλλαγής, αυτοδιοίκηση και αποκέντρωση, καθεστώς επίσημης γλώσσας του κράτους τα αλβανικά, ίση αντιπροσώπευση των Αλβανών στην δημόσια διοίκηση και αφοπλισμό των αντιμαχομένων πλευρών.⁴¹

Η στάση της ελληνικής κυβέρνησης ήταν υποστηρικτική προς την ΠΓΔΜ ,αποδεικνύοντας ότι έχει πλέον πλήρη γνώση και ρεαλιστική προσέγγιση για τη θέση της στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Συγκεκριμένα, καταδίκασε ρητά οποιαδήποτε βίαιη αλλαγή στα σύνορα και παρά το γεγονός ότι η ΠΓΔΜ βρισκόταν σε ευάλωτη θέση, δεν εκμεταλλεύτηκε αυτή τη συγκυρία για να ασκήσει πιέσεις για το θέμα του ονόματος.⁴² Η Ελλάδα δεν προσπάθησε να ασκήσει μονομερή πολιτική, αντίθετα ανέλαβε πρωτοβουλίες εντός των θεσμικών πλαισίων ΕΕ και NATO, ώστε η βοήθεια προς την Π.Γ.Δ.Μ να είναι αποτελεσματική, με αποκορύφωμα την επίτευξη Συμφωνίας σταθερότητας και συνεργασίας μεταξύ Ε.Ε και ΠΓΔΜ (9/4/2001)⁴³.

Η στάση αυτή, λειτούργησε θετικά για τη διεθνή της εικόνα, καθώς ήταν συνυφασμένη με τις επιδιώξεις της διεθνούς κοινότητας για σταθερότητα και ειρήνη στην περιοχή. Προς το συμφέρον της Ελλάδας ήταν η διατήρηση της εδαφικής ακεραιότητας του βόρειου γείτονα της προκειμένου να ακυρωθούν

⁴⁰ Τζιαμπήρης, Ευρωπαϊκή Ένωση και Μακεδονικό Ζήτημα, <http://www.imma.edu.gr/imma/history/19.html>

⁴¹ <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/1504686.stm>

⁴² Τζιαμπήρης, Α.Κ.(2003), Διεθνείς Σχέσεις και Μακεδονικό Ζήτημα, ΕΛΙΑΜΕΠ σελ 128

⁴³ Τζιαμπήρης, Α.Κ.(2003), Διεθνείς Σχέσεις και Μακεδονικό Ζήτημα, ΕΛΙΑΜΕΠ σελ 125

οποιοσδήποτε βλέψεις αντικατάστασης της προνομιακής της θέσης από μία «Μεγάλη Αλβανία».

Φάνηκε ότι η χώρα ακολούθησε τη ρεαλιστική προσέγγιση, που απαιτούσε την ενίσχυση της θέσης μας ως ισχυρό κράτος με σημαίνοντα ρόλο στη βαλκανική χερσόνησο και ως κράτος «συνδετικό κρίκο» μεταξύ των Βαλκανίων και της υπόλοιπης Ευρώπης.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 ΟΙ ΑΠΟΠΕΙΡΕΣ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ ΥΠΟ ΤΟΝ ΟΗΕ ΚΑΙ ΤΟΝ ΜΑΘΙΟΥ ΝΙΜΙΤΣ

Για τις ΗΠΑ το ζητούμενο ανέκαθεν ήταν η διατήρηση της σταθερότητας στα Βαλκάνια, δεδομένου ότι απώτερος σκοπός ήταν και παραμένει, η ένταξη των βαλκανικών κρατών στο θεσμό του ΝΑΤΟ, σαν προπύργιο της προώθησης της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής στην περιοχή. Αυτό εξηγεί την αρχική υποστήριξη της ενότητας της Γιουγκοσλαβίας αλλά και την αναγνώριση των επιμέρους κρατών που διακήρυσσαν την ανεξαρτησία τους στη συνέχεια. Τον Απρίλιο του 1992 αναγνώρισαν τις πρώτες τρεις δημοκρατίες, Σλοβενία, Κροατία και Βοσνία - Ερζεγοβίνη. Κομβικό σημείο του ζητήματος αποτέλεσε η μονομερής αναγνώριση της ΠΓΔΜ από τις ΗΠΑ, με το συνταγματικό τους όνομα, ήτοι «Δημοκρατία της Μακεδονίας», η οποία έγινε το Νοέμβριο του 2004, αμέσως μετά την επανεκλογή του G. Bush στη θέση του Προέδρου.

Η κίνηση αυτή είχε ως φυσικό αποτέλεσμα την έντονη διαμαρτυρία της ελληνικής κυβέρνησης με την επίδοση διαβήματος διαμαρτυρίας από τον Υπουργό Εξωτερικών Π. Μολυβιάτη, προς τον αμερικανό ομόλογό του, Κόλιν Πάουελ, μέσω του πρεσβευτή Τόμας Μίλερ. Η αντίδραση ενάντια σε αυτή την απόφαση, εκτός από τον επίσημο κυβερνητικό τόνο, εκφράστηκε τόσο από πολιτικά πρόσωπα με δηλώσεις τους, όσο και από διάφορους φορείς και οργανώσεις της ομογένειας στο εξωτερικό.

Αντιθέτως, για την πλευρά της ΠΓΔΜ, αποτέλεσε μια πολύ θετική εξέλιξη, η οποία εκφράστηκε δια στόματος του προέδρου της ΠΓΔΜ, Μπράνκο Τσερβένκοφσκι, σε τηλεοπτικό του διάγγελμα, όπου ειπώθηκαν τα εξής: «Σήμερα είναι μια μεγάλη ημέρα για τη Μακεδονία και όλους τους Μακεδόνες, όπου κι αν βρίσκονται. Το μήνυμά μου προς την ελληνική κυβέρνηση και τον ελληνικό λαό είναι ότι η Δημοκρατία της Μακεδονίας είναι απόλυτα αποφασισμένη να συνεχίσει την οικοδόμηση φιλικών και καλών σχέσεων γειτονίας»⁴⁴

Μεταξύ άλλων, ο κύριος Μολυβιάτης, τόνισε πως αυτή η ενέργεια των ΗΠΑ, δημιουργεί σοβαρά προβλήματα και μάλιστα τη στιγμή που η χώρα μας έχει αναλάβει την πρωτοβουλία κι έχει επιδείξει καλή θέληση προς την επίλυση του προβλήματος. Από την άλλη, οι ΗΠΑ αιτιολόγησαν την κίνηση τους αυτή,

⁴⁴ Καθημερινή, «Μεγάλη μέρα για την ΠΓΔΜ», 5-11-2004

διευκρινίζοντας ότι δε πρόκειται για ενέργεια εναντίον της Ελλάδας, αλλά για επιβράβευση της ΠΓΔΜ για την πρόδοό της σε θέματα σταθερότητας. Για την Ελλάδα αποτέλεσε πλήγμα, καθώς θεωρήθηκε πως η πρωτοβουλία αυτή εκ μέρους των Η.Π.Α , υπονόμωσε τις ελληνικές προσπάθειες για αμοιβαία αποδεκτή λύση, αιφνιδιάζοντας τη χώρα μας.

Βεβαίως, είναι σημαντικό να διευκρινιστεί ότι στην πραγματικότητα η αναγνώριση αυτή εκ μέρους των ΗΠΑ αποτέλεσε επιστέγασμα δύο συμφωνιών που είχαν ήδη υπογραφεί μεταξύ ΗΠΑ και ΠΓΔΜ και στις οποίες η δεύτερη αναφερόταν ήδη ως «Δημοκρατία της Μακεδονίας». Η πρώτη συμφωνία έγινε τον Ιούνιο του 2003 και αφορούσε στην εξαίρεση των Αμερικανών πολιτών από τη δικαιοδοσία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου και η δεύτερη τον Οκτώβριο του 2004 και αφορούσε την αμυντική συνεργασία των δύο χωρών.

Παρά το γεγονός της αναγνώρισης της Π.Γ.Δ.Μ από τις ΗΠΑ, που θεωρήθηκε δυσμενές για την Ελλάδα, οι συναντήσεις υπό την αιγίδα του Ο.Η.Ε και συγκεκριμένα υπό τον ειδικό διαμεσολαβητή Μάθιου Νίμιτς, συνεχίστηκαν.

Στα πλαίσια των συναντήσεων του με τον κ. Νίμιτς τον Απρίλιο του 2005, ο κος Βαληνάκης είχε τονίσει ότι⁴⁵: «μία αμοιβαία αποδεκτή λύση στο θέμα του ονόματος θα διευκολύνει τη διμερή μας σχέση, θα βοηθήσει στην επίτευξη σταθερότητας στην περιοχή των Βαλκανίων, που όλοι γνωρίζουμε ότι είναι ιδιαίτερα αναγκαία και βεβαίως θα διευκολύνει και την πορεία των Σκοπίων προς τους ευρώ-ατλαντικούς θεσμούς. Θέλουμε να ελπίζουμε ότι η άλλη πλευρά θα επιδείξει την ίδια εποικοδομητική στάση που και εμείς έχουμε δείξει και ότι θα αντιληφθεί ακριβώς την ανάγκη να προχωρήσει στην ευρωπαϊκή της προοπτική μέσα από το δρόμο της αμοιβαίας αποδεκτής λύσης».

Τον Απρίλιο του 2005 ο Μάθιου Νίμιτς καταθέτει την πρώτη δέσμη προτάσεων για την εξεύρεση λύσης. Σε αυτή προβλεπόταν ότι κανένα εκ των δύο μερών δε θα μπορεί να χρησιμοποιεί τη λέξη «Μακεδονία» ενώ άφηνε αδιευκρίνιστο το εάν το νέο όνομα που θα υιοθετούνταν θα ίσχυε *erga omnes* ή μόνο τις διμερείς σχέσεις ΠΓΔΜ- Ελλάδας. Αν και η Ελλάδα δεν ικανοποιούνταν από αυτή, δήλωσε ότι την αντιμετώπιζε ως «βάση για περαιτέρω διαπραγματεύσεις» ενώ η ΠΓΔΜ την απέρριψε.

Ο διαμεσολαβητής επανήλθε με μια δεύτερη δέσμη προτάσεων, τον Οκτώβριο του ίδιου έτους. Το σημαντικό σημείο αυτής ήταν ότι οι χώρες που είχαν ήδη

---

⁴⁵ Καθημερινή ,«Η ώρα της κρίσεως για την ονομασία της ΠΓΔΜ», 12-10-07

αναγνωρίσει τη χώρα με το συνταγματικό της όνομα, μπορούν να το χρησιμοποιούν στις σχέσεις τους με την ΠΓΔΜ ενώ στις διμερείς σχέσεις με την Ελλάδα θα χρησιμοποιούνταν το όνομα «Republika Makedonija- Skopje». Επιπλέον, μετά το 2008, η ΠΓΔΜ θα ονομαζόταν «Republic of Macedonia» σε όλους τους διεθνείς οργανισμούς, άρα επρόκειτο για πλήρη αναγνώριση με το συνταγματικό της όνομα. Αυτή τη φορά, για την ΠΓΔΜ η συγκεκριμένη πρόταση αποτελούσε τη βάση για περαιτέρω διαπραγμάτευση ενώ η Ελλάδα τη χαρακτήρισε ως μεροληπτική υπέρ της ΠΓΔΜ γιατί ουσιαστικά λάμβανε υπόψιν μόνο τις επιθυμίες της δικής της πλευράς, οπότε και δεν έγινε δεκτή.

Τον Οκτώβριο του 2007 ο Μάθιου Νίμιτς ανακοίνωσε την συνέχιση των διαπραγματεύσεων, τονίζοντας ότι και τα δύο μέρη έχουν επιδείξει βούληση για εξεύρεση αμοιβαίως αποδεκτής λύσης. Ταυτόχρονα η ελληνική πλευρά δια στόματος του Υφυπουργού Εξωτερικών της κυβερνήσεως Καραμανλή που είχε επανεκλεγεί το 2007, δήλωνε ότι: η αδιάλλακτη στάση που έχει τηρήσει η ΠΓΔΜ σχετικά με την ονομασία της «βλάπτει σοβαρά την υγεία των διεθνών σχέσεων» και ότι θα πρέπει να γίνει κατανοητό ότι «ο σύγχρονος κόσμος κινείται σε λογική αμοιβαιότητας προκειμένου να έχει η χώρα ισότιμη θέση σε αυτόν».⁴⁶

Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι το Μάιο του 2007, ο Έλληνας πρωθυπουργός προειδοποίησε το ΝΑΤΟ ότι σε περίπτωση που δεν επιλυθεί το θέμα της ονομασίας της ΠΓΔΜ, η Ελλάδα θα εφαρμόσει το δικαίωμα της να ασκήσει βέτο στην διαδικασία ένταξης της ΠΓΔΜ ενώ η υπουργός εξωτερικών Ντόρα Μπακογιάννη τόνιζε ότι η ΠΓΔΜ δεν έχει ακόμα εκπληρώσει όλα τα κριτήρια ένταξης, όπως συμβαίνει με την Κροατία, και συνεπώς δεν μπορεί να συνδέεται η τύχη των δύο χωρών⁴⁷. Η πλευρά της ΠΓΔΜ ξεκαθάρισε ότι εάν η Ελλάδα προβάλλει βέτο, θα προβεί σε καταγγελία της Ενδιάμεσης Συμφωνίας και πως θα επιλέξουν να προστατεύσουν τη συνταγματική τους ονομασία, παρά να ενταχθούν στο ΝΑΤΟ⁴⁸.

Ωστόσο το ζητούμενο για τις Η.Π.Α ήταν να εξευρεθεί το συντομότερο μια λύση ώστε στην επερχόμενη Σύνοδο Κορυφής του ΝΑΤΟ που θα γινόταν την επόμενη χρονιά, να υπάρξει πρόσκληση προς την Κροατία, την Αλβανία αλλά και την ΠΓΔΜ για πλήρη ένταξή τους.

Συνεπώς, το Φεβρουάριο του 2008, ο Μάθιου Νίμιτς επανήλθε με μια τρίτη πρόταση που προέβλεπε πέντε εναλλακτικές προτάσεις για το ζήτημα της ονομασίας στη βάση του λεγόμενου double form, ήτοι διπλής φόρμουλας, όπου

⁴⁶ Καθημερινή, «Η ΠΓΔΜ κινείται σταθερά στην οδό της αδιαλλαξίας», 30/10/07

⁴⁷ Μπακογιάννη Ντόρα, στο : <http://news.in.gr/greece/article/?aid=839900>, 14/10/07

⁴⁸ «Πυρετός διαβουλεύσεων και επαφών για το θέμα της ονομασίας της ΠΓΔΜ, 05/11/2007, www.in.gr

το όνομα που θα επιλεγεί θα χρησιμοποιείται στους διεθνείς οργανισμούς, στα διαβατήρια της ΠΓΔΜ και θα γίνει σύσταση να χρησιμοποιείται και στις σχέσεις της ΠΓΔΜ με τις υπόλοιπες χώρες⁴⁹. Μεταξύ των προτεινόμενων ονομάτων ήταν: Democratic Republic of Macedonia, Independent Republic of Macedonia, Republic of upper Macedonia και Constitutional Republic of Macedonia.

Η Ελλάδα, χαρακτήρισε κάποια σημεία της πρότασης αποδεκτά επί της αρχής και κάποια άλλα απορριπτικά, ωστόσο απέδειξε τη διάθεση της για διαπραγμάτευση. Η ΠΓΔΜ δήλωσε ότι δέχεται δύο εκ των προτεινόμενων ονομασιών, τις Independent Democracy of Macedonia και Democratic Republic of Macedonia. Παρόλα αυτά, η ηγεσία της ΠΓΔΜ απέρριψε τελικά και αυτή την πρόταση⁵⁰.

Η τελευταία πρόταση από τον ειδικό διαμεσολαβητή έγινε το Μάρτιο του ίδιου έτους και ήταν αρκετά σύντομη σε περιεχόμενο καθώς πρότεινε τη χρήση της ονομασίας Republic of Macedonia για εξωτερική χρήση, δηλαδή προς τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς, ενώ ως συνταγματική ονομασία(εσωτερική χρήση), προβλέπεται το ίδιο όνομα στην κυριλλική γραφή. Ουσιαστικά πρόκειται για μια ακόμη πρόταση βασισμένη στη διπλή φόρμουλα. Στα ιδιαίτερος αρνητικά σημεία, κρίνεται ότι αναγνωρίζεται μακεδονική ταυτότητα στην ΠΓΔΜ, κάτι που έθιξε άμεσα τις ευαισθησίες της ελληνικής πλευράς.

Φυσικά, αυτή η απόπειρα προκάλεσε την δυσαρέσκεια της ελληνικής πλευράς. Επί της ουσίας, μετά από έναν πολυετή κύκλο διαπραγματεύσεων και επαφών όπου η χώρα μας κατέστησε σαφή τη θέση της και τα όρια των διαπραγματεύσεων πάνω στο θέμα, με την πρόταση αυτή ήρθε ξανά ενώπιων της κόκκινης γραμμής. Πρόκειται για ένα πισωγύρισμα σε προτάσεις που είχαν ήδη απορριφθεί πριν χρόνια, δεδομένης της ομοιότητας με την πρόταση Ο' Neil (1992).

Μπορούμε να διακρίνουμε την προχειρότητα με την οποία επιχειρήθηκε να «κλείσει» το θέμα, κατόπιν πίεσεως των ΗΠΑ ώστε να αποφευχθεί το βέτο στο Βουκουρέστι. Αυτή η πίεση, ήταν αποτέλεσμα της κυβέρνησης G.Bush, καθώς στόχος ήταν να «πιστωθεί» την επιτυχή διεύρυνση του NATO στη Νοτιοανατολική Ευρώπη.

---

⁴⁹ Καθημερινή «Τα ονόματα που πρότεινε ο Νίμιτς για τα Σκόπια» 20-2-08

⁵⁰ Καθημερινή, «απορρίπτει τις προτάσεις Νίμιτς η ΠΓΔΜ.», 18-3-08

3.2.Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΟΡΥΦΗΣ ΤΟΥ ΝΑΤΟ ΣΤΟ ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙ 2008

Κατόπιν της τελευταίας αυτής αποτυχίας προς την εξεύρεση λύσης, και καθώς πλησίαζε η Σύνοδος Κορυφής, οι πιέσεις των Η.Π.Α για την επίλυση εντάθηκαν και ο ειδικός διαμεσολαβητής κατέληξε στην πρόταση των απευθείας συνομιλιών μεταξύ των δύο πλευρών, θεωρώντας ότι η πίεση των Η.Π.Α θα καταφέρει να άρει το αδιέξοδο στις διαπραγματεύσεις.⁵¹ Προς αυτή την κατεύθυνση, υποστηρικτικό ήταν το ΝΑΤΟ και η Ευρωπαϊκή Ένωση, που μέσω του Επιτρόπου διεύρυνσης κ. Ολι Ρεν, διατύπωσε την εξής θέση: «η μη διευθέτηση του προβλήματος, θα έχει αρνητικές συνέπειες στη διαδικασία προσχώρησης τόσο στην Ε.Ε. όσο και στο ΝΑΤΟ»⁵².

Σε αυτό το πλαίσιο διενεργήθηκε μια σειρά συναντήσεων μεταξύ των δύο πλευρών. Στη δεύτερη εξ αυτών, η Υπουργός Εξωτερικών Ντ. Μπακογιάννη συναντήθηκε στις Βρυξέλλες με τον σκοπιανό ομόλογό της, Αντόνιο Μιλοσόσκι, με την παρουσία του Ντάνιελ Φρίντ, βοηθού του Υπουργείου Εξωτερικών των Η.Π.Α. Για πρώτη φορά, εκφράστηκε προβληματισμός από την ελληνική πλευρά σχετικά με την ευθεία παρέμβαση των Η.Π.Α καθώς άφησε υπόνοιες για παράκαμψη της διαμεσολάβησης στα πλαίσια του Ο.Η.Ε.⁵³ Ένα μήνα πριν την έναρξη της Συνόδου πραγματοποιήθηκε η τελευταία συνάντηση με εκπροσώπους των δύο χωρών, τους πρέσβεις Αδ. Βασιλάκη και Ν. Ντιμιτρόφ.

Ο Μ. Νίμιτς παρουσίασε την πέμπτη κατά σειρά πρότασή του, η οποία ήταν εμφανώς εναντίον των ελληνικών συμφερόντων. Η νέα πρόταση προέβλεπε την ονομασία «Δημοκρατία της Μακεδονίας» στα αγγλικά και πρότεινε να υιοθετηθεί στους διεθνείς οργανισμούς αλλά και σε διμερείς σχέσεις (erga omnes). Επίσης, καμία εκ των δύο πλευρών δε θα είχε την αποκλειστικότητα στην εμπορική χρήση του όρου «μακεδονικός»⁵⁴ Όπως ήταν επόμενο, καθώς η πρόταση αυτή, ήταν απαράδεκτη για την Ελλάδα, οι δύο πλευρές κατέφθασαν στη Σύνοδο Κορυφής χωρίς να έχουν επιλύσει το ζήτημα αυτό και ήταν ήδη γνωστό από δηλώσεις των Ελλήνων αξιωματούχων πως η Ελλάδα θα αντιστρατευόταν την απόπειρα πλήρους ένταξης της ΠΓΔΜ.

Στη Σύνοδο Κορυφής στις 2 Απριλίου 2008, ο έλληνας πρωθυπουργός έθεσε βέτο στην ένταξη της ΠΓΔΜ στο ΝΑΤΟ ενώ για τα άλλα δύο υποψήφια μέλη, την Αλβανία και την Κροατία, ήρθε η πρόσκληση εισόδου στους κόλπους της συμμαχίας.

⁵¹ Καθημερινή, «αδιαλλαξία των Σκοπίων πριν από τις συνομιλίες» 29-2-08

⁵² Καθημερινή, «η μη λύση, εμπόδιο και στην ευρωπαϊκή πορεία» 6-3-08

⁵³ Καθημερινή, «παρέκαμψαν τον ΟΗΕ, Συνομιλίες με Σκόπια υπό αιγίδα ΗΠΑ», 21-3-08

⁵⁴ Καθημερινή, «ανώμαλη προσγγείωση από τον Νίμιτς», 27-3-08

Στις 3 Απριλίου ο γενικός γραμματέας του NATO, Jaap de Hoop Scheffer, εξέδωσε με ανακοίνωση την ομόφωνη απόφαση των μελών του NATO, η οποία κατέληγε στα εξής: Η αιτία της μη πρόσκλησης ήταν η μη εξεύρεση λύσης στο θέμα της ονομασίας, υπάρχει ανοικτή πρόσκληση στην κυβέρνηση των Σκοπίων για νέα διαπραγμάτευση υπό την αιγίδα του Ο.Η.Ε και εκφράζεται η ευχή αυτή να ξεκινήσει σύντομα.⁵⁵ Υπέρ της ελληνικής θέσης τάχθηκαν η Γαλλία, η Πορτογαλία, η Ισπανία, το Λουξεμβούργο κ.α. Μάλιστα, ο Γάλλος πρόεδρος Ν. Σαρκοζί δήλωσε ότι η Γαλλία είναι θα παραμείνει αλληλέγγυος στην Ελλάδα προς το ζήτημα αυτό.⁵⁶ Εκτός των Η.Π.Α που ήταν εξαρχής υπέρ του κλεισίματος των «βαλκανικών εκκρεμοτήτων», εναντίον της Ελλάδας τάχθηκαν η Τουρκία, η Εσθονία, η Σλοβενία, η Λιθουανία, η Δανία και η Νορβηγία.

Βεβαίως μια τέτοια πολιτική επιτυχία, χαιρετίστηκε ένθερμα από τον πολιτικό κόσμο αλλά και από τον ελληνικό λαό. Η Υπουργός Εξωτερικών δήλωσε ότι «Επιθυμούμε να δούμε τα Σκόπια να μπαίνουν στο NATO, προϋπόθεση όμως, είναι οι σχέσεις καλής γειτονίας και η εξεύρεση αμοιβαία αποδεκτής λύσης στο θέμα της ονομασίας». Η κα Μπακογιάννη εξήγησε ότι η χώρα μας δεν θέλει να επιβάλει ονομασία, αλλά να συμφωνήσουμε σε ένα κοινώς αποδεκτό όνομα ενώ εξήγησε ότι ο λόγος που δε δεχθήκαμε την ένταξη της ΠΓΔΜ με το προσωρινό της όνομα διότι κάτι τέτοιο θα κάλυπτε και δεν θα έλυne ουσιαστικά το πρόβλημα. Σε ερώτηση εάν η Ελλάδα ακολουθήσει την ίδια τακτική και το Σεπτέμβριο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η κα Μπακογιάννη απάντησε ότι η αποφασιστικότητα που έδειξε η κυβέρνηση έφερε αποτελέσματα και πως η περαιτέρω πολιτική μας θα είναι με την ίδια επιμονή και αποφασιστικότητα. Τέλος, ανέφερε πως το μήνυμα που εξέπεμψε η Ελλάδα ήταν δυνατό και κατόρθωσε να επιτύχει τους διπλωματικούς της σκοπούς και ότι οι προσπάθειες για επίλυση θα συνεχιστούν.⁵⁷

Για την ΠΓΔΜ η μη πρόσκληση αποτέλεσε μια δυσάρεστη έκπληξη καθώς υπήρχε διάχυτη η εντύπωση πως οι πιέσεις των Η.Π.Α προς την Ελλάδα θα απέδιδαν καρπούς. Ο πρέσβης και εκπρόσωπος της ΠΓΔΜ Νικολά Ντιμιτρόφ, δήλωσε «Είναι μία τεράστια απογοήτευση. Μας είχαν πει ότι είχαμε κάνει όλα όσα έπρεπε να κάνουμε αναφορικά με τις μεταρρυθμίσεις και τη στρατιωτική συμβολή μας. Τιμωρούμαστε επειδή είμαστε Μακεδόνες»⁵⁸ ενώ ο υπουργός εξωτερικών είπε πως όλες οι χώρες πλην της Ελλάδας, υποστήριξαν την ένταξη της Μακεδονίας και πως

---

⁵⁵ Macedonian name dispute, www.Wikipedia.com

⁵⁶ Συνέντευξη στην Καθημερινή, 4-06-08.

⁵⁷ Συνέντευξη της Υπουργού εξωτερικών κας Μπακογιάννη, δημοσιευμένη στο προσωπικό της ιστολόγιο : <http://www.dorabakoyannis.gr/db/gr/9/sunenteukseis.html>

⁵⁸ www.in.gr , «πρόσκληση μόνο εάν βρεθεί λύση για την ονομασία αποφάσισε το NATO για την ΠΓΔΜ» 03-04-08

«η Ενδιάμεση Συμφωνία παραβιάστηκε, γι' αυτό και η κυβέρνηση (των Σκοπίων) θα πρέπει να επανεξετάσει αυτό το ζήτημα». Στην ουσία αυτή η δήλωση αποτελούσε μια προαναγγελία από πλευράς της ΠΓΔΜ για την μετέπειτα υπαγωγή της Ελλάδας στο Διεθνές Δικαστήριο.

Ο Αμερικανός πρόεδρος όσο και η Υπουργός Εξωτερικών εξέφρασαν την απογοήτευσή τους για την εξέλιξη του θέματος και φέρεται να κάλεσαν την ηγεσία της ΠΓΔΜ να επισκεφτεί την Ουάσιγκτον για περαιτέρω διαβουλεύσεις ενώ ο πρόεδρος των Η.Π.Α δήλωσε προς την ΠΓΔΜ πως οι Η.Π.Α εγγυώνται την ασφάλειά τους.⁵⁹

Το αποτέλεσμα της Συνόδου θεωρείται επιτυχές για την ελληνική πλευρά. Έγινε σαφές στους εταίρους μας πως δεν υπερβαίνουμε την κόκκινη γραμμή που έχουμε θέσει παρά τις έντονες πιέσεις και ότι είμαστε συνεπείς όσον αφορά τις επιδιώξεις μας για τα εθνικά μας ζητήματα. Συνεπώς, έγινε αντιληπτό ότι η Ελλάδα ακολουθεί καθορισμένη και συνεπή εξωτερική πολιτική, έχει σαφείς στόχους όσον αφορά το βαλκανικό της ρόλο και ότι η επίλυση μπορεί να επέλθει μόνο στη βάση μιας σύνθετης ονομασίας. Ωστόσο για να καταλήξουμε σε αυτό το αποτέλεσμα, είναι σημαντικό το γεγονός ότι μπροστά σε ένα εθνικό ζήτημα, υπήρχε ομοφωνία στο εσωτερικό της χώρας, καθώς και διακομματική συναίνεση, κάτι που ενίσχυσε ακόμη πιο πολύ την εικόνα της χώρας μας προς τα έξω

3.3 ΝΟΜΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ – Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΧΑΓΗΣ

Το Νοέμβριο του 2008, η ΠΓΔΜ κίνησε τις νομικές διαδικασίες εναντίον της Ελλάδας, όπως είχε προειδοποιήσει δια στόματος του Υπουργού Εξωτερικών της, αμέσως μετά το αποτέλεσμα της Συνόδου Κορυφής. Η Ελλάδα βρέθηκε κατηγορούμενη ενώπιον του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, για τη παραβίαση των υποχρεώσεων που απέρρεαν από την υπογραφή της Ενδιάμεσης Συμφωνίας.

Στην παράγραφο 1 του Άρθρου 11 της Ενδιάμεσης Συμφωνίας, προβλέπεται ότι η Ελλάδα συμφωνεί να μην αντιταχθεί στην αίτηση εισδοχής ή στη συμμετοχή της Π.Γ.Δ.Μ. ως μέλους σε διεθνείς, πολυμερείς και περιφερειακούς οργανισμούς και θεσμούς, στους οποίους η πρώτη είναι ήδη μέλος. Ωστόσο, δικαιούται να αντιταχθεί σε οποιαδήποτε συμμετοχή από τις προαναφερθείσες εάν και στο μέτρο που, η Π.Γ.Δ.Μ. πρόκειται να αναφέρεται σε τέτοιους οργανισμούς ή θεσμούς διαφορετικά

---

⁵⁹www. In.gr, «πρόσκληση μόνο εάν βρεθεί λύση για την ονομασία αποφάσισε το NATO για την ΠΓΔΜ» 03-04-08

από ό,τι στην Παράγραφο 2 απόφασης 817 Σ.Α, ήτοι Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας.

Η ΠΓΔΜ αιτήθηκε: πρώτον, το Δικαστήριο να διακηρύξει και να επιδικάσει την Ελλάδα για την παραβίαση των υποχρεώσεων που απέρρεαν από το Άρθρο 11 της Ενδιάμεσης Συμφωνίας και δεύτερον να διατάξει την Ελλάδα να πάρει τα απαραίτητα μέτρα ώστε να συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις της καθώς και να απέχει στο μέλλον από το να θέσει εμπόδια με οποιοδήποτε τρόπο, άμεσο ή έμμεσο, στην ένταξη της ΠΓΔΜ στο ΝΑΤΟ ή σε κάθε άλλο περιφερειακό, διεθνή ή πολυμερή οργανισμό και θεσμό εάν η ένταξη γίνει με την ονομασία ΠΓΔΜ.

Η θέση της Ελλάδας ήταν πως η προσφυγή της ΠΓΔΜ δεν εμπίπτει στη δικαιοδοσία του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης αλλά ακόμη κι αν θεωρηθεί αποδεκτή, το Δικαστήριο να αποφανθεί ότι οι ισχυρισμοί της ΠΓΔΜ είναι αβάσιμοι.

Στις 5 Δεκεμβρίου βγήκε η απόφαση του Δικαστηρίου, η οποία δικαίωσε σαφώς την ΠΓΔΜ:

- Το δικαστήριο είναι καταρχήν αρμόδιο για την συγκεκριμένη υπόθεση
- Η Ελληνική Δημοκρατία, φέρνοντας αντίρρηση στην ένταξη της ΠΓΔΜ στο ΝΑΤΟ, αθέτησε την υποχρέωση της που απέρρεε από το άρθρο 11 παρ.1 της Ενδιάμεσης Συμφωνίας.
- όλες οι υπόλοιπες αιτιάσεις της ΠΓΔΜ, απορρίφθηκαν⁶⁰

Τα επιχειρήματα της Ελλάδας κατερρίφθησαν ως εξής:

Παράγραφοι 62-63

«Το Δικαστήριο αποδομεί την ελληνική θέση, ότι δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 11 παρ. 1 της Ενδιάμεσης Συμφωνίας (που περιέχει δέσμευση μη εναντίωσης στην ένταξη της ΠΓΔΜ σε διεθνείς οργανισμούς με την προσωρινή της ονομασία). Επικαλείται δηλώσεις της τότε κυβέρνησης πριν και μετά το Βουκουρέστι».

Παράγραφοι 89-101

«Το Δικαστήριο (για πρώτη φορά στην ιστορία του) ερμηνεύει την απόφαση 817 του Σ.Α. του ΟΗΕ 7/4/93), σχετικά με τη χρήση της προσωρινής ονομασίας FYROM, κρίνοντας ότι «το να μετέχει ως μέλος του ΟΗΕ και πολυμερών οργανισμών, δεν

⁶⁰ International Court of Justice, case: Application of the Interim Accord of 13 September 1995 (the former Yugoslav Republic of Macedonia v. Greece

<http://www.icjci.org/docket/index.php?p1=3&p2=2&case=142&code=aci&p3>

σημαίνει ότι η ίδια πρέπει να αυτοαποκαλείται ως FYROM». Με τον τρόπο αυτό απορρίπτεται το ελληνικό επιχείρημα ότι, αν η γειτονική χώρα εντασσόταν στο ΝΑΤΟ με την προσωρινή της ονομασία, στη συνέχεια θα υπήρχε ο κίνδυνος να χρησιμοποιεί τη συνταγματική της ονομασία - Δημοκρατία της Μακεδονίας».

Παράγραφοι 127-138 (για τις διαπραγματεύσεις):

«Η Ελλάδα δεν μπόρεσε να αποδείξει ότι η ΠΓΔΜ δεν προσήλθε στις συνομιλίες για την επίλυση του προβλήματος της ονομασίας με καλή πίστη».

Παράγραφοι 139-142 (για το μειονοτικό):

«Η Ελλάδα δεν παρουσίασε πειστικά στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι η ΠΓΔΜ ερμήνευσε το Σύνταγμα της, κατά τρόπο που να αντιβαίνει την Ενδιάμεση Συμφωνία. Στο Σύνταγμα της ΠΓΔΜ υπάρχει αναφορά σε μέριμνα για τους -ομοεθνείς στις γειτονικές χώρες.»

Παράγραφοι 143-147 (για την εχθρική προπαγάνδα):

«Δεν υπάρχει τεκμηρίωση ότι η ΠΓΔΜ διέπραξε παραβίαση του άρθρου 7 παρ. 1 της Ενδιάμεσης Συμφωνίας, πριν από το Βουκουρέστι. Η Ελλάδα απέτυχε να καταδείξει πειστικά ότι τα Σκόπια δεν αποθάρρυναν ιδιώτες και οργανώσεις από το να κάνουν εχθρική προπαγάνδα κατά της Ελλάδας».

Παράγραφοι 148-153 (για τα σύμβολα):

«Το αποδεικτικό υλικό δεν ενισχύει το συμπέρασμα ότι η ΠΓΔΜ παραβίασε την Ενδιάμεση Συμφωνία». Γίνεται δεκτή μόνο μία παραβίαση το 2004 (χρήση οπό το στρατό των Σκοπίων του ήλιου της Βεργίνας), με τη σημείωση ότι μετά υπήρξε αποκατάσταση».

Παράγραφοι 194-160 (για την ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά):

«Η Ελλάδα δεν έθεσε την ενόχληση της υπόψη της κυβέρνησης της ΠΓΔΜ». Το Δικαστήριο υποθέτει ότι η κυβέρνηση των Σκοπίων τελούσε εν γνώσει της ελληνικής δυσαρέσκειας και αυτό τελείωσε (δηλαδή δόθηκαν εξηγήσεις) με την συνέντευξη Μιλοσόσκι σε ελληνική εφημερίδα».

Παράγραφος 164:

«Το Δικαστήριο απορρίπτει τον ισχυρισμό της Ελλάδας ότι η μη συμμόρφωση της στο άρθρο 11 της Ενδιάμεσης Συμφωνίας, αποτελούσε αντίμετρο λόγω των παραβιάσεων από την ΠΓΔΜ άρθρων (μειονοτικά, προπαγάνδα, σύμβολα, πολιτιστική κληρονομιά) της ίδιας Συμφωνίας».

Παράγραφος 169:

«Το Δικαστήριο βρήκε την Ελλάδα ένοχη για την παραβίαση του άρθρου 11 παρ. 1 της Ενδιάμεσης Συμφωνίας. Και δεν χρειάζεται να διατάξει την Ελλάδα να απέχει εφεξής από ανάλογη συμπεριφορά, που παραβιάζει το άρθρο 11 διότι, όπως έχει αποφανθεί σε προηγούμενες περιπτώσεις (η Χάγη), δεν υπάρχει λόγος να πιστεύουμε ότι αν ένα κράτος καταδικαστεί για κάτι που έκανε, θα επαναλάβει στο μέλλον την ίδια συμπεριφορά, διότι επί της αρχής εκτιμούμε ότι τα κράτη συμπεριφέρονται με καλή πίστη».⁶¹

3.4 .Η Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΠΟΙΗΣΗΣ- ANTIQUISATION POLICY

Η πολιτική που εφαρμόζει ένα κράτος είναι άμεσα συνυφασμένη με το πολιτικό κόμμα που βρίσκεται στην κυβέρνηση ,την πολιτική ιδεολογία που αυτό πρεσβεύει καθώς και το που τοποθετείται στο πολιτικό φάσμα⁶² . Η εξωτερική πολιτική που ακολουθεί η ΠΓΔΜ απέναντι στην Ελλάδα συνεπώς, συναρτάται με το κόμμα που βρίσκεται στην εξουσία. Από το 2006 στην εξουσία έχει ανέλθει το κόμμα VMRO – DPMNE (Internal Macedonian Revolutionary Organization – Democratic Party for

⁶¹Απόφαση του Διεθνούς δικαστηρίου Της Χάγης, δημοσιευμένη:

[http://www.icjicj.org/docket/files/142/16827.pdf#view=FitH&pagemode=none&search=%22From AGAINST GREECE%22\)](http://www.icjicj.org/docket/files/142/16827.pdf#view=FitH&pagemode=none&search=%22From%20AGAINST%20GREECE%22)

⁶² Πολιτικό φάσμα είναι ο τρόπος με τον οποίο απεικονίζεται το σύνολο των πολιτικών πεποιθήσεων, τοποθετώντας τις σε ένα διάγραμμα ενός ή περισσοτέρων αξόνων, που συμβολίζουν ανεξάρτητες πολιτικές μεταβλητές. Η πιο συνηθισμένη μέθοδος είναι ο οριζόντιος άξονας (δεξιά-αριστερά), εμπνευσμένος από τον τρόπο διανομής εδρών κατά την Γαλλική Επανάσταση. Σύμφωνα με αυτή την λογική δύο διαστάσεων, ο Κομμουνισμός και ο Σοσιαλισμός παραδοσιακά τοποθετούνται κοντά στο αριστερό άκρο, σε αντίθεση με τον Φασισμό και τον Συντηρητισμό στο δεξίό.

Macedonian National Unity) .Αυτή η εξέλιξη αποτελεί μια εξήγηση της αδιάλλακτης και επιθετικής στάσης που έχει απέναντι στην Ελλάδα.

Το συγκεκριμένο κόμμα, αντλεί την ιδεολογική του βάση από ένα πολιτικό κίνημα που διαμορφώθηκε το 1893 ονομαζόμενο «Internal Macedonian Revolutionary Organization». Ορίζει εαυτόν ως «απόγονο» του συγκεκριμένου κόμματος, που άνηκε στους κόλπους του λεγόμενου «μακεδονικού εθνικισμού» και επανήλθε στην πολιτική σκηνή της χώρας, το 1980 , μετά το θάνατο του ηγέτη της Γιουγκοσλαβίας, Τίτο.

Το Internal Macedonian Revolutionary Organization – Democratic Party for Macedonian National Unity (VMRO_DPNME) είναι ένα κόμμα που ανήκει στο χώρο της συντηρητικής δεξιάς, αυτοχαρακτηρίζεται χριστιανό-δημοκρατικό και σε κάποιες περιπτώσεις συντηρητικό. Υπό την ηγεσία του Νικολά Γκρουέφσκι, και συγκεκριμένα μετά την επανεκλογή του κόμματος στην εξουσία το 2006, ξεκίνησε η εφαρμογή μιας πολιτικής στο εσωτερικό του κράτους, η οποία εντατικοποιήθηκε μετά τα αποτελέσματα της συνόδου κορυφής του Βουκουρεστίου το 2008. Πρόκειται για την πολιτική «αρχαιοποίησης»-«antiquisation policy», της οποίας ο στόχος ήταν διπλός. Καταρχήν , να δομηθεί μια εθνική ταυτότητα στο εσωτερικό της χώρας όπου ο λαός θα αποδεχόταν ότι ανήκει σε ένα «μακεδονικό έθνος» και δεύτερον, να ασκηθεί πίεση προς την Ελλάδα όσον αφορά το ζήτημα του ονόματος.⁶³

Στα πλαίσια της πολιτικής αυτής η ηγεσία της ΠΓΔΜ προέβη σε κινήσεις οικειοποίησης ελληνικών ιστορικών συμβόλων και ονομάτων. Σε κεντρική πλατεία των Σκοπίων έχουν χτιστεί τεράστια αγάλματα του Μεγάλου Αλεξάνδρου αλλά και του πατέρα του Φιλίππου Β'. Τα ονόματα αυτών έχουν επίσης δοθεί σε κεντρικές λεωφόρους, σταθμούς, στάδια κ. α με αποκορύφωμα την ονομασία του αερολιμένα των Σκοπίων ως «Μέγας Αλέξανδρος». Το ίδιο συμβαίνει και σε επαρχιακές πόλεις της ΠΓΔΜ.

Σημαντικό επίσης είναι ότι η εκπαίδευση στα σχολεία, προάγει την ιδέα περί μιας «μεγάλης Μακεδονίας», όπου μεταξύ άλλων οι απόψεις που επικρατούν στους μαθητές είναι ότι τα σύνορα της χώρας είναι στη Χαλκιδική ή στη Λάρισα. Ευθέως διδάσκεται πως οι περιοχές αυτές έχουν αποσπαστεί από τη χώρα από τις γειτονικές δυνάμεις, Ελλάδα και Βουλγαρία και πως οι Μακεδόνες που τώρα ζουν στα τμήματα των άλλων χωρών ανήκουν όλοι στο ίδιο έθνος⁶⁴ Αυτή η πρακτική που εξακολουθεί να ασκείται ακόμη και σήμερα μέσω πολλαπλών προκλήσεων, από τη χρήση του δεκαεξάκτινου αστεριού και τη δημοσίευση αλυτρωτικών χαρτών μέχρι την ολική

⁶³ «Macedonian name dispute» ,www. Wikipedia.com

⁶⁴ Ερεύνα της δημοσιογράφου Σ. Παπαϊωάννου, δημοσιευμένη στο : www.skai.folders.gr /

ανάπλαση της κεντρικής πλατείας των Σκοπίων στα αρχαιοελληνικά πρότυπα, αποτελεί εμφανή πρόκληση προς την Ελλάδα αλλά επιπλέον, απέχει κατά πολλούς από την καλλιέργεια σχέσεων καλής γειτονίας, κάτι που αποτελεί προϋπόθεση για την επίλυση του διμερούς αυτού θέματος.

Το θέμα της παιδείας, του πολιτισμού και της ιστορίας συνδέεται με τις πεποιθήσεις που διαμορφώνονται στη συνείδηση ενός λαού. Η θεωρία του κονστρουκτιβισμού , αποτελεί μια ερμηνευτική προσέγγιση διεθνών σχέσεων που εξηγεί το διεθνές σύστημα με βάση τις ιδέες. Πρόκειται για μία κοινωνική θεωρία και όχι ουσιαστική θεωρία διεθνούς πολιτικής, που έχει να κάνει με την ανθρώπινη συνείδηση και το ρόλο της διεθνή ζωή. Το γεγονός αυτό υποδηλώνει μια μορφή ιδεαλισμού, η οποία μαζί με τον ολισμό αποτελούν τις βασικές δεσμεύσεις του κονστρουκτιβισμού.⁶⁵ Η κεντρική παρατήρηση είναι η κοινωνική κατασκευή της πραγματικότητας, η οποία έχει μεγάλο αριθμό στοιχείων, ένα εκ των οποίων είναι η έμφαση στην κοινωνικά κατασκευασμένη φύση των παραγόντων, καθώς και των ταυτοτήτων και των συμφερόντων τους. Η κοινωνική κατασκευή της πραγματικότητας δεν αφορά μόνο το πώς βλέπουμε τον κόσμο, αλλά και το πώς βλέπουμε τον εαυτό μας, πως χαρακτηρίζουμε τα συμφέροντά μας αλλά και τι αποτελεί αποδεκτή δράση.

Ισχυρίζεται δηλαδή ότι σημαντικές πτυχές των διεθνών σχέσεων, δεν είναι αποτέλεσμα της ανθρώπινης φύσης αλλά είναι κοινωνικά και ιστορικά «κατασκευασμένες». Ο χαρακτήρας της διεθνούς ζωής καθορίζεται από τα «πιστεύω» και τις προσδοκίες που τα κράτη έχουν το ένα για το άλλο, κι αυτά σχηματίζονται από κοινωνικές και όχι υλιστικές δομές. ⁶⁶ Ενδεικτική είναι η διατύπωση του A. Wendt: « Η αναρχία διαμορφώνεται από τα κράτη.» που υπονοεί ότι οι υπάρχουσες πεποιθήσεις και πρακτικές πλάθουν τον κόσμο και αν αυτές αλλάξουν, θα αλλάξει και η οργάνωση της διεθνούς πολιτικής. Συνεπώς, σε ορισμένες περιπτώσεις, η σύγκρουση είναι αποτέλεσμα των ιδεών και των πεποιθήσεων που καλλιεργούνται μεταξύ δύο λαών.

Στη προκειμένη περίπτωση, η πολιτική αρχαιοποίησης αποτελεί μια προσπάθεια που έχει ιδεολογικές και πολιτιστικές προεκτάσεις για την Π.Γ.Δ.Μ. και διαμορφώνει «συνειδήσεις» πάνω σε «κατασκευασμένες» αλήθειες. Η παραχάραξη της ιστορίας και η επιθετική ιδεολογία , απέχουν πολύ από το να βοηθούν τις σχέσεις των δύο χωρών αλλά ειδικότερα την ίδια την Π.Γ.Δ.Μ.

---

⁶⁵ Η άποψη ότι οι δομές δε μπορούν να διασπαστούν σε ατομικές μονάδες και στις αλληλεπιδράσεις αυτών, αφού οι δομές αποτελούν κάτι περισσότερο από το άθροισμα των μερών τους και είναι αμείωτα κοινωνικές. Οι δομές αυτές δεν περιορίζουν απλά τους παράγοντες, αλλά τους διαμορφώνουν. Ο Κονστρουκτιβισμός υποστηρίζει ότι η διεθνής δομή διαμορφώνει τις ταυτότητες και τα συμφέροντα των παραγόντων.

⁶⁶ Alexander Wendt (1999), *Social Theory of International Politics* , Cambridge: Cambridge University Press

3.4 ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ

Η καταδίκη της Ελλάδας αποτέλεσε μια αρνητική εξέλιξη, μετά τα όσα είχαμε επιτύχει να διασφαλίσουμε στο Βουκουρέστι. Συνεπώς πρόκειται για μια απόφαση που είναι σε βάρος της χώρας μας, έχει επιπτώσεις σε πολιτικό επίπεδο και δεσμεύει μελλοντικά τη χώρα μας καθώς το αίτημα της ΠΓΔΜ για ένταξη υφίσταται και άρα και η απόφαση έχει διαρκή εφαρμογή.

Η πλειονότητα των νομικών επιχειρημάτων που έφερε η Ελλάδα, όπως διαπιστώνουμε, απορρίφθηκαν από το Δικαστήριο και η καταδίκη της χώρας αποτέλεσε πλήγμα για την εικόνα μας και την αξιοπιστία μας. Στην απόφασή του, το Δικαστήριο επαναλαμβάνει τη φράση «failed to demonstrate», που σημαίνει ότι τα επιχειρήματα της Ελλάδας κρίθηκαν ανεπαρκή.

Σημαντικό είναι το ότι το Διεθνές Δικαστήριο θεωρεί πως η Ενδιάμεση Συμφωνία δεν επιτρέπει στην Ελλάδα να εμποδίσει την ένταξη των Σκοπίων σε έναν Διεθνή Οργανισμό επειδή υπάρχει η προοπτική (“prospect”) να χρησιμοποιούν σε αυτόν τον Οργανισμό το συνταγματικό τους όνομα. Άρα σύμφωνα με όσα έκρινε το Δικαστήριο, η Ενδιάμεση Συμφωνία δεν απαγορεύει στην Π.Γ.Δ.Μ να χρησιμοποιεί το συνταγματικό της όνομα.

Είναι εξαιρετικά ενδιαφέρον το γεγονός ότι, στο βασικό επιχείρημα της ελληνικής πλευράς ότι η εναντίωση μας αποτελούσε «αντίμετρα» στη συστηματική παραβίαση των υποχρεώσεων της ΠΓΔΜ που απέρρεαν από της Ενδιάμεσης Συμφωνίας, το εν λόγω επιχείρημα, παραμερίστηκε γιατί η Ελλάδα δεν υπέβαλλε εγγράφως (note verbale), τις διαμαρτυρίες της προς την πλευρά της ΠΓΔΜ για τη παραβατική της συμπεριφορά.

Όσον αφορά το δεύτερο σε βαρύτητα επιχείρημα ότι η μη ένταξη της ΠΓΔΜ στο ΝΑΤΟ ήταν αποτέλεσμα μιας ομόφωνης-συλλογικής απόφασης των μελών του ΝΑΤΟ, το δικαστήριο στηρίχτηκε στις δηλώσεις των αξιωματούχων της ελληνικής κυβέρνησης πριν την έναρξη της συνόδου Κορυφής, οι οποίες ήταν ξεκάθαρες ως προς το ότι η Ελλάδα προτίθεται να θέσει βέτο. Συνεπώς, είναι σημαντικό να γνωρίζουμε δηλώσεις στελεχών όπως ο Πρωθυπουργός και ο Υπουργός Εξωτερικών, δεσμεύουν τη χώρα και συνεπάγονται την ευθύνη της: το γεγονός ότι η καταγγελλόμενη χώρα δεν κίνησε την επίσημη διαδικασία άσκησης βέτο δεν σημαίνει ότι δεν προέβη σε προεξαγγελτικές πράξεις για την κίνησή της, λαμβανομένων υπόψη ιδιαίτερως των δηλώσεων του πρωθυπουργού σε εθνικό δίκτυο κατά τη διάρκεια του debate πολιτικών αρχηγών στην προεκλογική περίοδο του 2007.

Όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο και σε προηγούμενες υποθέσεις (ιδίως υπόθεση Υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου, 1979) οι δηλώσεις πολιτικών που αφορούν ζητήματα διακρατικών σχέσεων έχουν σαφείς επιπτώσεις στην ενάσκηση των κυριαρχικών δικαιωμάτων των κρατών σε επίπεδο συμμετοχής σε διεθνείς οργανισμούς.⁶⁷

Όσον αφορά τον ισχυρισμό της Ελλάδας, ότι η ΠΓΔΜ, παραβίασε μεταξύ άλλων, το άρθρο 7 παρ. 2 της Ενδιάμεσης Συμφωνίας (αστέρι Βεργίνας), το Δικαστήριο έκρινε ότι μόνο μια φορά ο στρατός της ΠΓΔΜ το χρησιμοποίησε και κατόπιν διμερούς διαβήματος συμμορφώθηκε. Για τις υπόλοιπες περιπτώσεις που ανέφερε η ελληνική πλευρά, το δικαστήριο έκρινε ότι είτε αφορούσαν περιπτώσεις ιδιωτών είτε δεν τις επισημάναμε στην ΠΓΔΜ εγκαίρως, δηλαδή πριν τη Σύνοδο Κορυφής του Βουκουρεστίου. Συνεπώς το Δικαστήριο κρίνει την διάταξη της Ενδιάμεσης Συμφωνίας αντίθετα από τους ελληνικούς ισχυρισμούς, δηλαδή δεν απαγορεύεται να χρησιμοποιεί η ΠΓΔΜ τα σύμβολα που περιγράφονται. Σε περίπτωση που ένας εκ των συμβαλλόμενων θεωρεί ότι ο άλλος χρησιμοποιεί ιστορικά ή πολιτιστικά σύμβολα, καθιερώνεται μια διαδικασία γνωστοποίησης μεταξύ των δύο.

Σύμφωνα με την ανάλυση του πρέσβη κ. Αλέξανδρου Μαλλιά για την απόφαση του Δικαστηρίου, στα λάθη της ελληνικής πλευράς χρεώνεται το γεγονός ότι ανάλωσε το μεγαλύτερο μέρος της επιχειρηματολογίας της στο να αποδείξει την μη αρμοδιότητα του δικαστηρίου. Επιπλέον, εγείρεται ένα σοβαρό θέμα όσον αφορά τη φύση της συμφωνίας. Ο κ. Μαλλιάς τονίζει ότι παρά το γεγονός ότι η Ενδιάμεση Συμφωνία, δεν είναι δεσμευτική καθώς δεν έχει υπάρξει κύρωσή της από την ελληνική βουλή, το Δικαστήριο την αντιμετωπίζει ως Συνθήκη. Η Ελλάδα δεν έφερε καμία αντίρρηση και δέχτηκε την απόφαση του δικαστηρίου που συνεπαγόταν δεσμευτικότητα την Ενδιάμεσης Συμφωνίας. Αυτές οι δύο περιπτώσεις μπορούν να χρεωθούν στις εμφανείς παραλείψεις της ελληνικής πλευράς.⁶⁸

Στα σφάλματα της ελληνικής πλευράς εμπίπτει ακόμη το γεγονός ότι απουσίαζε το στοιχείο της «συνέχειας» όσον αφορά τους ανθρώπους που χειρίστηκαν το θέμα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να λείπουν από το φάκελο της ελληνικής πλευράς ουσιώδη στοιχεία της περιόδου 1995-2000, που θα ήταν προς επίρρωση της θέσεως μας (λείπουν τουλάχιστον 20-30 διμερή διαβήματα προς την ΠΓΔΜ για θέματα της Ενδιάμεσης Συμφωνίας). Επισημαίνεται ακόμη πως η απόφαση αυτή θα έχει σημαντικές πολιτικές επιπτώσεις, σύμφωνα με τις αξιωματικά διατυπωμένες ελληνικές θέσεις για το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, καθώς σε αυτό στηρίξαμε σαν χώρα από το 1974 κι έπειτα, όλες μας τις ελπίδες για επίλυση των διαφορών μας με

---

⁶⁸Αλέξανδρος Μαλλιάς, «Ανάλυση απόφασης δικαστηρίου Χάγης» ΕΛΙΑΜΕΠ, eliamep.gr/working-paper-alexandros-mallias

την Τουρκία.

Η καταδικαστική απόφαση της Χάγης, θα ήταν δυνατόν να έχει αποφευχθεί εάν είχαμε στηρίξει την αντίρρησή μας στην είσοδο της ΠΓΔΜ στο ΝΑΤΟ, όχι στο διμερές θέμα της ονομασίας, αλλά στην ακαταλληλότητα του εν λόγω κράτους για ένταξη.⁶⁹ Οι εθνοτικές συγκρούσεις μεταξύ Σλάβων και Αλβανών, καθιστούν εύθραυστη την σταθερότητα και τη βιωσιμότητα του κράτους και συνεπώς, και την ασφάλεια στην Νοτιοανατολική Ευρώπη. Η Ελλάδα θα μπορούσε να επιχειρηματολογήσει για τον κίνδυνο στη συνοχή της Ατλαντικής Συμμαχίας, από την παρουσία ενός κράτους που αντιμετωπίζει το ίδιο υπαρξιακούς κινδύνους και αποτελεί αποσταθεροποιητικό παράγοντα. Η επιχειρηματολογία μας θα μπορούσε να βασιστεί στο γεγονός ότι η ΠΓΔΜ δε πληροί επαρκώς τα ενταξιακά κριτήρια του ΝΑΤΟ λόγω των εσωτερικών της προβλημάτων κι όχι λόγω της διαφωνίας της με την Ελλάδα, κάτι το οποίο καθιστά την ΠΓΔΜ προβληματική απέναντι σε όλη τη συμμαχία.

Η ανακοίνωση που εξέδωσε το ελληνικό υπουργείο εξωτερικών σχετικά με την καταδίκη της Ελλάδας στις 5 Δεκεμβρίου 2011 ήταν η εξής:

«Η σημερινή Απόφαση δεν ασχολείται καθόλου με το θέμα της διαφοράς γύρω από το όνομα της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας, επιβεβαιώνοντας ότι η εν λόγω διαφορά πρέπει να επιλυθεί στο πλαίσιο που ορίζουν οι Αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας μέσω διαπραγματεύσεων υπό την αιγίδα του ΟΗΕ.

Το Δικαστήριο καλεί τα δύο μέρη να εμπλακούν σε ουσιαστικές διαπραγματεύσεις υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών. Η σύσταση αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία δεδομένου ότι καλεί έμμεσα την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας να επιδείξει πνεύμα συμβιβασμού, έτσι ώστε οι διαπραγματεύσεις να απολήξουν σε αμοιβαία αποδεκτή λύση. Η Απόφαση δεν αφορά και δεν θα μπορούσε να αφορά τη διαδικασία λήψης απόφασης στο ΝΑΤΟ, ούτε τα ουσιαστικά κριτήρια και απαιτήσεις που θέτει η Συμμαχία για την εισδοχή νέων μελών σε αυτή.

Ειδικότερα, σχετικά με το ΝΑΤΟ, υπενθυμίζουμε ότι οι αποφάσεις του, συγκεκριμένα δε αυτές που ελήφθησαν στις Συνόδους Κορυφής του Βουκουρεστίου (2008), του Στρασβούργου (2009) και της Λισσαβόνας (2010), είναι ομόφωνες και αντανακλούν την κοινή πεποίθηση των μελών του ότι το ζήτημα της ονομασίας της Πρώην

---

⁶⁹ Σύμφωνα με τα κριτήρια της Κοπεγχάγης τον Ιούνιο του 1993, βασική προϋπόθεση προσχώρησης στην ΕΕ, είναι: « η ύπαρξη σταθερών θεσμών που να εγγυώνται τη δημοκρατία, την έννομη τάξη, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την προστασία των μειονοτήτων ». προκύπτει λοιπόν πως η ανομοιογένεια στην ΠΓΔΜ αποτελεί αρνητικό στοιχείο για την πορεία της προς την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας θα πρέπει να επιλυθεί πριν από την πρόσκληση της για ένταξη στη Συμμαχία.

Η Ελλάδα θα λειτουργεί στο NATO και στους άλλους διεθνείς οργανισμούς στους οποίους είναι μέλος, με πλήρη ευθυγράμμιση στις ουσιαστικές και διαδικαστικές τους επιταγές, με εποικοδομητική διάθεση και καλή πίστη. Η Ελλάδα, θα συνεχίσει να διαπραγματεύεται με καλή πίστη για την επίτευξη αμοιβαία αποδεκτής λύσης σχετικά με το όνομα της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας, σεβόμενη το πνεύμα και γράμμα των σχετικών αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας και της Γενικής Συνέλευσης.

Ελπίζουμε ότι η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας θα προσέλθει στις διαπραγματεύσεις αυτές με καλή πίστη, καθώς το ζήτημα της ονομασίας μπορεί να επιλυθεί μόνο μέσω διαπραγματεύσεων υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών.»⁷⁰

Ωστόσο παρά την απόφαση αυτή, στο Βουκουρέστι διαμορφώθηκε ένα πολιτικό και διπλωματικό κεκτημένο, ότι η μόνη οδός για την ένταξη της ΠΓΔΜ είναι η λύση του ζητήματος της ονομασίας. Αυτό είναι και το διαπραγματευτικό μας εφόδιο αλλά είναι επίσης σημαντικό ότι δεν αφορά πλέον μόνο την Ελλάδα αλλά όλα τα μέλη της συμμαχίας. Με τη στρατηγική που ακολουθήσαμε, καταφέραμε να αναχθεί ένα διμερές ζήτημα, σε θέμα του NATO.

Το μήνυμα του δικαστηρίου είναι πως είναι υποχρέωση να συνεχιστούν οι διαπραγματεύσεις με καλή πίστη υπό την αιγίδα του ΟΗΕ. Αυτή είναι η μόνη στρατηγική επιλογή για την ασφάλεια στα Βαλκάνια.

---

⁷⁰ Ανακοίνωση Υπουργείου Εξωτερικών σχετικά με την απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου, δημοσιευμένη [:http://www.mfa.gr/epikairota/proto-thema/anakoinose-upourgeiou-exoterikon-skhetika-me-ten-apophase-tou-diethnous-dikasteriou-tes-khages-51211.html](http://www.mfa.gr/epikairota/proto-thema/anakoinose-upourgeiou-exoterikon-skhetika-me-ten-apophase-tou-diethnous-dikasteriou-tes-khages-51211.html)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1 ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΡΕΑΛΙΣΜΟΣ

Η εξωτερική πολιτική ενός κράτους είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς είναι ο κύριος παράγοντας που καθορίζει τη θέση του κράτους στο διεθνές σύστημα, την εξέλιξή του και συνεπώς το μέλλον του όσον αφορά την ανάπτυξή του, την ισχύ του και την ίδια του την επιβίωση.

Η εξωτερική πολιτική που θα ακολουθήσει ένα κράτος συναρτάται από τους στόχους που θέτει και τα μέσα που διαθέτει για την εκπλήρωση των στόχων αυτών. Ο σωστός συνδυασμός των εθνικών στόχων και των μέσων για την επίτευξη αυτών, είναι μια σημαντική παράμετρος για την επιτυχία ή μη της εξωτερικής πολιτικής. Βασική αρχή στην επιτυχή άσκησή της είναι να μην υπερβαίνουν οι στόχοι που τίθενται τα μέσα που διαθέτει ένα κράτος. Συνεπώς είναι απαραίτητο να υπάρχει μακροπρόθεσμος σχεδιασμός, καθώς και σαφής ιεράρχηση αυτών των επιδιωκόμενων σκοπών προκειμένου να ακολουθείται μια συνεπής εξωτερική πολιτική που θα φέρει τα επιθυμητά για το κράτος αποτελέσματα.

Εφόσον οι εθνικοί στόχοι είναι συναρτώμενοι με την ασφάλεια και την ευημερία του κράτους και συνεπώς του λαού, είναι σημαντικό η ακολουθούμενη πολιτική να διέπεται από ορθολογικούς υπολογισμούς κόστους-οφέλους και από συνέχεια. Αυτό σημαίνει ότι οφείλει να είναι απαλλαγμένη από υποκειμενισμό, συναίσθημα και προσωπικές επιλογές του εκάστοτε ηγέτη και κυρίως να είναι υπερκομματική.

Για την Ελλάδα, ως ένα μικρού μεγέθους κράτος, ιδιαίτερα σημαίνουν ζήτημα εξωτερικής πολιτικής ήταν και εξακολουθεί να είναι η θέση της και ο ρόλος της στην περιφέρεια των Βαλκανίων, την άμεση περιφέρεια επιρροής της. Μέσα από τις εξελίξεις που υπήρξαν στα Βαλκάνια μετά της διάλυση της Γιουγκοσλαβίας, η χώρα μας, ακολουθώντας πλέον μια ορθολογική πολιτική, επιδιώκει να παίξει ένα σταθεροποιητικό ρόλο, όπου η επιτυχία σε αυτόν θα της προσέδιδε σημαντική περιφερειακή ισχύ στο υποσύστημα των Βαλκανίων.

Ωστόσο η Ελλάδα δεν ανέλαβε αυτό το ρόλο εξαρχής καθώς όταν ξεκίνησε η διαδικασία διάλυσης της Γιουγκοσλαβίας, η χώρα μας ήταν αρνητική στο ζήτημα των αναγνωρίσεων, μη διακρίνοντας το ότι το να έχει ένα κατακερματισμό μικρών και αδύναμων κρατών στα βόρεια σύνορα της, ήταν πολύ πιο συμφέρον από την ύπαρξη ενός μεγάλου και δυνατού κράτους. Αντιθέτως υπήρχε η

άποψη πως η διάλυση της Γιουγκοσλαβίας θα είχε αρνητικές και αποσταθεροποιητικές συνέπειες στο περιβάλλον της χώρας.⁷¹

Ο ρόλος της Ελλάδας στα Βαλκάνια θα έπρεπε να είναι εξαρχής εκείνος του προνομιούχου μέλους της Ευρωπαϊκής ένωσης και συμμάχου του NATO που προωθεί τη μετάβαση αυτών των χωρών σε οικονομίες της αγοράς κατά τα δυτικά πρότυπα, κάτι που θα ενίσχυε την εικόνα της προς τους εταίρους της αλλά θα αναβάθμιζε και την ίδια. Σημειώνεται λοιπόν ότι υπήρξε καθυστέρηση στη διάγνωση του διεθνούς περιβάλλοντος και στην υιοθέτηση μιας ρεαλιστικής εξωτερικής πολιτικής.

Το ξέσπασμα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου κι η αποτυχία της Κοινωνίας των Εθνών να επιβεβαιώσει την ιδεαλιστική προσέγγιση των διεθνών σχέσεων, ανήγαν τον πολιτικό ρεαλισμό ως την επικρατούσα ερμηνευτική θεώρηση των διεθνών σχέσεων.

Βασική αρχή του ρεαλισμού είναι η αναρχία που επικρατεί στο διεθνές σύστημα, κάτι που δε σημαίνει ότι υπάρχει έλλειψη τάξης, αλλά ότι δεν υπάρχει μια κυβερνώσα εξουσία πάνω από τα κράτη που να μπορεί να τα περιορίσει. Δεν υπάρχει παγκόσμια κυβέρνηση. Αντίθετα, υπάρχει μόνο ένα σύστημα κυρίαρχων στρατιωτικά εξοπλισμένων κρατών, αντιμέτωπων το ένα με το άλλο. Η διεθνής πολιτική χαρακτηρίζεται από αναρχία, όπου τα κράτη αγωνίζονται να αυξήσουν το μερίδιο της εξουσίας που τους αναλογεί.⁷² Στην πραγματικότητα, το σύγχρονο διεθνές σύστημα δεν είναι απόλυτα άναρχο μιας και υφίσταται επιδράσεις και περιορισμούς από διεθνικούς και υπερεθνικούς παράγοντες. Εντούτοις, αυτό δεν αλλάζει το γεγονός ότι οι κύριοι παράγοντες του διεθνούς συστήματος είναι τα κράτη. Για το ρεαλισμό οι κύριοι δρώντες και η μονάδα ανάλυσης στη διεθνή πολιτική είναι τα κράτη, τα οποία δεν αποκλείεται να συνεργαστούν μεταξύ τους, αλλά κατά βάση έχουν συγκρουσιακά συμφέροντα.

Οι υπολογισμοί σχετικά με την ισχύ κυριαρχούν στη σκέψη των κρατών και ανταγωνίζονται γι' αυτήν. Ο ανταγωνισμός αυτός χαρακτηρίζεται από μια ιδιότητα μηδενικού αθροίσματος, κάτι που τον καθιστά έντονο και ανελέητο.⁷³ Ωστόσο η έννοια της ισχύος είναι σχετική. Τα κράτη δεν ενδιαφέρονται για την ισχύ σε όρους απόλυτους, αλλά για τη σχετική ισχύ σε σύγκριση με τα άλλα αντίπαλα κράτη. Καθώς το διεθνές σύστημα χαρακτηρίζεται από ανομοιογένεια και ετερότητα, είναι επόμενο τα κράτη να έχουν διαφορετικές επιδιώξεις που ταυτίζονται με τα εθνικά τους συμφέροντα, κάτι που τα φέρνει αναπόφευκτα σε

⁷¹ Αλειφαντής Στ., (1994) «Ελληνική εξωτερική πολιτική εσωτερικές και διεθνείς παράμετροι»,.

⁷² Jackson – Sorensen (2003) «Θεωρία και μεθοδολογία των διεθνών σχέσεων», Gutenberg σελ. 75

⁷³ Mearsheimer J. (2001) «The tragedy of great power politics» σελ. 51-64

σύγκρουση.

Σε ένα άναρχο περιβάλλον που κυριαρχεί η σύγκρουση και ο ανταγωνισμός, η αναζήτηση της ισχύος είναι το κύριο μέλημα των κρατών ώστε να εξασφαλίσουν τα ζωτικά τους συμφέροντα με πρωτεύον εκείνο της επιβίωσης. Συνεπώς βασική αρχή είναι η έννοια του συμφέροντος με βάση την ισχύ. Η μόνη κατάλληλη απάντηση στη σύγκρουση αυτή είναι η δημιουργία μιας εξισορροπητικής ισχύος, ώστε να εξασφαλίζεται η άμυνα και η αποτροπή πιθανών εχθρών.

Είναι επίσης σημαντικό να υπογραμμίσουμε το γεγονός ότι για τους ρεαλιστές δεν μπορεί να προκύψει κατάσταση ειρήνης μέσω συστημάτων συλλογικής ασφάλειας, δηλαδή διεθνών οργανισμών και καθεστώτων και στον ίδιο βαθμό απορρίπτουν το διεθνές δίκαιο, καθώς θεωρείται ένα ακόμη εργαλείο εξυπηρέτησης των συμφερόντων των ισχυρών. Σύμφωνα με το Θουκυδίδη «τα νομικά επιχειρήματα έχουν αξία όταν εκείνοι που τα επικαλούνται είναι περίπου ίσοι σε δύναμη».⁷⁴ Δεν αρνούνται ότι τα συμφέροντα των κρατών μπορεί να οδηγήσουν σε διακρατικές συμφωνίες και συνεργασίες⁷⁵, όμως τονίζουν ότι τα κράτη είναι επιφυλακτικά σε μορφές συνεργασίας που εμφανίζεται ανισοκατανομή των «οφελών». Ο σημερινός συνεργάτης μπορεί κάλλιστα να είναι ο αυριανός αντίπαλος/ ανταγωνιστής.

Ο Hans Morgenthau⁷⁶ αποτύπωσε τις έξι αρχές του πολιτικού ρεαλισμού ακολουθώντας την παράδοση του Θουκυδίδη και του Machiavelli:

- Η πολιτική έχει τις ρίζες της σε μια μόνιμη και αμετάβλητη ανθρώπινη φύση που είναι ουσιαστικά εγωκεντρική, εσωστρεφής και ιδιοτελής.
- Η πολιτική δεν αποτελεί μια αυτόνομη σφαίρα δραστηριότητας και συνεπώς δε μπορεί να περιοριστεί σε οικονομικές ερμηνείες (μαρξιστές) ή σε ηθικές αναλύσεις (φιλελεύθεροι στοχαστές σχολής Καντ)
- Η ιδιοτέλεια αποτελεί βασικό στοιχείο της ανθρώπινης φύσης. Όλοι οι άνθρωποι έχουν τουλάχιστον το κοινό συμφέρον να εξασφαλίζουν την ασφάλεια και την επιβίωση τους. Η πολιτική αποτελεί την αρένα για την έκφραση αυτών των συμφερόντων, που είναι αναμενόμενο πως θα οδηγήσουν αργά ή γρήγορα σε σύγκρουση. Η διεθνής πολιτική αποτελεί μια αρένα για αντικρουόμενα κρατικά συμφέροντα, τα οποία όμως δεν είναι στατικά και μεταβάλλονται ανάλογα με τον τόπο και το χρόνο, καθώς ο κόσμος αλλάζει. Ο ρεαλισμός είναι ένα δόγμα που ανταποκρίνεται σε αυτό το γεγονός της μεταβαλλόμενης

⁷⁴ Πλατιάς Α., Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στο Θουκυδίδη, σελ 44-46

⁷⁵ Hans J. Morgenthau, (1985) Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace, Κεφ.22-23

⁷⁶ Hans J. Morgenthau, (1985) Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace, σελ. 4-17

πολιτικής πραγματικότητας.

- Η ηθική των διεθνών σχέσεων είναι μια πολιτική ή περιστασιακή ηθική που διαφέρει ιδιαίτερα από την προσωπική ηθική. Ένας ηγέτης δεν έχει την ίδια ελευθερία με έναν πολίτη γιατί έχει απείρως μεγαλύτερες ευθύνες από έναν ιδιώτη. Ο υπεύθυνος ηγέτης θα πρέπει να επιδιώκει όχι γενικά το βέλτιστο αλλά το μη χείρον βέλτιστο. Η κατάσταση των περιορισμένων πολιτικών επιλογών αποτελεί τον αξιακό πυρήνα της ρεαλιστικής ηθικής.

- Οι ρεαλιστές διαφωνούν με την άποψη ότι συγκεκριμένα έθνη μπορούν να επιβάλλουν την ιδεολογία τους σε άλλα έθνη και να ξεκινούν σταυροφορίες με αυτό το σκοπό. Εναντιώνονται σε αυτή την προοπτική γιατί τη θεωρούν επικίνδυνη για τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια.

- Η πολιτική είναι μια μάλλον πεζή δραστηριότητα που αποτελεί βαθιά κατανόηση των ανθρώπινων ορίων και ατελειών. Αυτή η απαισιόδοξη γνώση για τη φύση των ανθρώπων – καθώς οι άνθρωποι δεν είναι όπως θα θέλαμε να είναι – αποτελεί μια δυσάρεστη αλήθεια, που βρίσκεται στον πυρήνα των διεθνών σχέσεων.⁷⁷

Σύμφωνα με τους ρεαλιστές εάν το κράτος δε προβεί σε σωστό υπολογισμό κόστους – οφέλους ή οι στόχοι που θέτει υπερβαίνουν τα μέσα που διαθέτει, ή δεν προασπίζουν τα εθνικά συμφέροντα, τότε το κράτος βρίσκεται σε κίνδυνο συρρίκνωσης ή εξαφάνισης. Γι αυτό, το κράτος επιλέγει την στρατηγική αυτή που θα μεγιστοποιήσει τα οφέλη του, θα προάγει τα συμφέροντά του και μεγιστοποιεί την ισχύ του.

4.2 Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

Το θέμα που μελετά η παρούσα εργασία, αποτελεί μια πρώτης τάξεως ευκαιρία να ελέγξουμε σε ποιο βαθμό η ύπαρξη διεθνών οργανισμών και διεθνών δικαστηρίων, δηλαδή διεθνών θεσμών, επηρεάζουν τον τρόπο άσκησης εξωτερικής πολιτικής των κρατών που μετέχουν σε αυτούς. Στη περίπτωση που εξετάζουμε εδώ, εμπλέκονται δύο διεθνείς οργανισμοί, το NATO και το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης.

Σύμφωνα με τη θεσμική προσέγγιση των διεθνών σχέσεων «οι θεσμοί είναι ανθεκτικά και συνδεδεμένα σύνολα κανόνων, που προδιαγράφουν ρόλους, περιορίζουν τη δραστηριότητα των κρατών και διαμορφώνουν τις προσδοκίες τους.» Ο Krasner ορίζει τα καθεστώτα ως σύνολα με προκαθορισμένες ή μη αρχές, κανόνες και

---

⁷⁷ Jackson – Sorensen (2003) «θεωρία και μεθοδολογία των διεθνών σχέσεων» 2003, σελ 122- 127

διαδικασίες λήψης αποφάσεων γύρω από τις οποίες αναδύονται οι προσδοκίες των παραγόντων σε ένα συγκεκριμένο πεδίο διεθνών σχέσεων.⁷⁸

Τα διεθνή καθεστώτα επηρεάζουν τα συμφέροντα του κράτους με τρεις τρόπους: πρώτον, μεταβάλλουν τα κίνητρά του, δεύτερον, επηρεάζουν τις προσδοκίες του κάθε κράτους για τη συμπεριφορά των υπολοίπων κρατών που μετέχουν στο θεσμό και τρίτον, αυξάνουν τα κίνητρα για συνεργασία εφόσον τα συμφέροντα των κρατών επηρεάζονται από κοινού. Όταν όλα τα κράτη αναμένουν οι άλλοι συμμετέχοντες να συνεργαστούν, η πιθανότητα για τη διατήρηση της συνεργασίας αυξάνει δραματικά. Σύμφωνα με τη θεωρία που αναπτύσσει ο R. Keohane⁷⁹ οι βασικές παραδοχές του φιλελεύθερου θεσμισμού είναι οι εξής:

1. Τα κράτη είναι κεντρικοί δρώντες του διεθνούς συστήματος.
2. Οι διεθνικοί δρώντες (κυρίως διεθνείς οργανισμοί-διεθνείς θεσμοί) παίζουν σημαντικό ρόλο.
3. Τα κράτη είναι ορθολογικοί δρώντες και ενεργούν με στόχο την μεγιστοποίηση των οφελών τους κυρίως σε οικονομικό επίπεδο.
4. Η σημασία της ισχύος συναρτάται από τους επιδιωκόμενους στόχους, καθώς οι πηγές ισχύος δεν είναι το ίδιο αποτελεσματικές σε όλους τους τομείς των δραστηριοτήτων του διεθνούς συστήματος και οι παράγοντες είτε χρησιμοποιούν άλλα μέσα ή διαπραγματευόμενοι διασυνδέουν (linkage) διαφορετικούς τομείς δραστηριοτήτων.
5. Ο προσδιορισμός του εθνικού συμφέροντος συναρτάται από τη δομή του διεθνούς συστήματος αλλά και από άλλους διεθνείς θεσμούς και εσωτερικούς παράγοντες.
6. Πιο σημαντική λειτουργία τους είναι να διευκολύνουν τις διαπραγματεύσεις που θα οδηγήσουν σε αμοιβαία επωφελείς συμφωνίες μεταξύ των κυβερνήσεων

Ο Robert Keohane υποστηρίζει ότι τα διεθνή καθεστώτα μπορούν να αυξήσουν την πιθανότητα συνεργασίας με τους παρακάτω τρόπους:

1^ο Την παροχή πληροφοριών σχετικά με τη συμπεριφορά των άλλων, την παρακολούθηση της συμπεριφοράς των μελών και την υποβολή εκθέσεων σχετικά με τη συμμόρφωση. Είναι σύννητες τα καθεστώτα να καθορίζουν με σαφήνεια τι συνιστά αποστασία και συχνά καθορίζουν ποινές για τη μη συμμόρφωση.

2^ο Μείωση του κόστους των συναλλαγών. Με τη θεσμοθέτηση της συνεργασίας, τα καθεστώτα μπορεί να μειώσουν το κόστος των μελλοντικών συμφωνιών. Με τη

⁷⁸ Krasner St. (1983), International Regimes, Cornell Univesity Press

⁷⁹ Keohane R. (1984) , After Hegemony: Cooperation and Discord in the World of political economy, Princeton,σελ 107

μείωση του κόστους για την επίτευξη συμφωνίας , τα καθεστώτα αυξάνουν την πιθανότητα μελλοντικής συνεργασίας .

3^ο Διατήρηση της προσδοκίας της συνεργασίας μεταξύ των μελών .Με τη δημιουργία επανάληψης και την πεποίθηση ότι η αλληλεπίδραση θα συνεχιστεί για το προβλέψιμο μέλλον .

Εξετάζοντας την περίπτωση της απόπειρας ένταξης της ΠΓΔΜ στον ευρώ-ατλαντικό θεσμό του NATO, διαπιστώνουμε ότι τα κράτη ήταν οι βασικοί και κυρίαρχοι δρώντες ακόμη και εντός θεσμικών πλαισίων, επιβεβαιώνοντας το ρεαλιστικό παράδειγμα. Οι θεσμοί δημιουργούνται από τα κράτη προκειμένου να διασφαλίσουν και να εξυπηρετήσουν κάποια συμφέροντα τους και όχι το αντίστροφο. Επειδή η αρχή της κυριαρχίας βρίσκεται στον πυρήνα του καθεστώτος οργάνωσης των διεθνών σχέσεων, οι διεθνείς θεσμοί είναι εκ φύσεως εξαρτημένες μεταβλητές στις συλλογικές αποφάσεις των κυρίαρχων κρατών-μελών.⁸⁰ Επειδή οι διεθνείς θεσμοί δε διαθέτουν κοινωνικό υπόβαθρο ούτε είναι προικισμένοι με συστήματα κοινωνικοπολιτικών ελέγχων και εξισορροπήσεων, είναι εκ φύσεως εξαρτημένες μεταβλητές. Τα ισχυρότερα κράτη, για να εκπληρώσουν συγκεκριμένους σκοπούς της εθνικής τους στρατηγικής, μετατρέπουν τους διεθνείς θεσμούς σε εξαρτημένες μεταβλητές των οποίων τις αποφάσεις επηρεάζουν σύμφωνα με την έννοια του συμφέροντος. Αυτός ο απόλυτα εξαρτημένος χαρακτήρας των διεθνών θεσμών είναι φυσικό επακόλουθο της ίδιας της φύσης του διεθνούς συστήματος.

Τα καθεστώτα απεικονίζουν απλά τη διανομή της ισχύος στο διεθνές σύστημα. Τα ισχυρά κράτη δημιουργούν τα καθεστώτα για να εξυπηρετήσουν την ασφάλεια και τα οικονομικά συμφέροντά τους. Τα καθεστώτα δεν έχουν καμία ανεξάρτητη δύναμη πάνω στα κράτη, ιδιαίτερα μεγάλες δυνάμεις. Υπό αυτήν τη μορφή, τα καθεστώτα είναι επεμβαίνοντας απλά μεταβλητές μεταξύ της πραγματικής ανεξάρτητης μεταβλητής (δύναμη) και παρατηρηθείσας έκβασης (συνεργασία).

Ο E. Haas⁸¹ συμφωνώντας με τον ορισμό των καθεστώτων, επισημαίνει ότι, τα καθεστώτα είναι φτιαχτές από τον άνθρωπο συμφωνίες για να μπορούν να χειρίζονται τις συγκρούσεις σε μια κατάσταση αλληλεξάρτησης. Είναι συμφωνίες που τις δημιουργούν οι δρώντες μεταξύ τους για να αποκομίσουν κάποια οφέλη αλλά και αναγκαστικά να υποστούν κάποια κόσθη. Ανάλογα με το τι θέλουν οι δρώντες στη συνέχεια αυτά τα κόσθη μπορεί αργότερα να μετατραπούν σε οφέλη για τους ίδιους ή το αντίθετο. Γι 'αυτό και τα οφέλη που παρέχει ένα καθεστώς καλό είναι να

⁸⁰ Ήφαιστος Π., « Ο ρόλος του ΟΗΕ κατά τον 21^ο αιώνα: Δομή, λειτουργία και στόχοι : Κοινωνικοπολιτικές δομές και διεθνές σύστημα: Διεθνές Δίκαιο, Συλλογική Ασφάλεια και Διεθνής Διακυβέρνηση, www.ifestos.edu.gr

⁸¹ Haas E. (1980) , Why Collaborate? Issue Linkage and International Regimes, World Politics, vol.32

ελέγχονται ώστε να παρέχονται σε όλα τα μέλη. Όπως είναι κατανοητό τα κράτη θέλουν να έχουν τη δυνατότητα να λειτουργούν αυτόνομα ,όμως όταν αυτό δεν είναι εφικτό τότε με κριτήριο την καλή συνδιαλλαγή δομούν ένα καθεστώς. Αυτό που τους νοιάζει περισσότερο είναι η ισχύς και η ιεραρχία.

Συμπεραίνουμε λοιπόν, ότι το κράτος εξακολουθεί να είναι η βασική μονάδα δράσης στο διεθνές σύστημα και τα κράτη παραχωρούν ελάχιστο μέρος της κυριαρχίας τους προκειμένου να αποκομίσουν συγκριτικά ανταποδοτικά οφέλη από τη συμμετοχή τους σε διεθνείς οργανισμούς. Στο πλαίσιο του NATO, τη διαδικασία λήψης απόφασης χαρακτηρίζει η προϋπόθεση της ομοφωνίας, που επιβεβαιώνει τη βούληση έκαστου κράτους –μέλους, αποδεικνύοντας ότι δεν υπάρχει κάτι πάνω από το κράτος και σε καμία περίπτωση η συμμετοχή στους διεθνείς οργανισμούς δεν συνεπάγεται επιβολή αποφάσεων από κάποια «ανώτερη αρχή». Οι αποφάσεις του NATO είναι υποκείμενες στα κράτη- μέλη.

Το Διεθνές Δικαστήριο, ξεκινώντας την ιστορική διαδρομή του το 1945, έθεσε ως στόχο τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, τη διευθέτηση διεθνών διαφορών και την προώθηση των αρχών της διεθνούς νομιμότητας. Στο θεωρητικό τομέα η συμβολή του Διεθνούς Δικαστηρίου, δεδομένου του κύρους που διαθέτει η νομολογία του, είναι ουσιαστική ως προς την προαγωγή του Διεθνούς Δικαίου και την ανάπτυξη των αρχών του Δικαίου των Διεθνών Οργανισμών. Το Διεθνές Δικαστήριο αντιμετώπισε κρίσιμα ζητήματα της διεθνούς έννομης τάξης, όπως η θεσμική λειτουργία της διεθνούς οργάνωσης, η κυριαρχία και οι αρμοδιότητες των κρατών, οι θαλάσσιες ζώνες, η διεθνής ευθύνη και η χρήση βίας.

Κατά τη δεκαετία του '70 και κυρίως μετά το 1974, το Διεθνές Δικαστήριο βρέθηκε στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος της Ελλάδας. Μετά την εκδήλωση των τουρκικών διεκδικήσεων στον χώρο του Αιγαίου και την Κύπρο, η ελληνική εξωτερική πολιτική προέβαλε ως κύρια σημεία αναφοράς τον σεβασμό των κανόνων και αρχών του διεθνούς δικαίου, την ειρηνική επίλυση των διεθνών διαφορών και ανήγαγε το Διεθνές δικαστήριο σε όργανο της δικαιοδοτικής επίλυσης του χρόνιου προβλήματος της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου. Μάλιστα το 1994 το ελληνικό κράτος προχώρησε στην αναγνώριση της υποχρεωτικής δικαιοδοσίας του Διεθνούς Δικαστηρίου, υλοποιώντας στην πράξη τις διακηρύξεις της για προσήλωση στις αρχές της διεθνούς νομιμότητας και υπογραμμίζοντας ταυτόχρονα την σημασία της δικαιοδοτικής οδού της Χάγης για την επίλυση διεθνών νομικών διαφορών.

Η θεμελιώδης αρχή της κυριαρχίας των κρατών που διέπει το Διεθνές δίκαιο έχει ως αποτέλεσμα την εξής παραδοχή : Για να έχει δικαιοδοσία το Διεθνές Δικαστήριο σε μία συγκεκριμένη διεθνή διαφορά, απαιτείται η συγκατάθεση των εμπλεκόμενων σε μία διεθνή διένεξη κρατών. Επομένως, δωσιδικία του Διεθνούς Δικαστηρίου δημιουργείται μόνο στην περίπτωση, κατά την οποία το ενδιαφερόμενο κράτος, προβαίνοντας σε μία νομική πράξη, δηλώνει την έγκριση ή την συναίνεση του. Ο κανόνας, ο οποίος απαγορεύει την παραπομπή ενός κράτους ενώπιον του Διεθνούς Δικαστηρίου χωρίς την συγκατάθεσή του, συνεπάγεται την υποχρέωση του οργάνου να εξετάσει κατά πόσο υπάρχει αρμοδιότητά του να επιληφθεί μίας διένεξης. Η υπαγωγή της διεθνούς διαφοράς ενώπιον του Δικαστηρίου είναι σύμβαση μόνο μεταξύ των μερών και όχι μεταξύ των μερών και του Δικαστηρίου. Επομένως, λειτουργεί για το Δικαστήριο ως όρος που το νομιμοποιεί για την άσκηση της δικαιοδοτικής εξουσίας του.

Είναι γεγονός ότι η δικαιοδοσία του Διεθνούς Δικαστηρίου στις περιπτώσεις διατάραξης της διεθνούς ευταξίας παραμένει σε μεγάλο βαθμό προαιρετική. Η επιλογή της προσφυγής ή μη ενός κράτους στο Διεθνές Δικαστήριο θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και ως πολιτική πράξη, καθώς υπεισέρχονται σε αυτήν και εξωνομικοί παράγοντες, όπως η εξυπηρέτηση του εθνικού συμφέροντος. Συνεπώς, ο θεσμός δικαίου και το Διεθνές Δικαστήριο παραμένει υπό την κρατική κυριαρχία και το κράτος τείνει να χρησιμοποιεί τους εκάστοτε θεσμούς για να εξυπηρετεί το συμφέρον του.

Επιπλέον ,το διεθνές δίκαιο έχει πολλάκις χρησιμοποιηθεί από τους ισχυρότερους για την προώθηση των συμφερόντων τους. Πρωτίστως στο Θουκυδίδη και στο διάλογο των Μηλίων βρίσκουμε την σαφέστερη αναφορά για τη σχέση δικαίου και ισχύος.⁸² Σύμφωνα με τον καθηγητή Π. Ηφαιστο: *«το διεθνές δίκαιο και οι διεθνείς θεσμοί είτε θα βρίσκονται σε συμφωνία με το βαθύτερο νόημα των αξιώσεων ελευθερίας-ανεξαρτησίας είτε θα οδηγούν σε επίπλαστες, εφήμερες, και μη βιώσιμες κατασκευές ηγεμονικού χαρακτήρα η κύρια χρησιμότητα των οποίων θα είναι άνομες και καταχρηστικές διεθνείς αλλαγές και ανακατανομές συμφερόντων (χαρακτηριστική και πασίδηλη είναι η περίπτωση του ad hoc «διεθνούς» δικαστηρίου για την πρώην Γιουγκοσλαβία).»*

---

⁸² Π. Ηφαιστος , «Θουκυδίδης Διάλογος Αθηναίων-Μηλίων»,<http://www.ifestos.edu.gr/72ThycididesDialogue.htm>

Στη περίπτωση της καταδίκης της Ελλάδας για τη παραβίαση της Ενδιάμεσης Συμφωνίας, η απόφαση ήταν μεν αρνητική για το κύρος της χώρας ωστόσο είναι σημαντικό να παρατηρήσουμε ότι δύο χρόνια μετά, η εφαρμογή της απόφασης δεν έχει επιβληθεί από τους εταίρους μας. Μία πιθανή εξήγηση για τη «χαλαρή» αυτή αντιμετώπιση της διεθνούς κοινότητας απέναντι στην συγκεκριμένη απόφαση είναι το γεγονός της δυσχερούς θέσης που βρίσκεται η χώρα μας και των λοιπών σοβαρών ζητημάτων που καλείται να επιλύσει η Ελλάδα βρισκόμενη σε δεινή θέση. Συνεπώς, το συμφέρον του κράτους και σε αυτή τη περίπτωση τίθεται πάνω από τη θεσμική απόφαση. Εφόσον αυτό ισχύει και η προσέγγιση είναι ορθή, τότε είναι πιθανό η καταδίκη μας στη Χάγη και η ευρω-ατλαντική ενταξιακή πορεία της ΠΓΔΜ, να επανέλθουν στην ατζέντα της Διεθνούς Κοινότητας, αρνητικά ως προς τα ελληνικά συμφέροντα, όταν η Ελλάδα θα είναι εκτός κινδύνου και θα έχει ξεπεράσει τη κρίση. Το παράδοξο της συγκεκριμένης υπόθεσης είναι πως η αδυναμία του κράτους αυτή τη χρονική περίοδο, μετατρέπεται σε διπλωματικό εφόδιο απέναντι στο συγκεκριμένο ζήτημα.

Συνοψίζοντας, τα κράτη είναι οι δημιουργοί των καθεστώτων και μετέχουν σε αυτά κατά τρόπον που διασφαλίζει τα συμφέροντά τους. Το κέρδος που προκύπτει από τη συμμετοχή στους διεθνείς θεσμούς πρέπει να υπερτερεί από το κόστος που επωμίζεται το κράτος, για να συμμετέχει. Η έννοια του συμφέροντος με βάση την ισχύ, παραμένει σταθερή αξία στις διεθνείς σχέσεις και οι συνέπειες της άναρχης δομής του διεθνούς συστήματος είναι αδύνατο να περιοριστούν από διεθνή καθεστώτα.

Η θεωρία του θεσμισμού εξηγεί αποτελεσματικά τις συνεργατικές αποφάσεις, ωστόσο τονίζει εξίσου πως οι αποφάσεις αυτές είναι αποτέλεσμα του κρατικού συμφέροντος. Ένα από τα παραδείγματα αποτελεί η ελληνική εξωτερική πολιτική την περίοδο 1991-1992, όπου η Ελλάδα συνεργάστηκε σε μια σειρά αποφάσεων που ελήφθησαν στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας, έχοντας όμως ως στόχο τις παράπλευρες ανταμοιβές που λάμβανε. Στην προκειμένη περίπτωση στόχος της ελληνικής κυβέρνησης ήταν να εξυπηρετηθούν εθνικοί στόχοι ως προς το συμφέρον της χώρας στη Σύνοδο Κορυφής του Μάαστριχτ το 1992, όπερ και εγένετο .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1 ΕΠΙΛΟΓΟΣ- ΒΑΣΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η οικονομική κρίση έφερε σε δύσκολη θέση την Ελλάδα και επηρεάζει άμεσα την άσκηση της εξωτερικής μας πολιτικής. Καταρχήν, η διπλωματική ισχύς της χώρας περιορίζεται σημαντικά. Ειδικότερα, κατά τα τελευταία 2 έτη, τα υπόλοιπα 16 κράτη της Ευρωζώνης δανειοδοτούν την Ελλάδα με χρήματα των φορολογουμένων τους, γεγονός που επιφέρει πολιτικό κόστος στις κυβερνήσεις των ανωτέρω κρατών και μάλιστα χωρίς την ίδια να στοιχειοθετείται δυνατότητα μελλοντικής αποπληρωμής των δανείων αυτών. Η αξιοπιστία της χώρας θίγεται, πρόκειται για μια κρίση κύρους και αξιοπιστίας, δηλαδή μία κρίση εμπιστοσύνης. Η σχέση αυτή Ελλάδας δανειστών δημιουργεί κλίμα καχυποψίας και ψυχρότητας και δυσκολεύει σε πολύ μεγάλο βαθμό την Ελλάδα από το να θέσει στην ατζέντα της Ε.Ε τα ζητήματα εξωτερική πολιτικής που την αφορούν ή να προωθήσει τις θέσεις της πάνω σε αυτά. Λόγω της κρίσης, ο ρόλος της εντός της ευρωπαϊκής οικογένειας αλλά και εντός του διεθνούς συστήματος περιορίζεται με αποτέλεσμα την γεωπολιτική υποβάθμιση της χώρας.

Είναι σημαντικό ότι όλη η προσοχή της κυβέρνησης έχει στραφεί και μετακυλήσει στην επίλυση των εσωτερικών προβλημάτων της Ελλάδας και η πολιτική αστάθεια, δεν επιτρέπει την συνέχεια στην εξωτερική πολιτική καθώς έχουμε συνεχείς κυβερνητικές αλλαγές και μεταβολές. Η ελληνική κυβέρνηση έχει απορροφηθεί σε μεγάλο βαθμό από την προσπάθεια αντιμετώπισης της εγχώριας κρίσης, αναβάλλει την έναρξη διαπραγματεύσεων σχετικών με ζητήματα εθνικού συμφέροντος και έχει αναδείξει το Υπουργείο Οικονομικών ως μακράν πιο κρίσιμο Υπουργείο από εκείνο των Εξωτερικών. Το σύνολο αυτών έχουν σαφή αρνητική επίπτωση.

Η απώλεια του ρόλου της Ελλάδας στα Βαλκάνια ως «κράτους-οδηγού» των βαλκανικών οικονομιών προς τον εξευρωπαϊσμό τους, την απουσία και απόσυρση ελληνικών δυνάμεων από διεθνείς ειρηνευτικές αποστολές, τις περικοπές δαπανών στους τομείς της άμυνας και των διπλωματικών αποστολών, την στρατηγική ανισσοροπία σε σχέση με την γεωστρατηγική αναβάθμιση της Τουρκίας, την στασιμότητα στον τομέα της ενεργειακής και οικονομικής διπλωματίας, την εγκατάλειψη της «Ατζέντας 2014» για τους στόχους της επερχόμενης ελληνικής προεδρίας και το πλήγμα στην ελληνική δημόσια διπλωματία, αποτελούν αρνητικές συνέπειες που δημιούργησε η κρίση στην ελληνική εξωτερική πολιτική.

Σύμφωνα με τον πρέσβη κ. Μαλλιά: «Δεν είναι δυνατό να γίνεται εξωτερική πολιτική χωρίς διπλωμάτες ή με διπλωμάτες και διοικητικό προσωπικό χωρίς ηθικό, χωρίς μέσα και χωρίς πόρους. Χωρίς κίνητρα, χωρίς την αίσθηση δικαίου, χωρίς ίσες ευκαιρίες. Όσο δεν αξιοποιείται η γνώση και η εμπειρία σε βάθος χρόνου, η χάραξη πολιτικής θα στηρίζεται στις απόψεις μιας ολιγομελούς ομάδας ή στην άποψη του ενός και όχι στην αξιοποίηση του συνόλου της γνώσης. Αυτά τα λέγω διότι έχουν άμεση σχέση και με το τρόπο που χειρισθήκαμε και την προετοιμασία του φακέλου μας στη Χάγη. Συνεπώς η διαχείριση της επόμενης ημέρας σε σχέση με την Π.Γ.Δ.Μ. και η άσκηση της εξωτερικής πολιτικής γενικότερα, προϋποθέτουν την άμεση ενίσχυση του υπουργείου εξωτερικών και την θεσμική θωράκισή του.»⁸³.

Από τη στιγμή που τα μέσα για την άσκηση επιτυχούς εξωτερικής πολιτικής περιορίζονται από την κρίση που πλήττει την Ελλάδα, είναι σημαντικό να διατηρήσουμε κάποια κεκτημένα αλλά και να τεθεί σε νέες βάσεις το μακεδονικό ζήτημα. «Μία ενδεχόμενη επίλυση του μακεδονικού ζητήματος θα ενισχύσει καθοριστικά την μακροπρόθεσμη σταθερότητα στα Βαλκάνια και η Ελλάδα θα κερδίσει ένα μεγάλο μέρος της διεθνούς συμπάθειας εάν επιτύχει μία συμφωνία για το θέμα της ονομασίας στην τρέχουσα χρονική συγκυρία.»⁸⁴ Είναι σημαντικό να διατηρήσουμε και να ενισχύσουμε τη διεθνή μας εικόνα ως περιφερειακό σταθεροποιητικό παράγοντα καθώς λόγω της οικονομικής κατάστασης δε μπορούμε πλέον να έχουμε την οικονομική διείσδυση που είχαμε πριν στα Βαλκάνια μέσω του ΕΣΟΑΒ και η Τουρκία επιδιώκει να καλύψει το κενό αυτό.

Οι ιδιαίτερα αρνητικές επιπτώσεις της πολιτικής ρευστότητας διαφάνηκαν ιδιαίτερα κατά τη Σύνοδο Κορυφής του Σικάγου, όπου η Ελλάδα εκπροσωπήθηκε από τον υπηρεσιακό Υπουργό Εξωτερικών, κ. Πέτρο Μολυβιάτη χωρίς εκ των πραγμάτων να είναι δυνατή η διαπραγματευτική προετοιμασία και ο διπλωματικός σχεδιασμός από ελληνικής πλευράς. Η ΠΓΔΜ προσπάθησε να επωφεληθεί από την ελληνική αποδιοργάνωση και πίεσε διπλωματικά ώστε να επιτύχει στην συγκεκριμένη σύνοδο να τεθεί το ζήτημα της εισόδου της στο ΝΑΤΟ χωρίς προηγούμενη επίλυση του ζητήματος της ονομασίας. Το γεγονός ότι οι διαδοχικές υπηρεσιακές κυβερνήσεις, δύσκολα θα έπαιρναν την πρωτοβουλία να επιλύσουν χρονίζοντα θέματα εξωτερικής πολιτικής, παρείχαν την δικαιολογία στην ΠΓΔΜ ότι δεν υπήρχε σταθερός συνομιλητής από την ελληνική πλευρά για να κωλυσιεργεί κατά της επίλυσης. . Πριν την επερχόμενη σύνοδο κορυφής του ΝΑΤΟ στο Σικάγο, η ΠΓΔΜ επιχείρησε να διαμορφώσει κοινό άξονα με την Τουρκία. Ο υπουργός εξωτερικών της Τουρκίας κ.

⁸³ Μαλλιάς Α.(2012) «Τα επόμενα βήματα στις σχέσεις Ελλάδος- ΠΓΔΜ», ΕΛΙΑΜΕΠ

⁸⁴ Barber, Tony, "The geopolitics of the Greece crisis", Financial Times, 11 June 2012

<http://blogs.ft.com/the-world/2012/06/greece-and-the-cyprus-question/#axzz20eaSR823>

Νταβούτογλου δήλωσε ⁸⁵ «Επιθυμούμε να αρθούν το συντομότερο τα τεχνητά εμπόδια που ορθώνονται μπροστά στην ένταξη της Μακεδονίας στο ΝΑΤΟ» Παρόλα αυτά, η απόπειρα που κατέβαλαν τα Σκόπια να αλλοιώσουν την απόφαση του Βουκουρεστίου, σύμφωνα με την οποία η επίτευξη συμβιβασμού με την Ελλάδα στο θέμα της ονομασίας αποτελεί προϋπόθεση για την ένταξη της ΠΓΔΜ στο ΝΑΤΟ, απετράπη με τη συμβολή της ελληνικής διπλωματίας ώστε να μην αλλοιωθεί η θέση που υιοθέτησαν ομόφωνα οι ηγέτες της Συμμαχίας το 2008.⁸⁶ Αυτό προκάλεσε την ικανοποίηση της ελληνικής πλευράς ωστόσο αποτέλεσε απλά μια ανάσα στη προσπάθεια επίλυσης.

Είναι δεδομένο ότι στην κατάσταση που βρίσκεται σήμερα η Ελλάδα η ΠΓΔΜ θα μπορούσε να επιτύχει μια ευνοϊκή προς αυτήν λύση, κάτι που δεν συνέβη γιατί με την εθνικιστική και απομονωτική πολιτική της έχει καταφέρει με την σειρά της να αποξενωθεί από τους άλλοτε ευρωπαϊούς συμμάχους της και της είναι δύσκολο να επωφεληθεί ουσιαστικά από την παράλυση που έχει επιφέρει στην ελληνική εξωτερική πολιτική η εγχώρια κρίση. Παρά το γεγονός όμως της ελληνικής αδυναμίας, ο διεθνής παράγοντας (Ουάσινγκτον και Βρυξέλλες) έχει συμφωνήσει σε μία μελλοντική ονομασία της ΠΓΔΜ με γεωγραφικό προσδιορισμό, όπως π.χ. «Βόρεια Μακεδονία», με την Ελλάδα να αναμένει ουσιαστικά κάποια κίνηση καλής θελήσεως από την πλευρά της ΠΓΔΜ, ώστε να προχωρήσει στην οριστική πια επίλυση της ονομασίας με τον γεωγραφικό προσδιορισμό ως «κόκκινη γραμμή» που θα εξασφαλίζει έναν έντιμο συμβιβασμό.⁸⁷

Το 2011 τα Σκόπια, σκλήρυναν τη στάση τους απέναντι στην Ελλάδα και εντατικοποίησαν την πολιτική της «αρχαιοποίησης» κάτι που δυσχέρανε σαφώς τις σχέσεις των δύο χωρών καθώς έγιναν εμφανείς ενέργειες οικειοποίησης ελληνικής ιστορικής κληρονομιάς. Είναι σημαντικό ότι στο τέλος της χρονιάς (7/12/11) στη Σύνοδο των υπουργών Εξωτερικών του ΝΑΤΟ, οι υπουργοί Εξωτερικών της Συμμαχίας επανέλαβαν στο ανακοινωθέν τους ότι για τη διεύρυνση ισχύουν οι αποφάσεις της Συνόδου Κορυφής στο Βουκουρέστι, που επαναλήφθηκαν σε εκείνες του Στρασβούργου και της Λισσαβόνας. Δηλαδή, πρέπει να προηγηθεί η επίλυση του ζητήματος της ονομασίας και μετέπειτα να γίνει η ένταξη της ΠΓΔΜ. Του ανακοινωθέντος του ΝΑΤΟ προηγήθηκε απόφαση του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων της Ε.Ε., να στείλει σαφές μήνυμα στα Σκόπια ότι δεν μπορεί να παρακαμφθεί το θέμα της ονομασίας, ούτε να αξιοποιηθεί η απόφαση του Διεθνούς

⁸⁵ Καθημερινή, «Συμμαχία Άγκυρας- Σκοπίων», 16-05-12

⁸⁶ Καθημερινή, «Λύση για όνομα και μετά ένταξη ΠΓΔΜ στο ΝΑΤΟ» 22-5-12

⁸⁷ Tziampiris A. "Crisis Will Not Shake Fundamentals of Greek Diplomacy", BalkanInsight, 09 March 2010, <http://old.balkaninsight.com/en/main/comment/26444/?t=297>

Δικαστηρίου, προκειμένου να παρακαμφθεί η εκπλήρωση υποχρεώσεων που έχουν τεθεί.⁸⁸

Τον Απρίλιο ο Μάθιου Νίμιτς επανήλθε με νέα πρόταση που προκάλεσε τη δυσαρέσκεια της Αθήνας, καθώς κάλυπτε όλα τα ζητήματα και περιελάμβανε σύνθετη ονομασία με γεωγραφικό προσδιορισμό (Άνω Μακεδονία), ενώ σε ό,τι αφορούσε τον όρο της Ελλάδας να χρησιμοποιείται έναντι όλων (*erga omnes*) οι πηγές υποστήριζαν ότι περιλαμβάνει «την ευρύτερη δυνατή χρήση». Η νέα, συνολική πρόταση του μεσολαβητή του ΟΗΕ σε ό,τι αφορά την ονομασία περιελάμβανε γεωγραφικό προσδιορισμό ο οποίος, όμως, δεν τοποθετείται πριν από το όνομα «Μακεδονία», αλλά προηγείται του πολιτεύματος «Δημοκρατία». Η επιλογή της συγκεκριμένης μορφής σύνθετης ονομασίας προκάλεσε την εύλογη δυσαρέσκεια της Αθήνας, η οποία διαχρονικά έχει ενημερώσει ότι κάτι τέτοιο δεν θα μπορούσε να γίνει αποδεκτό καθώς ο γεωγραφικός προσδιορισμός εμφανίζεται να περιγράφει το πολίτευμα και όχι το όνομα της χώρας, και στην πράξη ελλοχεύει ο κίνδυνος να απαλειφθεί. Θα ήταν διαφορετικά τα πράγματα εάν η προτεινόμενη ονομασία ήταν «Δημοκρατία της Άνω Μακεδονίας».

Στον ΟΗΕ επικράτησε η άποψη πως αυτή είναι η καλύτερη δυνατή πρόταση και μπορεί να καλύψει και τις δύο πλευρές, οι οποίες σε κάθε περίπτωση θα κληθούν να κάνουν συμβιβασμούς.

Ο κ. Νίμιτς μίλησε για «νέο σκεπτικό», ανέφερε ότι η πρότασή του είναι «συγκεκριμένη» και αναμένει από τις κυβερνήσεις των δύο χωρών να τη μελετήσουν «συνολικά, πολύ προσεκτικά και όχι αποσπασματικά» και εξέφρασε την αισιοδοξία του ότι και οι δύο πλευρές «θα βρουν θετικά συστατικά».

Τον Οκτώβρη η Αθήνα απέρριψε την τελευταία πρόταση για την ονομασία «Άνω Δημοκρατία της Μακεδονίας» με το επιχείρημα ότι δεν μπορεί ο γεωγραφικός προσδιορισμός να τοποθετείται πριν από το «Δημοκρατία», με αποτέλεσμα να περιγράφει το πολίτευμα και όχι τη χώρα. Υπό αυτό το πρίσμα, εκτιμάται ότι, τελικά, το «Δημοκρατία της Άνω (ή της Βόρειας) Μακεδονίας» θα είναι η τελική ονομασία καθώς το επιχείρημα της Ελλάδας βρήκε σύμφωνα τα Ηνωμένα Έθνη.

---

⁸⁸ Καθημερινή «Το ΝΑΤΟ προσγειώνει τα Σκόπια στην πραγματικότητα», 8-12-11

Ο Ελληνικός χώρος αποτελεί τον συνδετικό κρίκο μεταξύ των χωρών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, της Μαύρης Θάλασσας, της Μέσης Ανατολής και της Βορειοανατολικής Αφρικής και συνεπώς αποτελεί στρατηγική επιλογή για την εξυπηρέτηση των οικονομικών και γεωπολιτικών διεθνών συμφερόντων. Από τον χώρο αυτό περνούν οι βασικές γραμμές επικοινωνιών για την μεταφορά υλικών, εφοδίων, ενισχύσεων και ενέργειας προς και από τις χώρες και τις ενεργειακές πηγές της Μαύρης Θάλασσας, του Καυκάσου, της Κασπία και της Μέσης Ανατολής, τις χώρες της Δύσης και μέσω του Σουέζ, τις χώρες της ΝΔ Ασίας.

Ιδιαίτερης γεωστρατηγικής σημασίας χαρακτηριστικό του χώρου αυτού είναι η κεντρική θέση του Αιγαίου με τα νησιά του και την Κρήτη που παρέχει την δυνατότητα ευχερούς και ουσιαστικού ελέγχου όλων των ανωτέρω γραμμών επικοινωνίας. Η έξοδος στο Αιγαίο και ο έλεγχος αυτού του θαλάσσιου χώρου, είναι ο βασικός λόγος, που η γεωγραφική περιοχή της Μακεδονίας διεκδικήθηκε κατά τους παρελθόντες αιώνες από διαφορετικές φυλές, και κατά τους πιο πρόσφατους, από διαφορετικά κράτη. Η σύγχρονη μορφή του μακεδονικού ζητήματος, έχει ως αφετηρία, το γεγονός ότι ο στρατάρχης Τίτο επιδίωκε την πρόσβαση της Γιουγκοσλαβίας στο Αιγαίο πέλαγος.

Το πρόβλημα που έχει προκύψει στη σχέση Ελλάδας-ΠΓΔΜ αφορά τη σύγκρουση των συμφερόντων των δύο κρατών καθώς προτεραιότητα για τα κράτη είναι να διατηρήσουν την ασφάλεια τους. Στην προκειμένη περίπτωση, για την Ελλάδα τίθεται θέμα ασφάλειας και η διατήρηση των συνόρων αποτελεί ζήτημα εθνικού συμφέροντος. Είναι γεγονός, ότι η ΠΓΔΜ, μέσω της έκφρασης αλυτρωτικών βλέψεων και χρησιμοποιώντας το θέμα της ονομασίας, έχει επεκτατικές βλέψεις, κάτι που η Ελλάδα επιχειρεί να εξισορροπήσει.

Ωστόσο το θέμα δεν ετέθη στις σωστές βάσεις εξαρχής, με αποτέλεσμα κατά τη περίοδο 1992-1995 να χαθεί πολύτιμος χρόνος για την Ελλάδα, καθώς αντί η χώρα να κινηθεί στη βάση μιας πραγματιστικής πολιτικής και των ρεαλιστικών αρχών, εγκλωβίστηκε αναδεικνύοντας το θέμα στη βάση του δικαίου και της ιστορικής αλήθειας. Αυτό είχε ως συνέπεια όπως είδαμε τη διπλωματική απομόνωση και τη μεγάλη καθυστέρηση στο να κατοχυρώσει τον ηγετικό βαλκανικό ρόλο. Η ελληνική κυβέρνηση απέτυχε να προβεί σε σωστή διάγνωση του περιβάλλοντος ούτως ώστε να χαράξει μια κατάλληλη πολιτική, με αποτέλεσμα να αγνοήσει τα συμφέροντα της. Με τη μαξιμαλιστική της πολιτική, κατέστη ένα μέρος του βαλκανικού προβλήματος, αντί να είναι παράγοντας επίλυσης και σταθερότητας για την περιοχή.

Μόνον μετά την υπογραφή της Ενδιάμεσης Συμφωνίας το 1995, κατάφερε η Ελλάδα να στηρίξει την εξωτερική της πολιτική στην επιδίωξη του εθνικού συμφέροντος, με όρους ισχύος, τη βασική αρχή του πολιτικού ρεαλισμού. Το εθνικό μας συμφέρον,

όπως είδαμε, επιτάσσει τη διατήρηση της Π.Γ.Δ.Μ, τη γενικότερη σταθερότητα των Βαλκανίων, και την κατοχύρωση του πρωταγωνιστικού ρόλου στην περιοχή. Η Ελλάδα εμπεδώνοντας την πραγματικότητα, εφαρμόζει μια πολιτική που συνάδει με τα συμφέροντα της και προάγει τη διεθνή της εικόνα καθώς είναι απόλυτα συμβατή με τη συμμετοχή της αλλά και τις «επιθυμίες» των εταίρων της στο ΝΑΤΟ και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Από την άλλη, η ΠΓΔΜ, δεν δείχνει διατεθειμένη να προβεί σε συμβιβασμούς, καθώς εξακολουθεί μέχρι σήμερα να αρνείται να διανύσει την άλλη μισή απόσταση για να συναντήσει την Ελλάδα.

Επιπρόσθετα, σκληραίνει την εθνικιστική προπαγάνδα και προβαίνει σε προκλητικές ενέργειες απέναντι στη χώρα μας, καταπατώντας την αρχή της καλής γειτονίας και διαταράσσοντας τη σταθερότητα, αποτρέποντας έτσι την εξομάλυνση των σχέσεων. Συνεπώς, η επίδειξη αποφασιστικότητας εντός των πλαισίων που διέπουν την πολιτική της Ελλάδας μέσω της συμμετοχής της στους θεσμούς, είναι η πλέον ορθή πολιτική που θέτει τα όρια στην ΠΓΔΜ.

Το βέτο που έθεσε η χώρα μας στο Βουκουρέστι, αποτελεί μια διπλωματική επιτυχία καθώς είχε τα εξής αποτελέσματα:

Πρώτον, το όνομα αποτελεί πλέον έναν νατοϊκό όρο για την ένταξη και όχι ένα διμερές πρόβλημα. Άρα, το θέμα της ονομασίας, είναι ζήτημα του ΝΑΤΟ.

Δεύτερον, κατέστησε σαφές ότι ο δρόμος για την ένταξη της ΠΓΔΜ, περνάει άμεσα από την Ελλάδα, εάν δε βρεθεί λύση, δε θα υπάρξει πρόσκληση για την ένταξη. Αυτό είναι ένα διπλωματικό κεκτημένο.

Τρίτον, η Ατλαντική Συμμαχία, αποκλείει χώρες που καλλιεργούν τον εθνικισμό, τον αλυτρωτισμό και προβαίνουν σε εχθρική προπαγάνδα κατά των γειτόνων τους.

Τέταρτον, η Ελλάδα δεν δέχεται και δεν διαπραγματεύεται να θίγεται η εδαφική της κυριαρχία και ασφάλεια.

Το αποτέλεσμα στο Βουκουρέστι, προσέφερε στην Ελλάδα την ευκαιρία να εξασφαλίσει χρόνο για να διαπραγματευτεί υπό την «ομπρέλα» του ΝΑΤΟ και συνεχίσει την πολιτική της στα Βαλκάνια, παρά τη δεινή οικονομική της θέση. Από τη στιγμή, που η χώρα μας υπερασπίζεται τη θέση της στο συγκεκριμένο ζήτημα με επιχειρήματα που αφορούν τη σύγχρονη εποχή και τη διεθνή κοινότητα, λαμβάνει σημαντική υποστήριξη. Αντίθετα, καθ' όλη την περίοδο που αντιμετώπιζε το θέμα και επιχειρηματολογούσε στη βάση δικαίων και αδικών από την άποψη της ιστορίας και του συναισθήματος, όσο κι αν αυτό αληθεύει, δεν αποτελεί μια μέθοδο που μπορεί να γίνει κατανοητή στη διεθνή κοινότητα, γι' αυτό και βρέθηκε απομονωμένη.

Παρά το γεγονός ότι η χώρα μας επιδεικνύει διαλλακτικότητα και αντιμετωπίζει με ψυχραιμία τις επαναλαμβανόμενες προκλήσεις της ΠΓΔΜ, είναι σειρά της άλλης

πλευράς, να αντιληφθεί ότι μια συμβιβαστική επίλυση υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών, θα είναι σαφώς και προς δικό της όφελος, καθώς θα της επιτρέψει την ανάπτυξη υπό καθεστώς σταθερότητας και την ένταξη της στους ευρω-ατλαντικούς θεσμούς, που θα της προσδώσει οφέλη. Είναι βέβαιο ότι μια τέτοια εξέλιξη είναι άμεσα συναρτώμενη με τις πολιτικές συνθήκες που επικρατούν και τις εξελίξεις που θα ακολουθήσουν στο εσωτερικό της ΠΓΔΜ. Μια περισσότερο μετριοπαθής κυβέρνηση στην ΠΓΔΜ, πιθανώς να μετέβαλλε την αδιάλλακτη και προκλητική πολιτική που ακολουθείται απέναντι στην Ελλάδα.

Η Ελλάδα οφείλει να συνεχίσει να ακολουθεί την εξωτερική πολιτική που χάραξε μετά το 1995, προάγοντας τα εθνικά της συμφέροντα στην περιοχή. Αυτή η πολιτική πρέπει να χαρακτηρίζεται από συνέχεια και συνέπεια, ανεξάρτητα από τα εσωτερικά οικονομικά και πολιτικά προβλήματα που έχουν προκύψει στην περίοδο της κρίσης. Οι κόκκινες γραμμές που έχει χαράξει, η επίδειξη αποφασιστικότητας και η αξιοποίηση των πλαισίων διαπραγμάτευσης που της προσφέρει η συμμετοχή της σε διεθνείς θεσμούς, είναι τα τρία κύρια χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει η πολιτική μας απέναντι στην ΠΓΔΜ. Με την παρούσα κρίση αυτό που διακυβεύεται είναι η ευρωπαϊκή ταυτότητα της Ελλάδας, η μοναδική ταυτότητα με την οποία η χώρα αναγνωρίζεται διεθνώς εδώ και δεκαετίες και οφείλουμε να διατηρήσουμε ακολουθώντας την εξωτερική πολιτική που συνάδει με τα εθνικά μας συμφέροντα. Η οικονομική κρίση δεν πρέπει να αποσυντονίζει την ελληνική κυβέρνηση από τα κρίσιμα ζητήματα της εξωτερικής πολιτικής. Οι στόχοι της εξωτερικής πολιτικής πρέπει να ακολουθούνται με συνέπεια και τα διπλωματικά μας κεκτημένα να προστατεύονται, με απώτερο σκοπό η χώρα να συνεχίσει δυναμικά την άσκηση της εξωτερικής της πολιτικής, μόλις ξεπεράσει το «σκόπελο» της οικονομικής κρίσης.

Η Ελλάδα επιθυμεί την ταχύτερη επίλυση του ζητήματος, κατά τρόπο αμοιβαίως αποδεκτό, σαφή και οριστικό, ο οποίος δε θα αφήνει περιθώρια για μελλοντικές αιτίες τριβών, ούτως ώστε η χώρα να εστιάσει ουσιαδώς στους στόχους της εξωτερικής πολιτικής που εξυπηρετούν την προώθηση του βαλκανικού της ρόλου. Συγκεκριμένα, επιθυμεί την υιοθέτηση ονομασίας με γεωγραφικό προσδιορισμό που θα ισχύει για όλες τις χρήσεις (*erga omnes*). Η ελληνική κυβέρνηση, καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια προς αυτή την κατεύθυνση, παραμένοντας σταθερά προσηλωμένη στη διαπραγματευτική διαδικασία υπό τον ειδικό μεσολαβητή του Ο.Η.Ε

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Παράρτημα

ΠΙΝΑΚΕΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Ottoman census of Hilmi Pasha (1904)

Region	Greeks	Bulgarians
1. <u>Vilayet of Salonica</u>	373,227	177,317
2. <u>Vilayet of Monastir</u>	261,283	178,412
3. <u>Sanjak of Skopje</u> (part of the <u>Vilayet of Kosovo</u>)	13,452	172,735

Source: *Demographic History of Macedonia, Wikipedia.gr*

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Ottoman census of Hilmi Pasha for the region of Macedonia (1906)

Muslims (Turks, Albanians, <u>Pomaks</u> and <u>Vallahades</u>)	423,000 (41.71%)
Greeks	259,000 (27.30%)

Bulgarians	178,000 (18.81%)
Serbs	13,150 (1.39%)
Others	73,000 (7.72%)

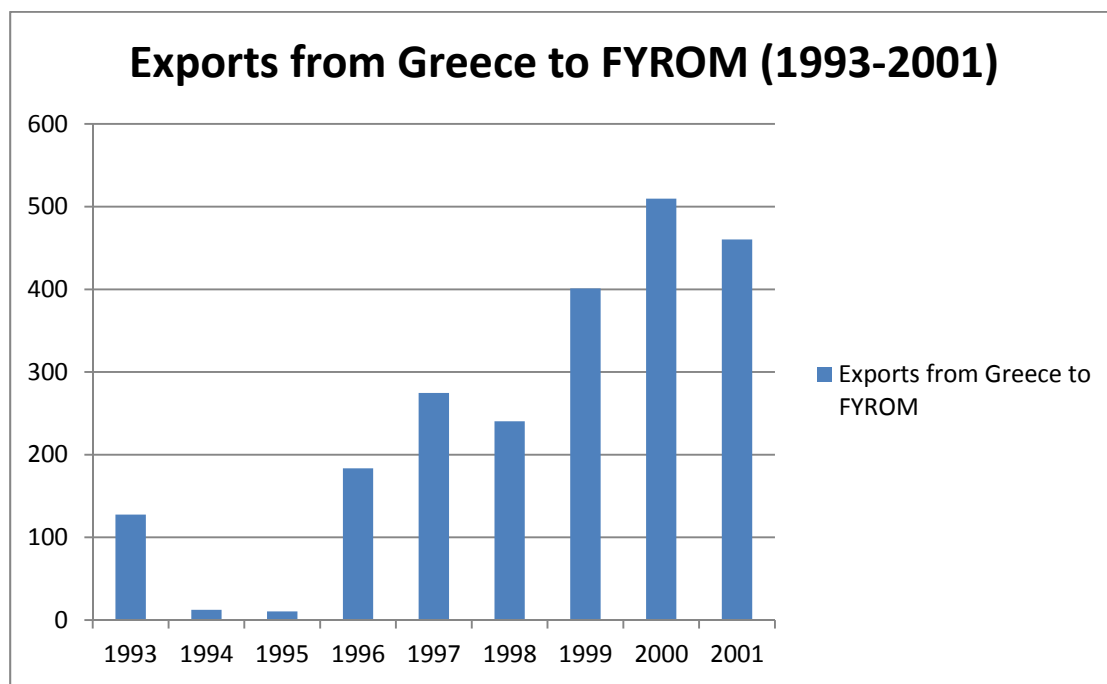
Source: *Demographic History of Macedonia, Wikipedia.gr*

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Trade relationship Greece –FYROM (1993-2001)

	Exports from Greece to FYROM	Imports from FYROM to Greece
1993	127.473	24.310
1994	12.301	4,128
1995	10.532	4.729
1996	183.589	30.991
1997	274.661	53.952
1998	240.441	53.533
1999	401.133	56.94
2000	509.764	74.129
2001	460.309	89.994
Total(1993-2001)	2.220.203(USD)	390.712(USD)

Source: *National Bank of the Republic of Macedonia, downloaded from <http://www.nbrm.gov.mk> 19/3/2003.*

Πανεπιστήμιο /

ΧΑΡΤΕΣ

ΠΗΓΗ ΧΑΡΤΩΝ: www.wikipedia.org : Μακεδονία

Η περιοχή μοιράζεται ανάμεσα στην Ελλάδα με το 52,4% της περιοχής και το 52,9% πληθυσμού, (μοιράζεται ανάμεσα στις τρεις Περιφέρειες της Κεντρικής Μακεδονίας, Δυτικής Μακεδονίας και Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης), την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας με το 38%, και την Βουλγαρία με περίπου το 10%, στην περιοχή του Μπλαγκόεβγκραντ

Αρχαία Μακεδονία 336 Π.Χ.

Μακεδονία τη Ρωμαϊκή περίοδο

Μακεδονία τη Βυζαντινή περίοδο 790/802 μ.Χ

Μακεδονία Οθωμανική περίοδος

Μακεδονία 1913 (Συνθήκη Βουκουρεστίου)

Μακεδονία στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου πολέμου

(Κόκκινο- Αλβανοί, Μπλε- Γερμανοί, Γκρι- Βούλγαροι)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Αλειφαντής Στ., (1993) Διεθνής ανταγωνισμός στα Βαλκάνια: Η περίπτωση της Γιουγκοσλαβικής Κρίσης, Ανακοίνωση στο Διεθνές Συνέδριο " Η Διαβαλκανική Συνεργασία: Ιστορία και Σύγχρονες Εξελίξεις", Πάντειο Πανεπιστήμιο, 17-19.3.1992 στο: Στέλιος Αλειφαντής, Διεθνής Πολιτική στα Βαλκάνια, Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Πάντειο Πανεπιστήμιο
- 2) Βακαλόπουλος, Κ.Α. (1999) Εθνοτική Διαπάλη στη Μακεδονία (1894 – 1904), Η Μακεδονία στις παραμονές του Μακεδονικού Αγώνα, Εκδόσεις Ηρόδοτος, Θεσσαλονίκη
- 3) Γκολίτσης, Δ.(1992) Τα χωριά Βορειοανατολικά της λίμνης της Καστοριάς (1870-1908) Εκδόσεις Αποστόλη Δούκη
- 4) Ιωακειμίδης Π.Κ. (2000), Τα Βαλκάνια μετά το τέλος του πολέμου του Κοσσυφοπεδίου, ΕΛΙΑΜΕΠ, Ι.Σιδέρης, Αθήνα
- 5) Κατσάνος, Κ.(2009) Το μακεδονικό και η Γιουγκοσλαβία : Πλήρη τα απόρρητα Γιουγκοσλαβικά έγγραφα 1950-1967, Εκδόσεις Κυριακίδη Αφοί, Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών
- 6) Ροζάκης Ε., (1996) Πολιτικές και νομικές διαστάσεις της μεταβατικής συμφωνίας της Νεας Υορκης μεταξύ Ελλάδας -ΠΓΔΜ, Σιδέρης
- 7) Σίσκος Ε.,(2001) Η οικονομική συνεργασία του Ευξείνου Πόντου και η Περιφερειακή Οικονομική Ολοκλήρωση των χωρών της Κοινοπολιτείας των Ανεξαρτήτων χωρών, Παπαζήση, Αθήνα
- 8) Σκυλακάκης Θ (1995). Στο όνομα της Μακεδονίας, Ευρωεκδοτική
- 9) Σιούσιουρας, Π.(2010) Το μακεδονικό ζήτημα και η ελληνική εξωτερική πολιτική Γεωπολιτικές επιδιώξεις, διεθνείς δίκαιο και το ζήτημα της εξόδου στη θάλασσα, Ποιότητα
- 10) Σπυρίδων Σ.(2004) Όψεις του Μακεδονικού Ζητήματος στο 20ο αιώνα, Βάνιας
- 11) Τζιαμπήρης, Α.Κ.(2003), Διεθνείς Σχέσεις και Μακεδονικό Ζήτημα, ΕΛΙΑΜΕΠ,
- 12) Τσώπρος, Κ.(1992) Αναμνήσεις Μελένοικο-Θεσσαλονίκη, εκδόσεις ΙΜΧΑ
- 13) Χορμολίτης Δ.,(2000) Τα Βαλκάνια μετά το τέλος του πολέμου του Κοσσυφοπεδίου, ΕΛΙΑΜΕΠ, Ι.Σιδέρης, Αθήνα
- 14) R.Jackson- G. Sorensen (2003) Θεωρία και Μεθοδολογία των Διεθνών Σχέσεων, Gutenberg

ΞΕΝΗ

- 1) Bailys J. – Smith St. (2005) , The globalization of World Politics, Oxford University Press
- 2)Gewehr, W.M. (1997), The Rise of Nationalism in the Balkans, 1800-1930, Archon books
- 3)Keohane R. (1984) , After Hegemony: Cooperation and Discord in the World of political economy, Princeton
- 4)Krasner, (1983) , International Regimes, Cornell University Press
- 5)Mearsheimer J (2001), The tragedy of Great Power politics, Norton
- 6)Morgenthau H.,(1985) Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace

ΑΡΘΡΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ

- 1) Μαλλιός Αλ. (2012) Ανάλυση της απόφασης του δικαστηρίου της Χάγης
- 2) Σφέτσας, Σ. (2002), Η Βουλγαρία και το Μακεδονικό Ζήτημα
- 3) Τζιαμπήρης, Ευρωπαϊκή Ένωση και Μακεδονικό Ζήτημα

ΞΕΝΑ

- 1) Barber T.(, 11 June 2012) “The geopolitics of the Greece crisis”, Financial Times
- 2) Dokos Th.(January-February 2012,)“Foreign Exchange”, Odyssey: Bimonthly Magazine about Greece and the Greek Diaspora,
- 3) Tziampiris Ar.(09 March 2010) “Crisis Will Not Shake Fundamentals of Greek Diplomacy”, Balkan Insight,
- 4) Tziampiris Ari., (2012), The Macedonian Name Dispute and European Union Accession, Southeast European and Black Sea Studies
- 5) International Court of Justice, case: Application of the Interim Accord of 13 September 1995 (the former Yugoslav Republic of Macedonia v. Greece)

ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ

www.agora/mfa.gr

www.balkaninsight.com

www.blogs.ft.com

www.dorabakoyiannis.gr

www.eliamep.gr

www.icjcij.org

www.ifestos.edu.gr

www.imma.edu.gr

www.in.gr

www.istorikathemata.com

www.kathimerini.gr

www.mfa.gr

www.odyssey.gr

www.skai.gr

www.Wikipedia.com

Πανεπιστήμιο Πειραιώς